

Ka tisa-ni rigixxi'akana ge Jesús-ni ka nu ben Mateo-ni

Lo yetsi-ni dia lá ka benne ukake xutto Jesucristuha
(Lc. 3:23-38)

- 1** ¹Lo yetsi-ni rigixxi'a lá ka benne ukake xutto Jesucristuha. Labie uke benne datie David lhe Abraham lhe.
- ²Abraham-ni bije Isaac,
Isaac-ni nna bije Jacob,
Jacob-ni nna bije Judá lhe ka betsiniha lhe.
- ³Judá-ni nna bije Fares lhe Zara lhe. Nan ge ka benneha uke Tamar.
Fares-ni nna bije Esrom,
Esrom-ni nna bije Aram.
- ⁴Aram-ni nna bije Aminadab,
Aminadab-ni nna bije Naasón,
Naasón-ni nna bije Salmón.
- ⁵Salmón-ni nna bije Booz. Nan ge Booz-ni nna uke Rahab.
Booz-ni nna bije Obed. Nan ge Obed nna uke Rut.
Obed-ni nna bije Isaí.
- ⁶Isaí-ni nna bije David benne unnabie ka benne Israel-ni.
David-ni nna bije Salomón. Nan ge Salomón-ni nna uke nuila ge Urías.
- ⁷Salomón-ni nna bije Roboam,
Roboam-ni nna bije Abías,
Abías-ni nna bije Asa.
- ⁸Asa-ni nna bije Josafat,

Josafat-ni nna bije Joram,
Joram-ni nna bije Uzías.

⁹ Uzías-ni nna bije Jotam,
Jotam-ni nna bije Acaz,
Acaz-ni nna bije Ezequías.

¹⁰ Ezequías-ni nna bije Manasés,
Manasés-ni nna bije Amón,
Amón-ni nna bije Josías.

¹¹ Josías-ni nna bije Jeconías lhe ka betsiniha lhe. La'ania
nuha bedaxxu ka nu Babilonia-ni ka benne Israel-ni
nna dechekana ke daka lo yu gekaniha.

¹² Iki de chi bisinke Babilonia, Jeconías-ni nna bije
Salatiel,
Salatiel-ni nna bije Zorobabel.

¹³ Zorobabel-ni nna bije Abiud,
Abiud-ni nna bije Eliaquim,
Eliaquim-ni nna bije Azor.

¹⁴ Azor-ni nna bije Sadoc,
Sadoc-ni nna bije Aquim,
Aquim-ni nna bije Eliud.

¹⁵ Eliud-ni nna bije Eleazar,
Eleazar-ni nna bije Matán,
Matán-ni nna bije Jacob.

¹⁶ Jacob-ni nna bije José benne uka nubiyú ge María nan
ge Jesús-ni, delába Jesús benne anke Cristuha.

¹⁷ Laxkala sitá (14) libixxi chi ute iki de Abraham-ni nna
atti uli David-ni nna a sitá (14) libixxi chi ute iki de David-ni,
nianna tti dechekana ka benne Israel-ni daka Babilonia, nna a
sitá libixxi chi bedete iki de tti dechekana ka benne Israel-ni
daka Babilonia, la'anialiba tti uli Jesús benne anke Cristuha.

Aní uka atti uli Jesús-ni

(Lc. 2:1-7)

¹⁸ Aní uka tti uli Jesucristuha: María nan geeha chiba du
José-ni rinnabe benneha ki utsá náke. Ttaka lanila tse'e len
luesikeha nna Espíritu ge Tata Do Yebáha chila benie ki bija
xi'in María-ni. ¹⁹ Ttaka José benne biyú dhi María-ni ankabe
ttu benne runi latsiru attiba ankaba geni, laxkala labí raka
lebie ugwebie María-ni elhittu lo benne. Aníha uka nna

belaba le José-ni sigába udhá ikie benneha. ²⁰Ttaka atti chi rulaba lebie unie aníha nna bitsianie ttu ela. Lhe'e ela geeha nna uka xxe ttu anjeli ge Tata Xisiha nna ree bie:

—José, benne datia David, bittu gasinlu dhilu María-ni, kumu binto nuje-na Espíritu ge Tata Do Yebáha-ba benie ki nuje bi'in-na, ²¹nianna gali ttu nuto biyú to nna kixxalu lábi Jesús, kumu labi odilábi ka benne lhe'esi gebi lo ka tulha ruinke.

²²Iyá nuní uka ki gwado tisa ge nu ra Tata Xisiha profeta Isaías-ni ki kixxi'enna ka benne. Profetaha nna utixxi'ana nuha, rana:

²³Ttu nuila ribani abittu bixa chi benna, nuha uja xi'inni.

Nianna gali ttu nuto biyú to.

Nutoha nna kixxake lábi Emanuel.

(Emanuel dienna innána: Tata Do Yebáha doe len ri'i.)^a

²⁴Atti beben José-ni nna benbe attiba raba anjeli udhelha Tata Xisiha, uxíbe María-ni udo lenie. ²⁵Ttaka labí bixa bedhaka José-ni benneha nna uli bintoaha. Bintoaha nna utixxa José-ni lábi Jesús.

Ka nu tee elha rieni gekaniha ugíakana gwalannikana Jesús-ni

2 ¹Atti rinnabia Herodes-ni, la'ania uli Jesús-ni lhe'esi Belén. Belén-ni rena daka lo yu ge Judea. La'ania bisin ttu chupa ka nu tee elha rieni gekani, dákana daka ta riria ubisa nna bisinkana lhe'esi Jerusalén-ni, ²rinnaba tisakana, rákana:

—¿Gon-ni tee binto si uli, delába bi'ini akabi nu innabiabi ka benne Israel-ni? Kumu chi bilentu ttu beli runna liina gebi, biriana dana daka ta riria ubisa-na. De nuha nna datu kini udú xibitu arlobi.

³Atti biyienin Herodes-ni lhe iyába ka benne ge Jerusalén-ni nu ra ka nuha, nianna bechacha ikikani nna bedúna kana. ⁴Nianna tti bottupa Herodes-ni ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka nu rule'ekinna ka nu Israel-ni nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni, nianna tti unnaba tisana ka nuha, rana kana:

—¿Gá daka gali benne anke Cristuha?

^a 1:23 Isaías 7:14

⁵Ka nuha nna bekabikana geni, rákana:

—Daka lhe'esi Belén ge Judea-ni, niha teeki gali benneha kumu aníha ra lo ka yetsi ben profeta ge Tata Do Yebáha, ⁶tti ree:

Lu, lhe'esi Belén relu daka lo yu ge Judá,
delo adí ka yiesi elha se'e daka Judá-ni abittu akinlu
deki lu ankalu ttu yiesi xka'aru.

Kumu lagwi gelu iria ttu benne ake nu innabia.
Benneha ku'e ka benne kiaha neda, delába ka benne
Israel-ni.^b

⁷Herodes-ni nna ttúbana uxina ka nu tee elha rieni gekaniha, kini bina tsena nukaxattiga biria beliha. ⁸Nianna udhelha ttebana ka nuha diakana Belén nna rana kana:

—Gwaltsia nna gwalinnaba tisa tsitsi ge nutoha. Ganna chi gwaxxakale bi nna etetixxi'enle neti kini anágaba neti nna tsiagabaa sadú xibia arlobi.

⁹Ka nuha nna iki de chi biyienkinna nu ra Herodes-ni, nianna ulu'u ttebakana neda diakana nna beli bilákinna biria daka ta riria ubisaha, daneruba nuha lokani. Bisinliba nuha ttu lii iki yo'o ata tee bintoha, la'anialiba nna gwalhedana.

¹⁰Tti bilákin nu tee elha rieni gekaniha beliha, nianna yalhá itta bedúna lekani ¹¹nna tti uta'akana lhe'e yo'oha nna bilákinna bintoha len nan gebi María-ni. Nianna bedú xibikani arlobi nna udhali ttebakana ro'o ka nu denkanaha nna begwekana bi oru lhe yala lhe seti nu rure ixixxi nu tee lání mirra lhe.

¹²Tti chi beyeki ka nu tee elha rieni gekaniha deyyakana nna botseaba neda gekani kumu

de lhe'e ela bitsiakinnaha ra Tata Do Yebáha kana:

—Bitturu eyekile etele ata do Herodes-ni.

(San Mateo 2:10)

^b 2:6 Miqueas 5:2

Ka tata nan ge Jesús-ni bexunni lenke bi bisinke Egipto

13Iki de chi bedá ka nu tee elha rieni gekaniha, nianna bedetsiani José-ni ela. Lhe'e elaha nna bela'anie ttu anjeli ge Tata Xisiha nna ree bie:

—Ugwadha nna uche binto-na lhe nan gebi-na lhe, bexunni lenke nna ugía lenke daka Egipto. Niha-ba tse'ele axtaliba ganna chi utixxi'ania lu, kumu Herodes-ni idhelhana egilakana binto-ni ki uttikana bi.

14Aníha uka nna ugwadha tteba José-ni lo relaha, chebie bintoaha lhe nan gebiha nna ulu'u ttebake neda diake daka Egipto. **15**Niha-ba use'eke axtaliba atti chi utti Herodes-ni. Aníha uka ki gwado tisa ge nu ra Tata Xisiha, tti benie ki unne benne uke profeta geeha, ree: “Egipto re Xi'iniaha, beyaxie.”^c

16Herodes-ni nna tti ute denna deki benba le ka nu tee elha rieni gekaniha, labí liikinna eyekikana ki sattixxi'akinna na. Nianna bisa'a xxattinna nna benna mandadu kini gwettikana iyába ka nuto biyú to se'e lhe'esi Belén-ni lhe ka nuto se'e lhe'e ka yiesi se'e abi'iba niha: iyába ka nuto anakinna chupa ida lhe ka nu gwexxaru lhe. Aníha benna kumu bedaxxu ni'ani nu utixxi'a ka nu tee elha rieni gekaniha. **17**Aníha uka ki gwado tisa ge nu unne Jeremías benne uke profeta ge Tata Do Yebáha, tti ree:

18Lhe'esi Ramá biyien tsi'i ttu benne,
rinnee lhe ribesi xxatte de releninie.
Raquel-niba nuha ribesina ge ka xi'inniha,
labí rebe xen leni kumu de utti ka nuha.^d

Ka tata nan ge Jesús-ni besinke lenbi lhe'esi Nazaret

19Iki de tti chi utti Herodes-ni nna bedetsien José-ni attu ela tti doe Egipto-ni. Lhe'e elaha nna bodola'anie ttu anjeli ge Tata Xisiha. **20**Anjeliha nna ree bie:

—Beyadha nna beche nuto-na lhe nan gebi-na lhe, nna beyya lo yu ge ka nu Israel-ni kumu chiba utti ka nu ruinkana uttikana nuto-na.

^c 2:15 Oseas 11:1

^d 2:18 Jeremías 31:15

²¹Aníha uka nna beyadha ttebe nna dechebie nutoha lhe nan gebiha nna deyyake besinke lo yu ge ka benne Israel-ni.

²²Ttaka tti bina José-ni deki Arquelao-niba redennabiana itúba Judea, kumu bedína ladi tata geni Herodes, de nuha nna usibin José-ni eyye daka Judea-ni. Nianna tti bedetsianie attu ela. Lhe'e elaha nna utixxi'ani Tata Do Yebáha bie bixa anka nu unie. Aníha uka nna daka Galilea-nila deyya ka José-ni.

²³Tti besinke daka niha, nna gwatse'eke lhe'esi Nazaret. Aníha uka ki gwado tisa ge nu ra ka benne ukake profeta ge Tata Do Yebáha, tti ráke: “Benne anke Cristuha gatta lábie nazareno.”

Juan benne rugadi indaha ridhalie neda ge Jesús-ni

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 ¹Bisia sá tti ulea lo Juan benne rugadi indaha rekie rigixxi'e ka tisa ge Tata Do Yebáha daka lo yu bisi ge Judea, ²ree ka benne:

—Gwalodúna le nna gwalodaxxu neda ge Tata Do Yebáha kumu chiba dabigana innabie.

³Ge Juan-niba nuha unne profeta Isaías-ni, tti ree:

Lo yu bisiha ata lanú benne se'e, niha riyien tsi'i ttu benne rinnebie idisa, ree:

“Gwalegixxa tse neda ge benne anke Xxanari'iha. Gwalolixxa neda kini dhabie.”^e

⁴Itsa xo camelluba uka xo Juan-ni nna udhí lhe'eni ttu yieti, nna nu xixxi ge betsirúba lhe kutsittaba lhe utona. ⁵Ka benne daa lhe'esi Jerusalén-ni lhe adíru ka benne daa lhe'e ka yiesi to se'e itúba Judea-ni lhe, anágaba ka benne se'eke gaxxaba ro'o yoo Jordán-ni, iyábake risinke ata reki Juan-ni. ⁶Nianna rigixxi'ake ge ka tulha ruinkeha nna rugadi Juan-ni ke inda lhe'e yoo Jordán-ni.

⁷Ttaka tti bilenna ixeru ka fariseo lhe ka saduceo lhe risinkana ata dunaha kini ugadina kana inda, nianna tti rana kana:

—¡Aalexa nu ruin satsa! ¡Lebi'i ankale ttiba ka belha-na! ¿Nú chi rana le deki gwalábale lo elha disa tsitsi nu chi dabiga ute Tata Do Yebáha gele? ⁸Gwaluni nu dika ixú ganna xa.

^e 3:3 Isaías 40:3

Aníha kini ula'a deki gwalí chi bodúna le ge nu ruinle nna bodaxxule neda ge Tata Do Yebáha. ⁹Abittu tse'ele ulaba lhi'u lele, akinle: “Ri'itu gwalábatu kumu de ankatu benne datiatu Abraham-ni.” Netiru ria, Tata Do Yebáha ganna aka lebie, gwakaba gebie eyonie ka íyya du'uya nii kini eyakakana benne datia Abraham-ni, a laa kila iyasanie le. ¹⁰Anágaba nna chigaba du tse iyyatteha kini ichúna itupa lhu ka yaga. Laxkala iyába ka yaga ka nu abittu utekana nu xixxi tse, ka nuha chúbakana nna iru'unakana tsiakana lo giha. Aníha-ba nuha satele ganna abíba uinle nu dika ixú. ¹¹Neti gwalí galá leni indaruba nuní rugadia le ki ula'a deki chi bodúna le nna bodaxxule neda ge Tata Do Yebáha, ttaka benne daa kwe'aha tsitsirula ra le benneha tti neti. Laxkala labí elha ralhaa ichea ka gwaracha geeha. Benneha ugadie le Espíritu geeha lhe ugadie le gi lhe. ¹²Chi den tse barkilu ge benneha kini uin tsebie xuxtilaha nna ganna chi bolhubé siná nna ottupe xuxtilaha nna oga'abie xuaha ata rigua tsebie benneha. Nianna tti udelhe tee ge xuaha lo gi nu satíaba rite loniha, delába nu abittu reyola loniha. Lebi'i nuha udhake aníha.

(San Mateo 3:12)

Jesús-ni udie inda
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Ttu sá udá Jesús-ni lo yu ge Galilea nna diabie bisine ata du Juan-ni ro'o yoo Jordán-ni kini ugadine inda. ¹⁴Ttaka Juan-ni nna ridú disabana ugadine inda, nianna rane:

—Netila dika ugadilu inda; laa netila dalu ralu: “Begadi neti inda.”

¹⁵Ttaka Jesús-ni nna bekabie, ree:

—Begwelhaba aka aní nnanna, kumu aní chi ga'anani Tata Do Yebáha uinri'i.

Aníha uka nna uxielhaba Juan-ni begadina Jesús-ni inda. ¹⁶Iki de chi udie indaha nna beria ttebe lhe'e nuha. Looraha

nna biyali tteba yebáha nna bilánie Espíritu ge Tata Do Yebáha ugwadie ttiba ttu becha ata dueha. ¹⁷Nianna biyien tsi'i ttu benne yebáha, unnebie ree:

—Benne-ni nuní anke Xi'inia rakati gebie. Benne-ni runie nu ru'u lasia.

(San Mateo 3:13-17)

Nu xxegwiha ruinna dhi yiena Jesús-ni

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 ¹Nianna tti che Espíritu ge Tata Do Yebáha Jesús-ni daka lo yu bisi ata lanú benne se'e, kini uin nu xxegwiha dhi yiene.

²Iki de chi bette ubina lhe'ebie abittu utoe yetta delo chua (40) ubisaha lhe chua relaha lhe, nianna tti ugwetti bitunie.

³Nu xxegwiha nna ruinna dhi yiene, nianna tti ubigana, rane:

—Ganna gwalíginlu ankalu Xi'in Tata Do Yebáha, usichu ka íyya se'e-ni kini eyakakana yettaxtila ki golu.

⁴Ttaka lee nna bekabie geni, ree:

—Lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha dia ra: “Laa sunruga len yettaxtila aka ben ka benne, sinuki aka bengabake len iyába ka tisa rinne Tata Do Yebáha.”^f

⁵Nianna tti che nu xxegwiha bie lhe'e yiesi anka le'aha,

^f 4:4 Deuteronomio 8:3

delába Jerusalén-ni, nna ulhapine iki yotuha gwetsáli.

⁶Nianna rane:

—Ganna si gwalíginlu ankalu Xi'in Tata Do Yebáha, biginnichu lo yuha, kumu lo ka yetsi geeha, dia ra:

Tata Do Yebáha idhelhe ka anjeli geeha ki uyúke lu.
Udoni lo náke lu kini abittu tsu'u ni'alu iki ka íyya.^g

⁷Jesús-ni nna bekabie geni ree:

—Lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha rágaba: “Bittu dhi yielu Tata Do Yebaa benne anke Xxanaluha.”^h

⁸Nianna tti dedeche nu xxegwiha bie iki ttu i'iya yadha xxatta, niha bele'enne iyába ka yiesi ra xxeni lekani se'e yiesi lo yu-ni lhe bele'ene iyá nu tse tee gekani lhe. ⁹Nianna tti rane:

—Iyába nu chi bela'ania lu-na utea gelu ganna lu udú xibilu arloa nna utsá lolu neti.

¹⁰Jesús-ni nna bekabie geni ree:

—Nu reha ugía xa nu xxegwi, kumu lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha, dia ra: “Sun arlo Tata Do Yebaa benne anke Xxanaluha, sun arlo benneha-ba udú xibilu lhe suna nu innabe uinlu lhe.”ⁱ

¹¹Aníha uka nna bedhan nu xxegwiha Jesús-ni. Nianna tti bisin ttu chupa ka anjeliha nna bete náke lenbie.

Jesús-ni uduloe rigixxi'abie ka tisa ge Tata Do Yebáha

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Tti chi bina Jesús-ni tekinnu Juan-ni lisiyya, nianna tti deyye daka Galilea, ¹³bedábie lhe'esi Nazaret nna ugíe gwadhoe lhe'esi Capernaum. Yiesiha gaxxaba rena ro'o indatooha daka lo yu ge Zabulón lhe Neftalí lhe. ¹⁴Aníha uka ki gwado tisa ge nu unne Isaías benne uka profeta ge Tata Do Yebáha, tti ree:

¹⁵Lebi'i, ka benne se'ele daka lo yu ge Zabulón lhe
Neftalí lhe,
daka attu ladu ro'o yoo Jordán-ni,
ata rite neda dia daka ro'o indatooha,

^g 4:6 Salmo 91:11-12

^h 4:7 Deuteronomio 6:16

ⁱ 4:10 Deuteronomio 6:13

lebi'i ka nu se'ele daka Galilea ata se'eru ka benne labí ankake nu Israel,

16lebi'i nuná ankale attiba ka benne se'e ata anka chulha. Nnanna nna chi bilenle ttu xiani xeni.^j

Xianiha nuha udanie ge ka benne se'e ata ruxunnina geke gattike.

17Debá la'ania nna udulo Jesús-ni rigixxi'anie ka benne, rabie ke:

—Gwalodúna le nna gwalodaxxu neda ge Tata Do Yebáha, kumu chiba dabigana innabia benneha.

Jesús-ni raxie ttpa ka benne yu'uke gwedaxxu belha

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18Tti dia Jesús-ni ridee saro'o indatoo ge Galilea-ni, nianna bilánie yu'u chupa betsi ka nubiyú: ttu nuha lána Simón nu tegaba láni Pedro, attuna nna lána Andrés. Ka nubiyúha yu'ukana rudelhakana yexxa ge ka belhaha lhe'e indaha, kumu anakana benne rudaxxu belha. **19**Nianna tti ree kana:

—Gwaltá gwetenalha neti. Neti unia kini akale ka nu gaxile ka benne kini udaxxuke neda ge Tata Do Yebáha.

(San Mateo 4:18-19)

20Looraha tteba nna bese'e bixxikana ka yexxa gekaniha nna dia ttebakana danalhakane.

21A lattiruba bededee, nianna bedelánie a chupa betsi

ka nubiyú: ttu nuha lána Jacobo nna attuna nna lána Juan. Lakana nuha ankakana xi'in Zebedeo. Se'ekana len tata gekaniha lo barcu gekaniha reyoinkana ka yexxa ka nu rudaxxu lenkana belhaha. Jesús-ni nna uxie kana. ²²Lakana nna bedhá bixxi ikikani barcuha lhe tata gekaniha nna dia ttebakana danalhakana Jesús-ni.

Jesús-ni rule'enie ka benne ka tisa ge Tata Do Yebáha lhe reyoín gabe ke lhe

(Lc. 6:17-19)

²³Jesús-ni ugwekie itúba daka Galilea-ni rule'enie ka benne se'e niha ka tisa ge Tata Do Yebáha, rule'enie ke lhe'e ka yo'o ata rudhetike ka tisa ge Tata Do Yebáha. Niha rigixxi'e ka tisa tse, delába rigixxi'e gasina kini akake benne innabia Tata Do Yebáha ke, lhe anágaba reyonie ka benne yu'u iyá looba isagwe latike lhe reyoingabe iyába ata rilhen latike lhe. ²⁴Itúba daka Siria chi ugwadhi tisa ge nu runie. Nianna tti risin lenke iyába ka benne ridakake iyá looba isagwe lhe ka benne rilhen latike lhe ka benne yu'u espíritu xxegwi latike lhe anágaba ka benne rakake beora lhe ka benne daa yatti latike lhe. Labie nna gwa reyoínbe ka benneha. ²⁵Ixe juisiru ka benne danalhake bie: ka benne daba daka Galilea lhe ka benne daba lhe'esi Jerusalén lhe ka benne daba lhe'e adíru ka yiesi se'e daka Judea-ni lhe anágaba ka benne daba daka Decápolis lhe adíru ka benne daa lhe'e ka yiesi se'e attu ladu ro'o yoo Jordán-ni lhe.

Karubáru ka benne ugwe Tata Do Yebáha ke ttu nu tse

(Lc. 6:20-23)

5 ¹Tti bilani Jesús-ni ixie juisiru ka benneha, nianna ugwapie lati ttu i'íya do niha, nna udoe. Ka benne rudhetinieha nna ubigake kwe'ebie. ²Labie nna uduloe rule'enie ke, nianna tti rabie ke:

(San Mateo 5:1-2)

³—Karubáru ka benne riyasakanie ge Tata Do Yebáha, kumu lake nuná akake ka benne innabie ke.

⁴Karubáru ka benne ribesike de rateke ttu bixa, kumu Tata Do Yebáha godú ittabe leke.

⁵Karubáru ka benne abittu ra xxeni leke, kumu ka benne-na nuná ralhake ulhenke yiesi lo yu-ni kini akana geke.

⁶Karubáru ka benne raka leke uinke nu tse raka le Tata Do Yebáha, kumu gwasiaba sá gwakaba nu raka lekeha.

⁷Karubáru ka benne ratua leke adí ka benne, kumu anágaba lake gwa satuagaba le Tata Do Yebáha ke.

⁸Karubáru ka benne itú iki itú leke rudo leke Tata Do Yebáha, kumu lake nuná gwalákanie benneha.

⁹Karubáru ka benne ruinke ki tse'e tse len luesi ka benne kini abittu itilhake, kumu lake nuná ralhake gatta láke xi'in Tata Do Yebáha.

¹⁰Karubáru ka benne ridú nookana ke de ruinke nu dika ixú, kumu lake nuná akake ka benne innabia Tata Do Yebáha ke.

¹¹Karubárule ganna ttixka delo ni'a kia nna usia le ka benne le lhe dhu nookana le lhe anágaba iyá looba gwen lasi usiakana ikile lhe. ¹²Gwaledeakinle lhe gwaltse'e itta lhe, kumu xxeni anka nu ralhale edíle yebáha. Lebi'i gwa yúbale anágaba udú nookana ka profeta ge Tata Do Yebáha, delába ka benne use'e itú nu reha atti lanila galileha.

Jesús-ni rutsanie ka benne len deti lhe len xiani lhe

¹³Lebi'i nuná ankale ttiba ttu deti se'ele lagwi ge ka benne se'e yiesi lo yu-ni. Ttaka ganna detiha unnitti ixé geni, la'ania nna, ¿galasina eyo nuha ixé ganna ttixka? ¿Laaba ganna tuttíru labíru ixú nuha? A sunruba kweari'i na nna ku'unari'i na, nianna tti ulea ka benne ikini.

¹⁴Anágaba, lebi'i nuná ankale ttiba ttu xiani kini rudenna ge ka benne se'e yiesi lo yu-ni. Ankale ttiba ttu yiesi re lo ttu lhilhi rilá saabana, labí aka igatsina. ¹⁵Nigaba lanú ttu benne do rugalhe iki ttu gi nu rudani, delo nna ukatsie ikini len ttu almoti. ¿Laaba ganna udole giha gwetsá kini udenna ge iyá ka benne se'e lhe'e yo'oha? ¹⁶Anágaba lebi'i latsiru gwaluni, kini elha ruin gele akana ttiba ttu xiani, kini anáchu tti iláni ka benne nu tse ruinleha, la'ania nna innáke: “Xxeniba ra le Tata gele do yebáha.”

**Jesús-ni labí rig'u ni'abie nu ra lo bia bennabi bodha'an
Tata Do Yebáha len Moisés-ni**

17'Bittu akinle deki bisiaya yiesi lo yu-ni ki kuaya bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni lhe nigaba labí daya kini kuaya ka tisa bodha'an ka benne ukake profeta ge Tata Do Yebáha. ¡Ko'o! Sinuki dalaa kini unia ki sado tisa ge nu ra lo ka tisa bodha'aneha. 18'Netiru ria, laka nnanna re yiesi lo yu-ni lhe yebáha lhe, iyába nu ra lo bia bennabi-na teeba ki aka nuná, niruba ttu tisa chika'a to abittu aka itua loni axtaliba ganna chi uka iyá nu ra lo bia bennabiha. 19'Laxkala ttu benne ganna abittu udoe tisa ge ttu ka nu ra lo bia bennabi-na, meskiba ankana ttu tisa xka'a, lhe ganna benneha gágabe ka benne abittu udoke tisa ge nu ra loni, benne unie aníha, arlo adí ka benne rinnabia Tata Do Yebáha labí xxeni ra lebie. Ttaka benne gudobe tisa ge nu ra lo bia bennabiha lhe gule'enie adí ka benne ki uinke nu ra loni, benne uni aníha, xxeni ra le benneha arlo adí ka benne rinnabia Tata Do Yebáha. 20'Kumu netiru ria, ganna lebi'i abíba uin tserule tti ka fariseo-ni lhe ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni, la'ania nna labí akale benne innabia Tata Do Yebáha le.

Jesús-ni rabie ka benne: “Bittu ise'enle”

(Lc. 12:57-59)

21'Lebi'i chiba biyieninle nu rákana ka benne uka xutturí'iha, tti rákana ke: “Bittu uttile ttu benne^k kumu benne uni elhuttiha, ibixxi iginniba benneha.” 22'Ttaka neti ria le: Iyába nu rise'enna len attu betsi to geri'i, urixxi ukinnigaba Tata Do Yebáha nuha, nna nu rusia leni attu betsi to geri'iha nna iso duba nuha arlo ka nu runi elhuxtisi geri'iha nna nu rigena iki attu betsi to geri'iha, nuha ralhabana tsiana lo giha.

23'Laxkala ganna lu dialu utelu úna lo bekú ge Tata Do Yebáha, ttaka tti chi dulu niha, nna tadú lelu deki ritilhaba lenlu attu betsi to geri'iha, 24'niha besia úna cheluha nna beyyaxa gwayoin le betsi to geri'iha. Iki deliba nuha nna beyeki nna bete úna geluha.

^k 5:21 Éxodo 20:13

25'Ganna ttixka ttu nu ritilha lenlu diana taga'ana lu lo uxtisi, laka yu'u lenlu nuha neda diale isinle arlo ka nuha, jeru beyoin leni kini ka taga'ana lu lo xuedaha. Xuedaha nna utena lu lasi ná ka gwensinaha nna ka gwensinaha nna taga'akana lu lisiyya, **26'**kumu netiru ria, labí lhaalu lhe'e lisiyyaha ganna abíba kixalu iyá xea belhiu nu innaba ka nuha. Gannaliba chi utixalu iyá nuha, la'anialiba nna chi ebeakana lu.

Jesús-ni rigixxi'e rabie: “Labí anka tse ganna dha leri'i attu nuila subi”

27'Lebi'i chiba biyieninle nu rákana ka benne uka xuttori'iha, tti rákana ke: “Abittu isále nu subi subi nu labí ankana latselale.”^l **28'**Ttaka neti nna ria le: Ganna ttu benne dha lebie ttu nuila atti ilánie na, la'ania nna ttisidiba chiba bisábie nuha de belaba lhi'u lebie aníha. **29'**Laxkala ganna si iyya lo benlu-na uinna kini iginnilu uinlu tulha, tsa ttela ulea nuná nna uru'una na, kumu tserula saríana lu unnittilu ttu ka ni'a nálu, a laa kila ankalu ida'a tsialu lo giha, **30'**nna ganna si ná benlu-na abittuba daa siina nna ukinnina lu ki uinlu tulha, tsa ttela uchú nuná nna uru'una na, kumu tserula taríana lu unnittilu ttu ka ni'a nálu, a laa kila ankalu ida'a tsialu lo giha.

Jesús-ni rabie: “Labí dika udhá iki ttu nubiyú nuila geni”

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

31'Anágaba lhe rágabakana ka benne uka xuttori'iha, tti rákana ke: “Ganna ttu nubiyú udhá ikini nuila geniha, teeki ugwená nuha ttu yetsi ata rixxi'a deki chiba besilana len nuilaha.”^m **32'**Ttaka neti ria le: Ganna ttu nubiyú kwentaba udhá ikini nuila geniha, ganna abittuba de bisá nuha attu nubiyú subi, la'ania nna la nubiyúha-ba usigana nuilaha kini iginnina uinna nu satsa, nna ganna attu nubiyú edína nuila chi bedhá ikiniha, la'ania nna axtala nubiyú edína nuilaha, satsagaba nuha chi uin nuha.

Jesús-ni rigixxi'e rabie: “Bittu udettile Tata Do Yebáha tti innále deki uinle ttu bixa”

33'Anágaba lebi'i chigaba biyieninle nu rákana ka benne uka xuttori'iha: “Teeki uinle nu chi rale Tata Do Yebáha,

^l 5:27 Éxodo 20:14

^m 5:31 Deuteronomio 24:1-4

abittu kwentaba udettile benneha.”³⁴ Ttaka neti ria le: Bittugaba udettile attu nuxa tti innále deki uinle ttu bixa, nigaba udettile yebáha, kumu niha nuha do Tata Do Yebáha rinnabie. ³⁵Bittugaba udettile yiesi lo yu-ni, kumu yiesi lo yu-ni ankana ata rudú ni'abie. Nigaba udettile Jerusalén-ni, kumu niha nuha anka lasi Tata Do Yebaa benne rinnabia xeniha. ³⁶Bittugaba utesale ikile-na tti innále deki uinle ttu bixa, kumu lebi'i niru ttú itsa ikile labí aka gele uinle kini eyakana yadhi o eyakana sitsi. ³⁷Lebi'i, ganna ttixka gwakaba gele uinle ttu bixa, la'ania nna ukare'aba gwalinná: “Gwakaba”, nna ganna ttixka abittuba aka gele uinle ttu bixa, la'ania nna ukare'aba gwalinná: “Labí aka.” Kumu ganna bixaru tisa udienle iki nu chi unneleha, la'ania nna ge nu xxegwiha-ba chi anka nu raleha.

**Jesús-ni rigixxi'e rabie: “Bittu eyoin nále
lo ka nu udhenkana le”**

(Lc. 6:29-30)

³⁸Lebi'i chiba biyieninle rákana: “Ganna nuxa utse'e loona iyya lo ttu benne, anágaba nu beniha utse'e loogabakana iyya loni; nna ganna nuxa kweana laya ttu benne, anágaba nu beniha kweagabakana layani.”ⁿ ³⁹Ttaka neti ria le: Abittu edú disale lo nu udhakana le ttu bixa. Ganna nuxa kweana gi daka xxaga ben gele, gwalodekila attu lha'a xxagale kini kweana gi. ⁴⁰Ganna nuxa taga'ana le lo uxtisi nna uinna kuana mixa geleha, gwalugwela na itupa jabana geleha, ⁴¹nna ganna nuxa udo doelhana le ujale yua geniha ttu kilómetru, lebi'i gwalujala nuha chupa kilómetru. ⁴²Ganna nuxa innabana le ttu bixa, gwalugwe na nu innabanaha lhe ganna nuxa innaba gannana le ttu bixa, bittu innále: “Labí tee.” Gwalugwe ganna na nu rinnabanaha.

Jesús-ni rabie: “Akinle ge ka benne abittu raka uyúke le”

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³Lebi'i chiba biyieninle rákana: “Akinle ge ka benne geri'io nna utía di lele ka nu bittu raka uyúkana le.” ⁴⁴Ttaka neti ria

ⁿ 5:38 Éxodo 21:24

^o 5:43 Levítico 19:18

le: Akinle ge ka nu bittu raka uyúkana le [lhe innabale len Tata Do Yebáha ki aka lenie ka nu rigekana ikile lhe anágaba latsiru gwalulisa ka nu ritisikinna le] lhe gwalinnabala len Tata Do Yebáha ge ka nu rulisa xiikana le, lhe ka nu ridú nookana le lhe.

⁴⁵Aníha uinle ki akale xi'in Tata gele do yebáha. Kumu benneha runie kini riria tatubisa-na rudanie ge ka nu ruin satsa lhe ge ka nu ruin tse lhe. Anágaba lhe ruingabe kini raka iyya ge ka nu runi nu dika ixú lhe ge ka nu abittu runi nu dika ixú lhe.

⁴⁶Kumu ganna lebi'i sunruba rakinle ge ka nu gwa rakakinna gele, la'ania nna, ¿bíla nu tse edíle ge nu ruinleha ganna? ¿Laaba ka nu rukixakana belhiu nu rigixari'i len nu rinnabia ge Roma-ni, anágaba ruin ka nuná? ⁴⁷Lhe anágaba ganna sun tteruba ka benne gele gwa rale ke padiuxi, ¿bíla nu tse nuha ruinle ganna? ¿Laaba ganna anágaba ruin ka nu abittu ankabiakinna Tata Do Yebáha? ⁴⁸Laxkala de nuha nna lebi'i satía gwaluni nu anka tse, ttiba Tata gele do yebáha satíaba runie taga'a nu anka tse.

Jesús-ni rabie: “Nuttu nu kixxi'enri'i tti uteri'i ttu bixa len ka benne abittu geke tee”

6 ¹Gwaluyú gele. Ganna edá lele uinle ttu nu tse, abittu ula'a loole nu tse uinleha arlo adí ka benne. Bittu uinle aníha kiniba ilákanie deki yalhaba tse ruinle. Kumu ganna aníha uinle, Tata gele benne do yebáha labí ute benneha nu tse ralhale edíle. ²Laxkala lebi'i ttixka edá lele ugwele ka benne riyasakanie ttu bixa, bittu tse'ele doba ro'ole ge nu ruteleha. Bittu uinle tti ruin ka nu delo tisaba rula'akana deki yalhaba tse ruinkana, ka nuha doba ro'okani ge nu ruinkana tti ritupakana lhe'e ka yo'o ata rudhetiri'i ka tisa ge Tata Do Yebáha lhe anágaba ruinkana tti rekikana lo ka neda-na. Aníha ruinkana kini inne tse benne gekani. Netiru ria, ukare'aba nu chi innékana tsekikanaha, nuha-ruba nu tse ralhakana edíkana. ³Ttaka ganna lebi'i edá lele ugwele ka benne riyasakanie ttu bixa, anuttu nu kixxi'enle ge nu tse ruinleha, ⁴kini anáchu nu uteleha akana sigá. Aníha nna Tata gele do yebáha rilánie nu ruinle gatsiha, la'ania nna gutebe nu tse ralhale dhile.

Jesús-ni rigixxi'abie gasina inneri'i len Tata Do Yebáha
(Lc. 11:2-4)

⁵Lebi'i tti inne lenle Tata Do Yebáha, bittu uinle tti ruin ka nu labí liikinna. Ka nuná delo tisaba rinnekana len benneha

kini ilen ka benne kana. Ka nuná yalhá ru'u lekani rise'e lii rákana tti rinne lenkana Tata Do Yebáha lhe'e ka yo'o ata rudhetiri'i ka tisa geeha lhe ata reyatsa ka neda-na lhe. Ruinkana aná kini ilákin benne kana. Netiru ria, ukare'aba nu chi rinnekana, nuha-ruba nu tse ralhakana dhíkana.

⁶Ttaka lebi'i ttixka innele len Tata Do Yebáha, gwaleta'ala lhe'e yo'o geleha nna gwalodhea na, nna gwalinne len Tata gele do yebáha. Benneha ttúbe doe lenle lhe'e yo'oha nna gwa rilábanie nu ruinle gatsiha nna gutebe nu tse ralhale dhile.

⁷Tti innele len Tata Do Yebáha nna bittu satti balhaba odekile tisa nu abí ixú. Bittu uinle tti ruin ka nu labí ankabiakinna Tata Do Yebáha, kumu ka nuná rakakinna de rinne xxattakana nna gwayienbanie gekani. ⁸Bittu uinle tti ruin ka nuná, kumu Tata gele do yebáha attili lani innabale lenie, chila yu benneha bixa riyasinle. ⁹Lebi'i aní innále atti innele len Tata Do Yebáha:

Tata getu do yebaa, ri'itu rugwetu lidhakalu kumu ankalu Diosi.

¹⁰Utá, unnabia ri'itu.

Benchi kini yiesi lo yu-ni aka nu redá le kwinalu, beni ttiba rakaba yebáha.

¹¹Bete benne gotu ttu ttu sá

¹²lhe uxí elha xen lasi ge nu satsa ruintu ttiba ri'itu gwa ridíbatu elha xen lasi ge ka nu rudhaka satsakana ri'itu.

¹³Bittu ugwelhalu ixú yietu uintu nu satsa.

Bodiláttu ri'itu kini abittu iginnitu lo ná nu xxegwiha,^p [kumu kwinalu satíaba ankalu benne rinnabia lhe ankalu benne ra tsitsi lelu
lhe ra xxeni lelu ttu dia lii lhe. Amén.]

¹⁴'Kumu ganna lebi'i gwadíbale elha xen lasi ge ka benne bixa udhakake le, anágaba Tata gele do yebáha gwadígaba benneha elha xen lasi gele. ¹⁵Ttaka ganna lebi'i abíba dhile elha xen lasi ge ka benne bixa udhakake le, anágaba Tata gele do yebáha labígaba dhi benneha elha xen lasi ge nu ruinle.

P 6:13 Lo yetsi-ni ata dia ra: “kini abittu iginnitu lo ná nu xxegwiha”, lo adíru ka yetsi nna ra: “kini abittu iginnitu uintu nu satsa”.

Jesús-ni rigixxi'abie gasina uinri'i tti utte ubina lhe'eri'i

16'Lebi'i tti utte ubina lhe'ele, bittu uinle tti ruin ka nu delo tisaba rudá si'i lokani ki utte daa ka benne deki rutte ubina lhe'ekani. Netiru ria, ukare'aba nu ruinkanaha. Nuha-ruba nu tse ralhakana dhíkana. 17'Ttaka lebi'i tti utte ubina lhe'ele, gwalolhí te xea ikile lhe gwalikí xú lole lhe. 18'Aníha kini abittu tte dani ka benne deki rutte ubina lhe'ele. Sinuki sun Tata gele do yebáha-ba due lenle, sun benneha-ba rilánie nu gatsi ruinleha, la'ania nna gutebe nu tse ralhale dhíle.

Jesús-ni rabie: “Gwaludo lele gwaluttupa elha tse gele yebáha”

(Lc. 12:33-34)

19'Bittu udona lele uttupa xxattale elha tse gele yiesi lo yu-ni, kumu yiesi lo yu-ni tse'e looba ka nu uttupaleha: ga'aba belha dilha lhe'ekani lhe e'eya chenbakana lhe anágaba axtala ga'a ubana lhanana kana. 20'Lebi'i tserula gwaluttupa elha tse gele yebáha ata lanú belha dilha rali lhe labí re'eya chen ttu bixa kini ka utse'e loona nu uttupaleha, nigaba lanú ubana ga'a kini lhanana ka nuha. 21'Kumu ata gatta elha tse geleha, niha-gaba nuha udo lele.

22'Ka iyya lolu-na anakana ttiba ttu xiani ge latilu. Ganna ka iyya lolu-na anakana tse, delába ganna tseba rilákinna, la'ania nna itúba latilu tsu'u xiani gekani. 23'Ttaka ganna ka iyya lolu-na abíba anka tsekana, la'ania nna ttisidiba itúba latilu anka chulha, delába ttiba ttu nu reki lhe'e chulha, aníha-ba ankalu. Ganna nu dika aka xianiha eyakana chulha, la'ania nna gwa re bia chulha aka latilu.

24'Lanú ttu benne do aka gebie kwenbie sina lo chupa xxane, kumu itisibanie ttu nuha nna attu nuha nna akanie geni, o udo tsitsibe tisa ge ttu nuha nna attu nuha nna ku'uba ni'e nu innána. Anágaba lebi'i labí aka gele kwenle sina lo chupa xxanale, delába labí aka udona lele kini gatta xxatta belhiu gele yiesi lo yu-ni, lhe ixúgabale lo sina ge Tata Do Yebáha lhe.

**Jesús-ni rabie: “Bittu uchacha ikile ge bixa gole
lhe ge nu ukule lhe”**

(Lc. 12:22-31)

25'De nuha nna neti ria le: Bittu tse'ele uchacha ikile ge nu gole lhe ge nu i'iyale kini aka benle. Nigaba uchacha ikile

bixa ukule. ¿Laaba ganna rakarula doelha gwa anka benbale attichula nu gole? Lhe, ¿laaba ganna dakarula bela latile attichula nu ukule? ²⁶Gwaluyúrugá ka nu bani to sia xxilakani reki lo be. Ka nuná labí rigu'ukana yielá, nigaba relapakana, nigaba laa rosia breta yieda gekani. Ttaka laa kiga de nuha nna Tata gele do yebáha gwa rugobe kana. Lebi'i, ¿laaba ganna adírula dakale tti ka nuná? ²⁷Anágaba nna meskiba bika ruchacha xxatta ikile, laa de nuha-ga nna itiaruinle tse'ele attu satti.

²⁸'Anágaba lhe, ¿beaka ruchacha ikile ge nu ukule? Gwalulanniruga ka iyya to daa lhe'exxi-na gasina riyelhakana. Ka nuná labí ribenkana sina, nigaba ribeakana tuilu. ²⁹Neti ria le, Salomón nu unnabiaha, meskiba uka nuha nu ra xxeni leni, labí bikuna lari rula'a latsitoru tti anka ka iyya to-na. ³⁰Ki Tata Do Yebáha aná rugukue ka ixxi daa lhe'exxiha, ka nuha nasá ankakana ya'a nna uxxe gwisá nna chiba tsiakana itekana lo gi, anágaba lebi'i, ka nu abittu ria tsitsi lele, ¿laaba ganna adírula tse ugukue le? ³¹Laxkala bittu uchacha ikile innále: “¿Bíla gori'i?” lhe “¿bíla i'iyari'i?” lhe, o lhe “¿bíla ukuri'i lhe?” ³²Kumu ka nu abittu ankabiakinna Tata Do Yebáha, ge iyá nuní ruchacha ikikani, ttaka lebi'i Tata gele do yebáha gwa yube deki riyasinle iyá nuní. ³³Lebi'i, nu uinlale, lade'axa gwaluin doelha ki akale ka nu innabia Tata Do Yebáha lhe gwaluin nu dika ixú arloe lhe, la'ania nna gutebe iyába nu riyasinle. ³⁴Laxkala lebi'i bittu uchacha ikile ge nu aka uxxeha, kumu uxxeha gwa tebana uchacha ikile ge nuha. Ukare'aba elhaxchacha iki tee geri'i ttu ttu sá.

Jesús-ni rabie: “Bittu innele ge ka benne”

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 ¹Bittu innele ge ka benne, gale ke: “¿Beaka anála ruinle?”, kini Tata Do Yebáha nna abittugaba udhake le aná. ²Kumu ttiba ruinle rinnele ge ka benne, aníha-gaba udhaka Tata Do Yebáha le. Attiba ruinle len adí ka benne, ttu luesi nuha-gaba odekie ottebie gele. ³Lu, ¿beaka ridolu rulannilu biste yu'u lhe'e iyya lo betsi to geri'i-na, delo nna a ridoxalu ugíalu yaga yu'u lhe'e iyya lolu-na? ⁴¿Gasina galu ttu betsi to geri'i: “Begwelha kweaya biste yu'u lhe'e iyya lolu-na”? Ki lu adírula xxeni anka yaga yu'u lhe'e iyya lolu-na.

⁵¡Aaluxa nu rigí xú loni! Lade'axa ulea yaga yu'u lhe'e iyya lolu-na kini anáchu nna ilá tsenlu ki kwealu biste yu'u lhe'e iyya lo attu betsi to geri'i-na.

⁶Bittu udelhale nu anka le'a-na lo ka beku-na, kini ka eyekikana go ya'akana le nna uduyakana le, lhe bittugaba udelhale ka íyya raka galha, ka nu daka xxatta-na lo ka kuchi-na, kini ka uleakana iki ka nuná. Delába, bittu utele nu anka ge Tata Do Yebáha len ka nu abittu gwewekana lidhakani.

Gwalinnaba len Tata Do Yebáha, labie nna gutebe nu riyasinle
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Lebi'i, gwalinnaba len Tata Do Yebáha, benneha nna gutebe nu rinnabaleha. Gwalegila nna gwataxxakabale nu regilaleha. Gwalinne ro'o yo'oha nna gwadhalibakana ki ga'ale. ⁸Kumu nuxaba benne ganna rinnabe ttu bixa nna gwa ridíbe nu rinnabeha nna nuxaba benne ganna regilee nna gwa raxxakabe nu regileeha. Anágaba nna nuxaba benne rinnebie ro'o yo'oha nna gwa ridhalibakana kini ra'abie lhe'e yo'oha.

⁹Lebi'i, ¿si gugwele ttu xi'inle ttu ka íyya du'uya lo neda ganna ttixka nuha rinnabana ttu yettaxtila ki gona? ¹⁰O, si ganna nuha innabana ttu belha gona, lebi'i nna, ¿si ugwelale nuha ttu belha ra'aya lhe'eni lo yu ki gona? ¹¹Ki lebi'i ankalale nu ruin satsa nna gwa rutebale nu tse rinnaba ka xi'inleha, ¿titiala Tata gele do yebáha, guteba benneha nu tse len ka benne ganna innabake lenie?

¹²Laxkala lebi'i gwaluin len ka benne ttiba raka lele uinke lenle, kumu aná ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni lhe ka tisa bodha'an ka benne ukake profeta ge Tata Do Yebáha lhe.

Jesús-ni rabie: “Gwaliga'a ro'o puerta nu anka suniha”
(Lc. 13:24)

¹³Lebi'i gwaliga'a ro'o puerta nu anka suni ro'onihaha. Kumu puertaha lhe neda nu rekena ka benne ata tse'e lookeha, bataru lhe xxeniru anka lo ka nuha nna ixé ka benne reta'ake niha. ¹⁴Ttaka puerta ata reta'a ka benne aka benke ttu dia liiha, suniba anka ro'o nuha lhe neda nu rekena ke ata aka benke ttu dia liiha, tsitsiba anka ki eyyake lo nedaha. Laxkala ttu chuparuba ka benne gwa raxxakake puertaha lhe nedaha lhe.

**Jesús-ni rabie: “Ukare'aba elha ruin ge ka benne ulannile,
la'ania nna chiba yule gasina ankake”**

(Lc. 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵Gwaluyú gele ge ka profeta gwen lasi reki naa, ka nu rula'akana deki ankakana benne tse ttiba ttu neru runi tana, ttaka lhi'u lhe'e lastokani nna ankabakana ttiba ttu sageo ruin satsa. ¹⁶Ka nuná ukare'aba elha ruin gekani gwalugía, la'ania nna chiba yule gasina ankakana. Kumu ttibanka lo ka lha xubaaya-na, labí dika edíri'i uva lokani; nigaba lo ka ya yietsi-na, labí dika edíri'i higu lokani. ¹⁷Aníha-gaba yaga anka tseha, tsegaba anka nu xixxi rute nuha, ttaka yaga nu abittu anka tseha, abittugaba nu xixxi tse ute nuha. ¹⁸Kumu ttu yaga tse, labí dika ute nuha nu xixxi abittu anka tse, nna yaga nu abittu anka tseha nna labí dika ute nuha nu xixxi anka tse. ¹⁹Laxkala iyába ka yaga ka nu abittu rute nu xixxi tse, chuba ka nuha nna tsiakana lo giha. ²⁰De nuha nna ka nu gwen lasi reki naa ukare'aba elha ruin gekani ugíale, la'ania nna chiba yule gasina ankakana.

²¹Labí iyá ka nu rákana neti: “Tata Xisi to kia”, labí iyá ka nuná eta'a ata rinnabia Tata kia do yebáha, sunruba ka nu rudokana tisa geeha, sunruba ka nuha gwa di eta'akana niha. ²²Ganna chi isia sá aka elhuxtisi ge ka benne se'e yiesi lo yu-ni, la'ania ixebakana gákana neti: “Tata xisi to kia, ri'itu atti utixxi'atu ka tisa ge Tata Do Yebáha, luba bedettitu lhe lúgaba bedettitu atti bebeatu ka espíritu xwegwi lati ka benne lhe anágaba tti bentu ixé ka milagruha lhe.” ²³Neti nna lhixxa rába ekabia gekani, upeya kana: “¡Ni tsa lanúle chi ankabiati! ¡Gwalukwitta kwe'a xa nu ruin satsa!”

Jesús-ni rigixxi'abie bí gwate chupa ka benne rudo yo'oha

(Lc. 6:46-49; Mr. 1:22)

²⁴Laxkala iyába ka benne iyienkanie ka tisa kia-ni nna udoke tisa gekani, ka benneha ankake ttiba ttu nubiyú rapa elha rieni nna bedona yo'o geniha iki ttu íyya. ²⁵Tti bisia iyyaha nna bisába ka yooaha inda axtaba ubixxi ro'okani inda, lhe biriagaba ttu be idí nna gwatsu'una kwe'e yo'oha, ttaka yo'oha labí ubixxi nuha kumu tsitsiba do nuha iki íyyaha. ²⁶Ttaka iyába ka nu riyienkinna nu rinnea-ni nna ganna abíba

uinkana nu ria-ni, ka nuha anakana ttiba ttu nubiyú akaa elha rieni ikini nna bedona yo'o geniha lo yuxiha. ²⁷Laxkala tti bisia iyyaha nna ubixxiba inda ro'o ka yooaha lhe biria ttu be idí nna gwatsu'ukana kwe'e yo'oha nna bitampa tteba yo'oha. ¡Ttu ttiru bise'e loo nuha!

²⁸Tti chi uluxani Jesús-ni unnebie nuha, iyába ka benne se'e niha bebanabakanie ge nu rule'enie keha, ²⁹kumu labie rinnebe ttiba rinne ttu uxtisi rapa lo neda, labí rinnebie tti rinne ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni.

Jesús-ni beyonie ttu benne raka latie yiesu nu tee láni lepra

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 ¹Tti beyadi Jesús-ni lati i'yaha dedee, ixeru ka benne danalhake bie. ²Nianna tti ubiga ttu benne raka yiesu latie. Yiesuha tee láni lepra. Benne raka yiesu latieha nna bedú xibie arlo Jesús-ni nna ree benneha:

—¡Tata xisi to, ganna lu aka lelu, gwadaabalu eyoinlu neti!

³Jesús-ni nna belhí nábie utane lati benneha nna ree:

—Gwaka galá lasia. ¡Nnanna, chinka beyaka!

Looraha tteba nna betúa yiesuha lati benneha. ⁴Nianna ra Jesús-nie:

—Anuttu nu galu. Sinuki ugíala nna gwatso du lo bixxudiha nna bete úna nu daa lolu utelu ge Tata Do Yebáha. Beni attiba chi ga'anna lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni. Aníha kini uyú lokani deki chiba betúa isagwe-na latilu.

Jesús-ni beyonie ttu nu riben lo sina ge ttu ka soldadu ge Roma-ni

(Lc. 7:1-10)

⁵Tti uta'a Jesús-ni lhe'esi Capernaum-ni, ttu soldadu baninna ttu gayua (100) ka soldadu ge Roma-ni, nuha bisinna nna rinnaba ditibana lo Jesús-ni, rane:

⁶—Tata xisi to, nubiyú riben lo sina kiaha ttu tsaba tena lhe'e lisiaha daa yatti latini nna juisia ratena len isagwe geniha.

⁷Jesús-ni nna bekabie geni, ree:

—Neti gwaya'abaa eyonia nuha.

⁸Soldaduha nna bekabina, rane:

—Tata xisi to, neti labí elha ralhaa ga'a kwinalu lhe'e lisiaha. Niiliba dulu unne nna gweyakaba nubiyú riben sina kiahaha. ⁹Kumu neti anagabaa nu rudoa tisa ge ka nu ra xxeniru lekani tti neti lhe anágaba nna rinnabiagabaa adíru ka soldadu. Laxkala tti upeya ttu ka nuha: “Ugía niha”, nuha nna gwa riabana nna tti rodopeya attu ka nuha: “Utá nii”, nuha nna gwa ritabana nna tti odopeya benne riben lo sina kiahaha: “Ben nu tee-ni.” Benneha nna gwa ruinbe nu xpeyeha.

¹⁰Tti biyienin Jesús-ni nu ra nu banina ka soldaduha, labie nna bebanabanie. Nianna tti ree ka benne danalhake bieha:

—Netiru ria, niru ttú ka benne Israel-ni lanú chi gwaxxakaa ria tsitsi leke tti ria le nubiyú-ni. ¹¹Neti ria le, ixé ka benne dittu daa daka ta riria ubisa-na lhe daa daka ata rito ubisa-na lhe, ka benneha isiake ata rinnabia Tata Do Yebáha, tse'eke ro'o mexa goke yetta len Abraham-ni lhe len Isaac-ni lhe len Jacob-ni lhe. ¹²Ttaka ka nu Israel, ka nu chi ga'anna deki innabia Tata Do Yebáha kana, ka nuha de abittu ugía lekani, de nuha nna irialakana iru'unakana tsiakana ata anka chulhaha. Lhe'e chulhaha-liba tse'ekana kwesikana lhe goniba lo layakani lhe.

¹³Nianna tti ree soldadu nu baninna adí ka soldaduha:

—Chinka beyya. Gweyakaba nu kwitiha. Gwakaba attiba chi ugía lelu.

Looraha tteba nna beyaka nu kwiti riben lo sina ge soldaduha.

Jesús-ni beyonie nan ge nuila ge Pedro-ni

(Mr. 1:29-34; Lc. 4:38-41)

¹⁴Jesús-ni diabie bisine lisi Pedro-ni. Tti chi bisine niha nna gwaxxake nan ge nuila geniha teba benneha yu'e xilhaa.

¹⁵Nianna tti utane kwe'e ná benneha nna beria tteba xilháha lati benneha nna ugwadha ttebe, benie nu uto Jesús-ni.

¹⁶Tti chi dia ralhaha nna bisin lenkana ixeru ka nu yu'u espíritu xxegwi latikani ata du Jesús-ni. Labie nna ukare'aba ttu unnebie nna bebebie ka espíritu xxegwi yu'u lati ka nuha nna beyonie iyába ka nu raniha. ¹⁷Aníha uka ki gwado tisa ge nu unne Isaías benne uke profeta ge Tata Do Yebáha, tti ree: “Benneha bedelha kwe'ebie ka isagwe geri'iha lhe bedelha kwe'ebie iyába nu rateri'i lhe iyába nu ridakari'i lhe.”^a

Ka benne raka leke sanalhake Jesús-ni

(Lc. 9:57-62)

¹⁸Tti bilani Jesús-ni ixé juisiru ka benne chi bebi'ike abi'iba kwe'ebie, nianna tti bedhane ree ka benne rudhetinieha:

—Tsiari'i ilhári'i lo indatoo-ni ki iriari'i ro'oni daka nu reha.

¹⁹Nianna tti ubiga ttu ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni nna rane:

—Maestru, neti gwetenalhabaa kwinalu gaxaba tsialu.

²⁰Jesús-ni nna bekabie geni, ree:

—Ka beda-na siaba lisi ka nuná ata reta'akana lhe anágaba ka nu sia xxilakani reki lo be-na, siagaba lixxu'in ka nuná ata rebiakana, ttaka neti benne daya yebáha labí do gaxa kixxa ikia.

²¹Attu benne rudhetinieha nna redenee:

—Tata xisi to, begwelhaxa eya'aya takatsia tata kiaha. Iki deliba nuha nna tti itaa etenalhaa lu.

²²Ttaka Jesús-ni nna bekabie ge benneha, ree:

—Begwelha ka nu yattiha ukatsikana ka nu yatti gekaniha. Lu nna utá betenalha neti.

Jesús-ni benie kini bebe sii lo indatooha

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³Nianna ugwapi tteba Jesús-ni lo barcuha nna aníha-ba danalha ka benne rudhetinieha nna biriake diake. ²⁴Lo indatooha-ba diake, ttiruba chi biria ttu iyya be idí, nna bedhú liina lo indatooha, axtaba iki barcuha ratsu'u indaha. Ttaka Jesús-ni nna teba benneha te'adhie. ²⁵Ka benne rudhetinieha nna gwadibenke bie, ráke bie:

—¡Tata xisi to, bodiláttu ri'itu! ¡Karubá tsapiri'i inda-ni nna gattiri'!

²⁶Labie nna bekabie geke, ree:

—Aalexa benne abittu ria tsitsi leni, ¿beaka rasi xxattinle?

Nianna tti ugwadhe nna bedhaka dise beha lhe indatooha lhe, nianna siiba beyaka lo indatooha. ²⁷Ka benneha nna bebanabakanie, ra luesike:

—¿Nú anka benne-ni nna axtaba be-ni lhe indatoo-ni lhe rudokana tisa gebie?

Jesús-ni bebeabie ka espíritu xgegwi yu'u lati chupa ka nubiyú
(*Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39*)

²⁸Tti chi biria Jesús-ni ro'o indatooha nna bisine daka lo yu ge ka benne Gadara. Niha biria chupa ka nubiyú ata se'e ka baa ge ka benne yattiha yu'u espíritu xgegwi latikani nna betetsákana Jesús-ni. Ka nuha yalhá satsa ruinkana, laxkala lanú kwenta retena lo neda tee niha. ²⁹Nianna tti uresi'akana, rákana:

—Lu, Xi'in Tata Do Yebáha, ¿bí raka lelu udhakalu ri'itu? ¿Si dáchilu kini ugwelu ri'itu elha disa? Ki labí chi bisia ura dhitu elha disa ralhatu.

³⁰Gaxxa gaaba niha yu'u ixeru ka kuchi, ka nuha yu'ukana go. ³¹Ka espíritu xgegwi yu'u lati ka nubiyúha nna unnabakana len Jesús-ni rákane:

—Ganna ebealu ri'itu nna bedhelha ri'itu kini eta'atu lati ka kuchi yu'u-na.

³²Labie nna ree ka espíritu xgegwiha:

—Gwaleria gwaleyya ganna.

Nianna beria ttebakana lati ka nubiyúha nna gwata'akana lati ka kuchiha. Ka kuchiha nna biria resu ttebakana diakana nna bisinkana ro'o ttu íyya daa niha, nianna biginnikana lhe'e indaha nna uttibakana.

³³Ka nu se'e lo ka kuchiha nna boxunni ttebakana deyyakana lhe'esiha nna iyába utixxi'akana. Utixxi'agabakana nu gwate ka nubiyú uyu'u espíritu xgegwiha latikani.

³⁴Nianna iyába ka benne lhe'esiha biriake gwatsáke Jesús-ni. Tti bilákanie bie nna unnaba ditibake lenie kini eriabie lo yu gekeha nna eyye attu ta subí.

Jesús-ni beyonie ttu benne daa yatti latie

(*Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26*)

9 ¹Nianna tti beyapi Jesús-ni lo barcuha nna deyye betebie lo indatooha nna besine lhe'esi geeha. ²Niha bisin lenkana ttu benne daa yatti latie ata du Jesús-ni, xuakinna benneha lo ttu breta. Tti bilani Jesús-ni deki gwa riaba lekani gebie, nianna tti ree benne raniha:

—¡Xi'ini to, bodú itta lelu! Chiba uxía elha xen lasi ge ka tulha gelu-na.

³Ttu chupa ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni nna belaba lhi'u lekani rákana: “Nubiyú du nii, Tata Do Yebáha nuná rilhida gaana tti rinnena aná.”

⁴Ttaka kumu Jesús-ni rite dábanie nu rulaba lhi'u lekaniha, nianna tti ree kana:

—¿Beaka rulaba lele nu anka satsa? ⁵Gwalinnáchu, ¿bí nuha nu sattiru innári'i? ¿Si innári'i: “Chiba bixú elha xen lasi ge ka tulha gelu-na” ak? o ¿innári'i: “Beyadha nna bedá”?

⁶Ttaka nnanna ule'enia le kini uyú lole deki neti benne daya yebáha, yiesi lo yu-ni gwa teebe lo neda kia ki dhia elha xen lasi ge ka tulha ruin ka benne.

Nianna tti ree benne daa yatti latieha:

—Beyadha nna bodaxxu nu xualu loin-na nna beyya lisilu.

⁷Benne biyúha nna beyadha ttebe deyye lisieha. ⁸Ka benne saa niha, nna uka tébakanie tti bilákanie nu ukaha, nianna tti ráke:

—Xxeniba ra le Tata Do Yebáha de betebie lo neda ge ka benne se'e yiesi lo yu-ni kini reyoinke ka benne rani.

Jesús-ni raxie Mateo-ni kini sanalhane

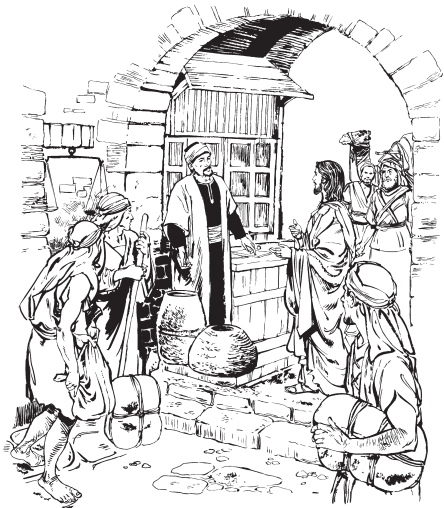
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹Tti chi bedá Jesús-ni ata dueha, deyu'ube neda deyye. Nianna bilánie ttu nubiyú lána Mateo dona ata rukixana belhiu nu daa lo ka benne rigixake ge Roma-ni. Nianna tti ree Mateo-ni:

—Utá betenalha neti.

Nianna tti udú liina nna gwanalhane.

¹⁰Tti chi do Jesús-ni go yetta lhe'e lisi Mateo-ni, ixeba ka gwexixa lhe adíru ka nu tekinná lákani deki ankakana ka nu ruin satsa, bisinkana nna use'ekana

(San Mateo 9:9)

ro'o mexaha ro lenkane yetta. Niha-gaba se'e ka benne rudhetinieha lhe. ¹¹Tti bilákin fariseo-ni doe len ka nuha, nianna tti rákana ka benne rudhetinieha:

—¿Beaka ro maestru gele-na yetta len ka gwexixa-na lhe len ka nu ruin satsa-na lhe?

¹²Ttaka labie tti biyieninie nu ra ka nuha, nianna tti bekabie gekani, ree:

—Ka nu bittu rani-na, labí riyasakin nuná nu eyoinna kana, sinuki ka nu rani-na nuná riyasakinna nu eyoinna kana. ¹³Gwaleyya nna gwalutte daa bí diani nu ra lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha tti ree: “Neti raka lasia satua lele ka benne, laa rakaga lasia uttile ttu nimala nna utele na úna kia.”^r Laxkala neti labí daya raxia ka nu runi nu dika ixú; neti dalaa raxia ka nu ruin satsa kini odúna kana nna odaxxukana neda ge Tata Do Yebáha.

Jesús-ni rigixxi'abie nuka dika utte ubina lhe'e ka benne
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

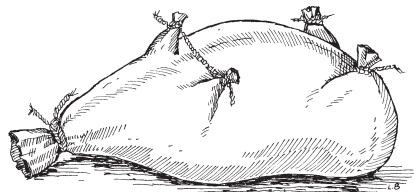
¹⁴Ka benne rudhetini Juan benne rugadi indaha, ubigake ata du Jesús-ni nna ráke bie:

—¿Beakala ri'itu lhe ka fariseo-na lhe rutte xxatta ubina lhe'etu a rotu, nna ka nu rudhetinlu-na nna labí rutte ubina lhe'e ka nuná?

¹⁵Jesús-ni nna bekabie gekani, ree:

—Gwalinnáruga. ¿Laaba ganna labí dikana ka nu biyaxi dha'aha, tse'ekana ku'u elhutti ikikani laka du nubiyú rutsá nániha lenkana? Ttaka ganna chi bisia sá itua nubiyúha, anúruna dhu lenkana, la'anialigaba nna chi utte ubina lhe'ekani.

¹⁶Anágaba nna lanú ttu benne do rotábie ttu ro'o lari kubi ro'o xo yaxxu geeha, kumu ganna otábie nuha, la'ania nna galhiba lari kubiha ro'o lari yaxxuha, la'ania nna adíla satsa ireda xoeha. ¹⁷Nigaba labí riga'akana vinu kubi lhe'e ka yieti yaxxu, kumu ganna aníha uinkana, la'ania nna ganna chi gala vinu kubiha nna itsúbana ka yieti

(San Mateo 9:17)

yaxxuha, nna ilaliba vinuha lhe tse'e loogaba ka yietiha lhe. Laxkala teeki ita'a vinu kubiha lhe'e ka yieti kubi, kini aníha nna abittu tse'e loo ixpakana.

**Jesús-ni beyonie ttu benne nuila lhe beyoingabe
xi'iniunná Jairo-ni lhe
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)**

¹⁸Laka du Jesús-ni rigixxi'anie ka benneha iyá nuha, nianna bisin ttu nu loni ge ka nu Israel-ni, bedú xibini arloe nna rane:

—Xi'iniunná to kiaha si utti ttebi, ttaka ganna kwinalu italu ixxua nálu ikibi, la'ania nna gweyaka benbabi.

¹⁹Jesús-ni nna udú lii ttebe die len nubiyúha lhe diagaba ka benne rudhetinieha lhe.

²⁰Laka yu'uke neda diake nna ttu benne nuila chi uka tsi'inu (12) ida ridoe reni, nianna tti ubige daka kwe'e Jesús-ni nna gwattáne ro'o lari nuku benneha, ²¹kumu belaba lebie, rakanie: “Kwadiba ro'o lari nuku Jesús-ni dhaaya sattánaa, la'ania nna gweyakabaa.” ²²Jesús-ni nna bodeki loe nna ree benne nuilaha:

—Bodú itta lelu xa xi'ini to. De ugía lelu deki gwadaabaa eyonia lu, de nuha nna chiba beyakalu.

Looraha tteba nna beyaka nuilaha.

²³Tti bisin Jesús-ni lhe'e lisi nu ankana nu loni ge ka nu Israel-ni, niha bilánie ka benne se'e gwekwesi lhe ka benne se'e ribesi xxattake lhe. ²⁴Nianna tti ree ka benneha:

—Gwaleria nii, kumu nuila to-ni laa uttiga bi'in-ni, suna te'adhiba bi'in-ni.

Ttaka ka benne se'e niha nna ruxisilake gebie. ²⁵Iki de chi bebebie ka benne saa niha, nianna tti uta'abie nna bedaxxue ná nuila toha. Nuila toha nna beyadha tteba bi'iniha. ²⁶Nianna itúba ka daka niha ugwadhi tisa ge nu benieha.

Jesús-ni beyonie chupa ka benne xua loke

²⁷Tti chi bedá Jesús-ni niha, chupa ka benne a raka ilákanie danalhake bie, ribesi'abake ráke:

—¡Benne datia David, gwatuachi lelu ri'itu!

²⁸Tti chi uta'abie lhe'e yo'oha nna ubiga tteba ka benne xua lokeha ata dueha, nianna tti unnaba tise ka benneha, ree ke:

—¿Si gwa ria lele deki gwadaabaa eyonia le?

Ka benneha nna bekabike ráke:

—Gwadaa galálu eyoinlu ri'itu xa tata.

29Nianna tti utane ka iyya lo ka benneha nna ree ke:

—Kumu de gwa riaba lele kia nna gwakaba nu rinnabale-na.

30Nianna beyali tteba lo ka benneha. Jesús-ni nna bodha'an tsitsie len ka benneha, ree:

—Nuttu nu kixxi'enle ge nu uka-ni.

31Ttaka ka benneha nna tti bedáke niha, nna utixxi'a ttebakanie ka benne se'e itúba ka daka niha ge nu ben Jesús-ni.

Jesús-ni beyonie ttu benne anke biría

32Si bedá gaaba ka benne beyali lokeha lhe'e yo'oha, nianna tti bisin lenkana ttu benne anke biría, yu'u ttu espíritu xzegwi latie. **33**Tti chi bebea Jesús-ni espíritu xzegwiha lati benne anka biríaha nna udulo tteba benneha unnee. Ka benne se'e niha, nna bebanabakanie nna ráke:

—Ni tsa labí chi bilenri'i aka ttu luesi nu uka-ni lo yu ge Israel-ni.

34Ttaka ka fariseo-ni nna rákana:

—Xxana ka espíritu xzegwiha-ba rixuin nuná kini rebeana ka espíritu xzegwi lati ka benne-na.

Ixeba ka benne riyasakanie iyienkanie ka tisa ge Tata Do Yebáha

35Lhe'e iyába ka yiesi xeni-na lhe lhe'e iyába ka yiesi xka'a to-na lhe, lhe'e ka nuná ata sia ka yo'o ata rudheti ka benne ka tisa ge Tata Do Yebáha reki Jesús-ni rule'enie ka benne, lhe anágaba rigixxi'agabe ka tisa tse, delába rigixxi'e gasina innabia Tata Do Yebáha ka benne, lhe anágaba nna reyoingabe iyá looba ka isagwe lhe ata rilhen latike lhe. **36**Tti bilani Jesús-ni ixé juisiru ka benne se'e niha, nianna gwatua lebie ke kumu si'iba du leke lhe sun labake se'e, lanú tee ki edí edenna ke. Ankabake attiba ka neru to anú xxanakani tee ki uyúna kana. **37**Nianna rabie ka benne rudhetinieha:

—Yalhá ixeni lena tee exú, ttaka ka benne edíke lena-ni ttu chuparubake raka, kumu ixeba ka benne se'e riyasakanie

iyienkanie ka tisa ge Tata Do Yebáha, ttaka ka benne rigixxi'ake ka tisa geeha, ttu chuparubake raka. ³⁸De nuha nna gwalinnaba len Tata Do Yebáha, delába benne anke Xxana ka benne riyasakanie iyienkanie ka tisaha, kini idhelharue ka benne kixxi'akanie ke.

Jesús-ni bekwebie tsi'inu (12) ka benne ki tsiake kixxi'ake ka tisa geeha

(Mr. 3:13-19; 6:7-13; Lc. 6:12-16; 9:1-6)

10 ¹Jesús-ni bottupe ka benne tsi'inu (12) rudhetinieha nna begwebie ke lo neda kini ebeake ka espíritu satsa yu'u lati ka benne lhe ebeake iyá looba isagwe lhe anágaba nna eyoingabake iyába ata rilhen lati ka benne lhe. ²Nii dia lá tsi'inu (12) ka benne ukake apóstol geeha: Lade'a tte Simón benne tegaba labie Pedro, lhe betsie Andrés-ni lhe. Nianna tti dia Jacobo-ni lhe betsie Juan-ni lhe. Ixpa ka benne-ni ankake xi'in Zebedeo. ³Nianna tti dia Felipe-ni lhe Bartolomé-ni lhe. Iki de nuha nna tti dia Tomás-ni lhe Mateo benne uka gwekixaha lhe. Nianna tti dia Jacobo xi'ini Alfeo, nianna tti dia Tadeo. ⁴Iki de nuha nna tti dia Simón benne rákana Zelote. Nialiba nna tti dia Judas Iscariote nu betena Jesús-ni lasi ná ka nu bettikaneha.

⁵Jesús-ni udhelhe iyába tsi'inu (12) ka benneha, nianna tti ree ke:

—Bittu tsiale ata se'e ka benne abittu ankake benne Israel, nigaba ga'ale lhe'e ka yiesi ata se'e ka benne Samaria. ⁶Sinuki gwaltsiala ata se'e ka benne Israel, kumu lake ankake attiba ka neru chi biganna. ⁷Gwaltsia nna gwalikixxi'a deki chiba dabigana innabia Tata Do Yebáha. ⁸Gwaleyoin ka benne rani lhe ka benne raka latike yiesu lepra nna gwalikua yiesuha latike, lhe anágaba gwaluin kini eyaka ben ka benne chi uttiha lhe gwalebeagaba ka espíritu xxegwi yu'u lati ka benne lhe. Lebi'i bittu ukixale ge nu uinleha, kumu kwentaba betea lo neda gele kini uinle iyá nuní. De nuha nna kwentagaba gwalute nu chi uxíleha.

⁹Bittu ichele yieti belhiu gele. ¹⁰Nigaba ichele chuba gele, nigaba ichele chupa kwe xole ki otseale o ujale attu kwe gwaracha gele. Anágaba lhe bittugaba iche garroti gele. Kumu ttu nu riben sina ralhaba nuha ugokana na.

¹¹ 'Gaxaba lhe'e yiesi ga'ale, gwalegila gaxa do ttu benne, ttu benne nu dika uxxen lele gebie. Lisi benneha gwaleya'ana, axtaliba ganna chi edále niha, la'anialiba nna eriale lhe'e lisi benneha. ¹² Ganna chi ga'ale lhe'e yo'o ata isinleha, gwalinnaba ki aka len Tata Do Yebáha ka benne se'e lhe'e yo'oha. ¹³ Ganna ka benne se'e lhe'e yo'oha gulabibake le, la'ania nna gwa ralhabake aka len Tata Do Yebáha ke, ttaka ganna ka benneha abittuba ralhake dhike nu unnabale len Tata Do Yebáha, la'ania nna nu unnabaleha eyekiba nuha lenle. ¹⁴ Ganna se'e ka nu abittu ulabikana le o abittu udo nagakani ge nu innále, la'ania nna gwaleria lhe'e yo'o gekaniha o si lhe'e yiesiha, nna gwalukubi ni'ale biste, kini nuha unna liina deki Tata Do Yebáha labí uyu'u lebie nu benkanaha. ¹⁵ Netiru ria, la sá atti uin Tata Do Yebáha elhuxtisi ge ka benne se'e yiesi lo yu-ni, la'ania gwa xea ttela elha disa tsitsi ugwebie ka benne se'e lhe'esi Sodoma lhe Gomorra lhe attichula elha disa ugwebie ka benne se'e lhe'e ka yiesi ata abittu belabike leha.

¹⁶ 'Neti ridhelhaa le attiba ttu nu ridhelhana ka neru to diakana lagwi ge ka sageo. De nuha nna jeru tte gwalotsi'inu lele, gwaluin tti runi ka belha-na anakkana kedha, lhe anágaba nna bittugaba inná xxeni lele; gwaluin tana tti ruin ka becha-na. ¹⁷ Gwaluyú gele len ka benne kumu udaxxukana le nna saga'akana le lo ka uxtisi. Anágaba nna ukulhakana le lhe'e ka yo'o ata rudhetiri'i ka tisa ge Tata Do Yebáha. ¹⁸ Kumu delo ni'a kia nna axtala taga'akana le arlo ka nu rinnabia xeni-na. Aníha kini gapale lo neda kixxi'enle kana kia lhe anágaba kixxi'agabinle ka nu abittu anakkana nu Israel lhe. ¹⁹ Ttaka ganna chi taga'akana le lo iyá ka nuní, la'ania nna abittu uchacha ikile ge nu ekabile lhe ge nu innále lhe, kumu loora tti inneleha nna guteba Tata Do Yebáha ka tisa len lebi'i kini ekabile gekani. ²⁰ Kumu laa lebi'iga nuha innele, sinuki Espíritu ge Tata gele do yebáha-ba nuha innee.

²¹ 'La'ania ka nu raka betsikaniha utekana ka betsikaniha lasi ná ka nu uttikana ka nuha, lhe aníha-gaba uin ka xxudiha len ka xi'inkaniha. Ka xi'inkaniha nna eyekikana ebi'i nookana ka xxudikaniha nna uinkana kini gatti ka benneha. ²² Lebi'i nna iyába ka benne utía di lekani le de ria lele neti. Ttaka benne dhaabie dhu tsitsie lo neda kia-ni axtaliba ganna

chi uluxa iyá nu akaha, benneha gwalábe. ²³Lebi'i tti dhu nookana le lhe'e ttu yiesi, gwaluxunni nna gwaltsia lhe'e attu yiesi. Netiru ria, lebi'i labí chi uluxinle tsekile lhe'e iyá ka yiesi se'e itúba lo yu ge Israel-ni atti chi esiaya neti benne daya yebáha.

²⁴Ttibanka ttu benne rudhetie nu rule'e ttu maestru, labí rakarula ge benneha tti maestru geeha. Nigaba ttu benne riben lo xxane, labí xxenirula ra lebie tti benne anka xxaneha. ²⁵Benne rudhetiha ukare'aba isine ake attiba maestru geeha nna benne riben lo xxaneha nna ukare'agaba isine ake attiba xxaneha. Ganna neti tekinna láya nu xxegwi,^s ¿titiala innekana gele, lebi'i ka nu ankale kia?

²⁶Laxkala abittu gasinle gekani. Kumu labí tee ttu nu igatsi abittu eselana; nigaba ttu nu aka sigá nna abittu una benne geni. ²⁷Nu rigixxi'ania le sigáha, gwaliria gwalikixxi'a na lo benne nna nu rinnea ro'o nagaleha nna gwaliria gwalinne na idisa ki iyienkin benne. ²⁸Bittu gasinle ge ka nu uttikana le yiesi lo yu-ni, kumu ka nuná, sunruba bela latile-na gwadaakana uttikana, labí aka ge ka nuná uttikana alma gele. Gwaligasilinle ge benne gwaka gebie utse'e looe alma gele-na lhe bela latile-na lo giha ata uyú ka benne elha disa ttu dia lii, ge benneha-la gwaligasini.

²⁹Ttibanka ka binni to-na, ¿laaba ganna ukare'aba len ttu latti belhiu nna chiba rito'o chupakaba? Ttaka ni ttú ka bia toha, labí iginnikaba lo yu ganna Tata gele do yebáha abíba aka lebie. ³⁰Anágaba lebi'i axtala ka itsa ikile-na babanie. ³¹Laxkala bittu gasinle kumu lebi'i dakarulale attichula ixé ka binni to-na.

³²Nuxaba benne ganna dhi ro'e arlo ka benne deki gwa riaba lebie neti, anágaba neti arlo Tata kia do yebáha gwadígaba ro'a deki gwalíbanie ria lebie neti, ³³ttaka nu abittuba dhi ro'oni arlo ka benne deki ria leni neti, anágaba neti abittugaba dhi ro'a arlo Tata kia do yebáha deki ria leni neti.

³⁴Laa rakaginle deki bisiaya yiesi lo yu-ni ki tse'e tse len luesi ka benne. ¡Ko'o! Labí daya ki tse'e tse len luesike, sinuki dalaa kini delo ni'a kia nna ttilha len luesike. ³⁵Kumu

^s 10:25 Lo yetsi-ni ata dia ra: “nu xxegwi”, lo adíru ka yetsi nna ra: “Beelzebú”.

neti dalaá yiesi lo yu-ni kini uttilhaa ka benne. Nu kwitiha ebi'i noona tata geniha nna xi'iniunnáha nna ebi'i noona nan geniha. Xolisiha nna ebi'i noona nan ge nubiyú geniha.

³⁶Laxkala la ka nu se'e lhe'e yo'o geleha-ba abittu aka uyúkana le.

³⁷Nuxaba ttu benne ganna rakarulanie ge tata geeha lhe ge nan geeha lhe attichula neti, benne uni aníha labí ralha benneha ake kia. Lhe ttixka ttu benne ganna rakarulanie ge xi'in biyúeha lhe ge xi'iniunneha attichula neti, benne uni aníha labí ralha benneha ake kia, ³⁸nna ganna benne abíba uje kurusi gee etenalhe neti, delába ganna abíba eria iki eria lebie, meskila bixa udhakakane de etenalhe neti, benne uni aníha labí ralhe ake benne kia; ³⁹nna benne labí raka lebie bixa satebie de etenalhe neti, benneha nnittilee, delába labí aka ben benneha arlo Tata Do Yebáha ttu dia lii. Ttaka benne eria iki eria lebie etenalhe neti meskila bixa satebie delo ni'a kia, benneha gwalálee arlo Tata Do Yebáha.

⁴⁰Nu ulabina leha, neti nuha ulabina, nna nu ulabina netiha nna benne udhelhe netiha nuha ulabina, ⁴¹nna nu ulabina ttu profeta kumu de anka benne ulabinaha profeta, de nuha nna gwadíbana luesi nu tse ralha profetaha dhie nna nu ulabina ttu benne ruin latsiru, kumu de anka benne ulabinaha benne ruin latsiru, de nuha nna gwadíbana luesi nu tse ralha benneha dhie. ⁴²Lhe nuxaba benne ganna ttixka utebie kwadiba ttu xiga inda idilha i'ya ttu ka benne abittu ra xxeni leke se'e nii, kumu de ankake benne danalhake neti, de nuha nna netiru ria, benne uni aníha chiba ralha benneha dhie nu tse ute Tata Do Yebáha.

11 ¹Tti chi uluxani Jesús-ni utixxi'e bixa anka nu uin ka benne tsi'inu (12) rudhetinieha, nianna tti bedábie ata dueha, nna deyye lhe'e adíru ka yiesi se'e itúba ka daka niha. Lhe'e ka yiesiha ugwekie rule'enie ka benne lhe rigixxi'anie ke ka tisa ge Tata Do Yebáha lhe.

**Juan benne rugadi indaha udhelhe ka benne
kini ugíake gwannaba tisake Jesús-ni**

(Lc. 7:18-35)

²Atti tee Juan benne rugadi indaha lhe'e lisiyyaha, bine ge nu runi Cristuha. Nianna tti udhelhe ttu chupa ka benne rudhetinieha ³kini gwannaba tisake, ráke bie:

—¿Si lu nuní Cristu benne chi ga'anna isia, o teeki kwedatu attu benne subi ak?

⁴Jesús-ni nna bekabie gekani, ree:

—Gwaleyya nna gwalikixxi'en Juan-ni ge nu chi riyieninle lhe ge nu chi rilenle runia lhe. ⁵Gwaligá na: Ka nu xua lokinna chiba relákinna lhe ka nu ridá natsa-na chiba redá tsekana, nna ka nu raka yiesu lepra latikinna nna chigaba reyakakana, lhe anágaba ka nu anka kwechu-na chigaba reyienkinna nna ka nu chi uttiha nna gwa reyaka bengabakana. Anágaba ka benne dii abittu geke tee chigaba riyienkanie ka tisa ge Tata Do Yebáha. ⁶¡Karubáru benne abittu rudú chupana lebie de rilánie nu runia-ni!

⁷Laka reru'una ka nu rudhetini Juan-ni deyyakana, nianna tti udulo Jesús-ni rigixxi'anie ka benne se'e niha, rigixxi'anie ke ge Juan-ni, ree ke:

—¿Bí biriale gwalannile lo yu bisi ata lanú benne se'e? ¿Si gwagíale ttu yettixtila ruttá beha na ak? ⁸Ganna abíba nna, ¿núla nuha gwagíale ganna? ¿Si ttu nubiyú nukuna xo tse raka ragalha loni ak? ¡Ko'o! Neti ria, ka nu ruku xo tsekinna, lhe'e lisi ka nu rinnabia xeni-naliba se'e luesi ka nuná. ⁹Ganna abíba nna, ¿núla gwagíale ganna? ¿Si ttu profeta ge Tata Do Yebáha ak? Gwalí galá, neti ria, lebi'i biriale gwagíale ttu benne xxenirula ra lebie tti ttu benne anke profeta. ¹⁰Ge Juan-ni nuha rinne Tata Do Yebáha lo ka yetsi geeha tti rulise Xi'inieha, ree benneha:

Neti idhelhaa ttu benne tsie nnerue lolu

kini kixxi'e ka tisa kia-ni.

Benneha idhalie neda gelu.^t

¹¹Netiru ria: delo iyá ka benne chi uli yiesi lo yu-ni, labí chi biria ttu benne ra xxeniru lebie tti Juan benne rugadi indaha. Ttaka delo iyá ka benne rinnabia Tata Do Yebáha, benne ra gwexxaru leeha, xxenirula ra lebie tti Juan-ni. ¹²Juan-ni, ttili uduloe rigixxi'e ka tisa ge Tata Do Yebáha nna axtaba nnanna ixeba ka benne ruinke doelha akake benne innabia Tata Do Yebáha ke meskiba ttixa rateke nna sunruba ka benne re tsitsi leke gwa ridaake rakake benne rinnabie. ¹³Kumu iyába ka profeta ge Tata Do Yebáha lhe bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len

^t 11:10 Malaquías 3:1

Moisés-ni, debá nnanna do Juan-ni gwa rigixxi'aruke ge nu aka. ¹⁴Naba lebi'i ganna si gweyya lele ge nu ria-ni, Juan-niba nuní anke Elías benne chi ga'anna esie. ¹⁵¡Ata sia nagale, gwaludo nagale ganna gwankale nu dika iyienini!

¹⁶¿Bí len utsania ka benne se'e nnanna? Ka benne se'e nnanna ankake attiba ka nuto rise'ekana rittakana ata raka i'iya-na ribesi'en luesikani, rákana: ¹⁷“Ri'itu gwa bekwesibatu ka iyyaxtila getu-ni, ttaka lebi'i nna abígaba beya'ale, lhe anágaba gwa bilhagabatu le'a ge ka benne yattiha nna lebi'i nna abígaba uresile.”

¹⁸Aná ria, kumu Juan-ni bisiana, labí ri'a rona, lebi'i nna rálale: “Espíritu ge nu xxegwiha-ba yu'u lati nuná.” ¹⁹Nnanna nna neti benne daya yebáha bisiaya roa lhe ri'iyaa lhe, lebi'i nna redenálale: “Nuní ankana ttu nu ro xxatta lhe ankana ttu nu ri'a lhe. Rutsálana ka gwexixa lhe ka nu ruin tulha lhe.” Ttaka atti rilenri'i elha ruin ge ka xi'in Tata Do Yebáha, la'ania nna rite denri'i deki elha rieni rapa Tata Do Yebáha nuha rapa ka benneha.

Jesús-ni rigise ka benne se'e lhe'e ka yiesi se'e daka Galilea
(Lc. 10:13-16)

²⁰Nianna tti udulo Jesús-ni utise ka benne se'e lhe'e ka yiesi ata chi benie ixeru ka milagru. Utise kana kumu labí chi bodúna kana nna odaxxukana neda ge Tata Do Yebáha. Nianna tti ree kana:

²¹—¡Gwalíchi lele xa benne lhe'esi Corazín, lhe gwalíchi lele xa benne lhe'esi Betsaida! Kumu ganna ttixka lhe'esi Tiro-ni lhe Sidón-ni lhe, chi uka ka milagru ka nu chi uka lagwi gele-ni, ka nuha la nukala chi bodúna kana nna bodaxxukana neda ge Tata Do Yebáha ganna ttixka. Nianna tti uku xo ttipa gekani lhe udelha tee ikikani kini ula'a loo deki chi bodúna kana. ²²Netiru ria: La sá atti uin Tata Do Yebáha elhuxtisi ge ka benne, la'ania adírula elha disa tsitsi ugwebie le, lebi'i ka benne lhe'esi Corazín lhe ka benne Betsaida lhe, attichula elha disa tsitsi uyú ka benne se'e lhe'e ka yiesi Tiro lhe Sidón lhe. ²³Lebi'i nna ka benne lhe'esi Capernaum, ¿si rakinle deki yebáha-li eyapile? ¡Ko'o! Neti ria, lhe'e belha'a chulhaha ata uyúle elha disaha-li iginnile. Kumu ganna lhe'esi Sodoma-ni uka ka milagru chi uka lagwi

gele-na, la'ania nna yiesiha abittula bise'e lo nuha, sa rerula nuha axta nnanna ganna ttixka. ²⁴Netiru ria: La sá atti uin Tata Do Yebáha elhuxtisi ge ka benne, la'ania adírula elha disa tsitsi ugwebie le, lebi'i ka benne lhe'esi Capernaum attichula elha disa uyú ka benne lhe'esi Sodoma-ni.

Jesús-ni raxie ka benne tee elhaxchacha iki geke

(Lc. 10:21-22)

²⁵Nianna tti unne Jesús-ni ree Tata Do Yebáha:

—Tata, kwinalu ankalu Xxana yebáha lhe yiesi lo yu-ni lhe. Xxeni ra lelu kumu chi bele'elu iyá nuní len ka benne abittu tte raka geke nna bekatsilu nuní len ka nu yuu lhe len ka nu rite dáruginna lhe. ²⁶Gwalí galá xa Tata, kumu anába uka le kwinalu aka.

²⁷Nianna ree ka benne se'e niha:

—Tata kiaha iyába chi betebie lasi náya lhe anágaba lanú nu gwalíga ankabienna neti benne ankaa Xi'inieha, sunruba Tata kiaha gwankabianie neti, lhe anágaba Tata kiaha lanú nu ankabienna benneha, sunruba neti benne ankaa Xi'inieha gwankabiatie lhe sunrugaba ka benne raka lasia ule'enia ke Tata kiaha kini uinbiake bie.

²⁸Iyá ttele, lebi'i ata abitturu rucháale lo nu ratele-na lhe ata ruchacha xxatta ikile lhe, gwaltá len neti kini neti nna unia ki eyaka lele ge nu ratele-na. ²⁹Gwaludo tisa ge nu rodha'anaa uinle lhe gwaludheti tti runia-ni kumu neti ankaa ttu benne re besi lasia lhe labí ra xxeni lasia lhe. Ganna aníha uinle, la'ania nna xen su lasiba edú lele. ³⁰Kumu iyába nu rodha'anaa uinle, labí tsitsi anka nuní, gwadaabari'i udori'i tisa ge nuní.

Jesús-ni anke xxana ka sá reyaka leri'i

(Mr. 2:23–3:6; Lc. 6:1-11)

12 ¹La'aniagaba nuha dia Jesús-ni ritebie lhe'e ka xuxtila se'e itúba ka daka niha la sá tti reyaka le ka benne Israel-ni. Ka benne rudhetinieha nna chi ugwetti bituinke, nianna uduloke richekuke iki ttu chupa ka xuxtilaha nna roke benneha. ²Tti bilani ka fariseo-ni nu ruin ka benneha, nianna tti rákana Jesús-ni:

—¡Biyúru! Ka nu rudhetinlu-ni ruinlakana nu labí ga'anna uinri'i lhe'e ka sá atti reyaka leri'i.

³Jesús-ni nna bekabie gekani, ree:

—¿Si labí chi belabale lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha ata rigixxi'a bí ben David-ni itupa lenie ka benne se'e lenieha tti bituinkeha? ⁴Laaba ganna David-ni gwatta'abie lhe'e yotu ge Tata Do Yebáha nna gwaxxié ka yettaxtila sia niha, kini uto lanie ka benne se'e lenieha, delába ka yettaxtila ka nu chi riesike akake sun tteba ge Tata Do Yebáha, ka nu labí ga'anna goe lhe nigaba ka benne se'e lenieha lhe, sinuki sunruba ka bixxudiha gwa ga'anna gokana benneha. ⁵¿Si abittugaba chi belabale lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni ata rigixxi'a deki labí dika kwen ka benne sina tti risia ka sá eyaka leri'i? Ttaka ka bixxudiha ribenbakana lhe'e yotuha meskiba la sáha ankana la sá reyaka leri'i nna labí rujakana yua ge nu ruinkanaha. ⁶Ttaka neti ria le, nii du ttu benne xxenirula ra lebie tti yotuha. ⁷Ganna ttixka lebi'i rite denle bí diani nu ra Tata Do Yebáha lo ka yetsi geeha, tti ree: “Neti raka lasia satua lele ka benne, laa rakaga lasia uttile ka nimala kini utele úna kia.”^u Ganna ttixka lebi'i rite denle nuní, la'ania nna abittula rusiale iki ka benne abittu ruin tulha. ⁸Kumu neti benne daya yebáha, netiba ankaa xxana ka sá reyaka leri'i. De nuha nna gwa teebe lo neda kia innía bixa dika uinri'i lhe'e ka sá reyaka leri'i.

⁹Bedába Jesús niha nna ute'e lhe'e yo'o ata rudheti ka benne Israel-ni ka tisa ge Tata Do Yebáha. ¹⁰Lhe'e yo'oha re ttu benne daa yatti ttu lha'a nábie. Nianna unnaba tisakana Jesús-ni, rákane:

—¿Si gwa ga'anaba eyoinri'i ttu benne rani la sá reyaka leri'i?

Aníha rákane kumu regila lekani bixa usiakana ikie.

¹¹Labie nna bekabie gekani, ree:

—Ganna ttixka ttúle du ttu neru gele nna iginni nuha lhe'e ttu yielá inda la sá tti reyaka leri'i, ¿laaba ganna teeki ebeale neruha lhe'e yielaha meskiba la sáha ankana sá tti reyaka leri'i? ¹²¿Laaba ganna adírula daka ttu benne attichula ttu neru? Laxkala gwa ga'anaba uinri'i ttu nu tse lhe'e ka sá tti reyaka leri'i.

¹³Nianna tti ree benne biyú daa yatti neeha:

^u 12:7 Oseas 6:6

—¡Belhí nálu!

Benneha nna belhí tteba nábie nna beyaka tteba nuha; beyakabana atti tteba anka attu lha'a neeha. ¹⁴Ttaka ka fariseo-ni tti beriakana lhe'e yo'oha nna udulo ttebakana regila lekani gaxasina uinkana kini uttikana Jesús-ni.

Tata Do Yebáha bekwebie Jesús-ni kini ixúe lo sina gebie

¹⁵Tti chi bina Jesús-ni ge nu rulha le ka fariseo-ni udhakakane, nianna bedá ttebe niha, nna deyye attu ta subi. Aníha-ba danalha ixe juisiru ka benne nna reyonie iyába ka benne raniha. ¹⁶Nianna bedha'an tsitsie, rabie ka benneha:

—Anuttu nu kixxi'enle kia.

¹⁷Aníoka kini gwado tisa ge nu unne profeta Isaías-ni tti utixxi'e nu ra Tata Do Yebáha, tti ree:

¹⁸Nii chi du ttu benne ixúti lo sina kia.

Benne-ni nuní chi bekwea kini ixútie.

Lee nuní rakati gee lhe ru'u lasia nu runie lhe.

Neti ku'a Espíritu kia-ni latie,

labie nna tsekie kixxi'anie iyába ka benne se'e lhe'e ka yiesi se'e itúba yiesi lo yu-ni, kixxi'anie ke gasina unia ki saría tsena ke.

¹⁹Benneha labí uttilha ro'e len ka benne, nigaba tsekie innenie idisa.

Nuttugaba nu iyieninna tsi'e lo ka neda-na.

²⁰Benneha labí utse'e looe ka benne abittu ra tsitsi leke, lhe nigaba labí bixa udhake ka benne chi ratú leke.

Aníha unie axtaliba kini dhaabie aka iyá nu anka tse itúba yiesi lo yu-ni.

²¹La'ania nna iyá xeaba ka benne se'e yiesi lo yu-ni uxxen leke gebie. ^v

**Rusiakana iki Jesús-ni deki rixúnie Beelzebú-ni
kini rebeabie ka espíritu xwegwi lati ka benne
(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)**

²²Ttu chupa ka benne bisinke ata du Jesús-ni, cheke ttu benne xua loe lhe anke biría de yu'u espíritu xwegwi latie. Lee nna gwa beyoinbe benneha, laxkala gwa belábin benneha

lhe gwa bennebe lhe. ²³Iyába ka benne bebanabakanie tti bilákanie nu benieha, nianna tti ra luesike:

—¿Si laaba nubiyú du-niba nuha ankana nu datiana David-ni?

²⁴Ttaka tti biyienin ka fariseo-ni nu ra ka benneha, nianna tti rákana:

—Nubiyú-ni, Beelzebú nu anka xxana ka espíritu xxegwiha-ba rixuin nuní kini ridaana rebeana ka espíritu xxegwi yu'u lati ka benne.

²⁵Ttaka kumu Jesús-ni gwa rite dábanie nu rulaba lekaniha, nianna tti ree kana:

—Ganna ka benne se'e lhe'e ttu yiesi se'e la'ake de ritilha len luesike, la'ania nna yiesiha tse'e looba nuha lhe ganna ka benne se'e lhe'e ttu yo'o se'e la'ake de ritilha len luesike, la'ania nna labíru uchía ka benneha tse'eke lhe'e yo'oha.

²⁶Anágaba nu xxegwiha, ganna ttixka la labana ebeana ka luesi xxegwi-niha, la'ania nna chiba tse'e la'a len luesi ka nuha. Ganna aníha uinkana, la'ania nna, ¿galasina aka ge nu xxegwiha innabiaruna ganna? ²⁷Lebi'i rale deki neti rixúti xxana ka espíritu xxegwiha ki rebeaya ka espíritu xxegwi yu'u lati ka benne, ganna aníha runia nna ka benne rudhetinle-na nna, ¿si nu xxegwiha-gaba rixúkinna kini rebeakana ka espíritu xxegwi yu'u lati ka benne? Ganna ka nuná innákana labí rixúkinna nu xxegwiha, la'ania nna lebi'i ruinba lele, labí lii nu rale-na. ²⁸Ttaka kumu neti Espíritu ge Tata Do Yebáha-ba rixúti ki rebeaya ka espíritu xxegwi yu'u lati ka benne, nuha runna liina deki chiba bisia Tata Do Yebáha len lebi'i kini innabie le.

²⁹Ttbanka ttu ubana, ¿gasina ga'ana lhe'e lisi ttu nubiyú ankana tipa ki lhanana ka nu se'e lhe'e lisi nuha? ¿Laaba ganna lade'axa udaxxuna nubiyú anka tipaha nna uxxikana nuha? Aníha-ruba nna ki dhaana lhanana ka nu se'e lhe'e lisi nuha.

³⁰Laxkala nu abittu du lenna netiha, nuha rigu'uba ni'ani neti nna nu abittu rute náni len netiha ki ottupatu ka benne lo neda ge Tata Do Yebáha, nuha urio lálana ka benneha.

³¹'De nuha nna ria le: Tata Do Yebáha gwadíbe elha xen lasi ge iyába tulha ruin ka benne lhe ge iyába nu satsa rinneke

lhe, ttaka ganna inne satsake ge Espíritu geeha, ka benneha labí elha xen lasi geke gatta. ³²Nuxaba benne ganna inneke kuake bala'ana kia, neti benne daya yebáha, ka benneha gwaxúba elha xen lasi geke, ttaka ka benne inne satsake ge Espíritu ge Tata Do Yebáha, ka benneha labí elha xen lasi geke gatta, ni yiesi lo yu ata se'eri'i nnanna, nigaba ata esinri'i nu si daa.

³³Ganna ttu ya xixxi anka tsena, la'ania nna tsegaba anka nu xixxi utena nna ganna ttu ya xixxi abíba anka tsena, la'ania nna abígaba tse anka nu xixxi utena. Kumu ka yaga-na, ukare'aba nu xixxi ribia lokinna, runna liina gasina anakana. ³⁴¡Aalexu nu ruín satsa! Lebi'i ankale ttiba ka belha-na. ¿Gasina aka gele innele nu anka tse, ki lebi'i nu ruín satsaba ankale? Kumu nu re lhe'e lastobale, nuha-ba riria ro'ole rinnele. ³⁵Kumu benne re tse leeha rinnebe nu tse reba lhe'e lastobie, nna nu re satsa leniha nna rinnegaba nuha nu satsa reba lhe'e lastoni. ³⁶Ttaka neti ria le, ganna chi bisia sá uin Tata Do Yebáha elhuxtisi ge ka benne, la'ania ge iyába ka tisa a ixú unnekeha, kixxi'ake. ³⁷Kumu benneha-ba unie elhuxtisi ge iyá nu unneke: ganna unneke tisa tse nna gwa saría tsegabana ke nna ganna unneke tisa satsa nna ibixxi iginnibake.

Rinnabakana len Jesús-ni unie ttu milagru

(Lc. 11:29-32)

³⁸Ttu chupa ka fariseo-ni lhe ttu chupa ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni rákana Jesús-ni:

—Maestru, ri'itu raka letu ilentu uinlu bixa ttu milagru kini ula'a deki gwalí Tata Do Yebáha udhelhe lu.

³⁹Lee nna bekabie gekani, ree:

—Lebi'i ka nu ruín satsa se'e nnanna lhe chi rudhá ikile Tata Do Yebáha nna riala lele attu nu subi, lebi'i rinnabale kini ula'ania le ttu bixa milagru, ttaka labíru bixa attu milagru ula'ania le, sunruba luesi nu gwate Jonás benne uke profeta ge Tata Do Yebáha, sunruba luesi nuha gula'ania le. ⁴⁰Kumu ttiba gwate Jonás-ni uyu'una lhe'e belha bartoha tsunna ubisa lhe tsunna ela lhe, anágaba neti benne daya yebáha, tsunna ubisa lhe tsunna elagaba tsu'a lhi'u yuha. ⁴¹Ganna chi isia sá uin Tata Do Yebáha

elhuxtisi ge ka benne se'e yiesi lo yu-ni, la'ania ka benne use'e lhe'esi Nínive-ni eyadhake lo elhuttiha nna ukinnike ka benne se'e nnanna. Kumu ka benneha gwa bodúbana ke nna bodaxxuke neda ge Tata Do Yebáha tti biyienkanie ka tisa utixxi'a Jonás-ni. Nnanna nna nii du ttu benne xxenirula ra lebie tti Jonás-ni nna a ria lele gebie. ⁴²Anágaba nuila unnabiana ka yiesi se'e daka Sabá, ganna chi isia sá uin Tata Do Yebáha elhuxtisi ge ka benne se'e yiesi lo yu-ni, nuha eyadhagabana lo elhuttiha nna ukinnigabana ka benne se'e nnanna. Kumu lana idittuli dana nna betedo nagani ge elha rieni upa Salomón-ni. Nnanna nna nii du ttu benne xxenirula ra lebie tti Salomón-ni.

⁴³Ttixka ttu espíritu satsa reriana lati ttu benne nna rekibana lo yu bisiha regilana ata eyaka leni, ttaka tti abittuba raxxakana, ⁴⁴nianna rana: “Eyekichilaa eya'aya lisia ata biriayaha.” Tti besinnaha nna gwaxxakana benne beriana latieha, chi doe anke attiba ttu yo'o chi luba ra lhe'eni lhe chi yapa te xea lhe'eni lhe. ⁴⁵Nianna tti tsiana taxxína a gasi ka espíritu xxegwi ka nu satsarula ruinkana tti lana, nianna tti ga'akana tsu'ukana lati benneha. Benneha nna adírula satsa unie attichula tti benie sisi'a tteha. Aníha-gaba sate ka nu ruin satsa se'e nnanna.

Nan ge Jesús-ni lhe ka betsieha lhe raka leke inne lenke Jesús-ni
(*Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21*)

⁴⁶Laka du Jesús-ni rinnebie len ka benne saa lhe'e yo'oha, nan geeha lhe ka betsieha lhe se'eke lali'a ge yo'oha nna raka leke inne lenke bie. ⁴⁷Ttu benne du niha nna gwattixxi'anie Jesús-ni, ree bie:

—Nan geluha lhe ka betsiluha lhe raka leke inne lenke lu.
Neke se'e ro'o yo'o-ni.

⁴⁸Lee nna bekabie ge benne gwattixxi'a, ree benneha:
—¿Núnna anka nan kia lhe núnna anka ka betsia lhe?

⁴⁹Nianna tti bele'e Jesús-ni ka benne rudhetinieha nna ree:
—Ka benne se'e nii nuní ankake nan kia lhe betsia lhe,
⁵⁰kumu nuxaba benne ganna runie nu ru'u le Tata kia do yebáha, benneha nuha anke betsia lhe danaa lhe nan kia lhe.

Jesús-ni rigixxi'abie ge ttu benne dia gwedelha xuxtila
(*Mr. 4:1-20; Lc. 8:4-15*)

13 ¹La sáha-gaba biria Jesús-ni lhe'e yo'oha nna die gwadhoe ro'o indatooha. ²Nianna tti bitupa ixé

juisiru ka benne. Laxkala labie teeki ugwapie lo ttu barcu daa niha ki udoe. Ka benneha nna ata daa ro'o indatooha-liba use'eke. ³Ge ixeba nu utixxi'anie ke. Aníha runie kini utte dáke bí diani nu raka lee kixxi'anie keha, nianna tti ree:

—Ttu benne ruin sina birie die gwedelha xuxtila. ⁴Tti dabie gwedelha xuxtilaha nna adí benneha utse ro'o nedaha, nianna tti biginni ka binniha nna bediga ttebakana benneha. ⁵Attu chupe nna utse lo íyya atta'a ata labí gwadilo yu do. Benneha gwa be'eyu ttebe, ttaka kumu de labí rea xua yuha niha, ⁶de nuha nna tti biria tatubisa nna bette ttebe benneha. Kumu de labí lhi'u dia lhue, de nuha nna ubisi ttebe. ⁷Attu chupe nna utse lhe'e yietsiha, ttaka yietsiha biyelhabana nna belhiubinna benneha. ⁸Ttaka adí ka xuaha nna gwa ubinnibake ata do yu tse nna yalhá lhe'e lena bete benneha. De gayua (100) lhe de gayuna (60) lhe de rerua (30) tteba xua bekudhi iki ttu ttu ka benneha. ⁹¡Ata sia nagale, gwaludo nagale ganna gwankale nu dika iyienini!

¹⁰Ka benne rudhetinieha nna ubigake unnaba tisake Jesús-ni, ráke bie:

—¿Beaka lhixxa rába a rigixxi'enlu ka benne nu raka lelu utte dáke?

¹¹Lee nna bekabie, ree:

—Lebi'i gwa ruinba Tata Do Yebáha ki tte denle nu labí yu adí ka benne, delába gwa ruinbe ki tte denle gasina innabie. Adí ka benne nna labí runie kini utte dáke. ¹²Kumu benne gwa rite daniha, gwadíruka benneha elha rieni ki tte da chiettirunie. Ttaka benne abí rite daniha nna axtala nu ttu latti chi ute danieha etua. ¹³De nuha nna labí lhixxa rá rigixxi'ania ka benne, kumu meskiba bika rulannike nna labí rilákanie lhe meskiba bika rudo nagake nna labí riyienkanie, nigaba a rite dákanie. ¹⁴Nu rate ka benne ruin aní rado tisa ge nu unne Isafás-ni lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha, tti ree:

Meskiba bika rudo nagale nna labí tte denle;

lhe meskiba bika rulannile nna labí ilenle.

¹⁵Kumu ka benne-ni tsitsiba ruin lastoke, labí raka leke tsia leke kia

lhe bedheaba nagake, bittuba biyienkanie,

lhe anágaba benbake ttiba ttu nu xua loni, bittuba bilákanie.

Aníha benke kini abittu ilákanie lhe abittu iyienkanie
 nna tte dákanie,
 kini ka eyekike nna odaxxuke neda kia nna
 eyonia ke.^w

¹⁶Ttaka lebi'i, karubárule kumu gwa rilábin le lhe gwa riyienbin nagale lhe. ¹⁷Kumu netiru ria, ixeba ka profeta lhe anágaba ixegaba ka benne ben latsiru, ka benneha yalhá uka leke ilákanie nu rilenle nnanna, ttaka labí bilákanie nuha. Ukagaba leke iyienkanie ka tisa riyieninle nnanna, ttaka labí biyienkanie ka tisaha.

¹⁸Laxkala lebi'i gwaludo nagale kixxi'aya bí diani tisa utixxi'aya ge benne dia gwedelha xuxtilaha. ¹⁹Ttibanka ganna ttixka ttu benne riyieninie ka tisa rigixxi'akana gasina innabia Tata Do Yebáha, nna ganna lee abíba rite danie ka tisaha, la'ania nna daa tteba nu xxegwiha rebeana ka tisaha lhe'e lastoe. Benne runi aníha benneha raxxíne len xuxtila ubinni ro'o nedaha. ²⁰Xuxtila utsa lo íyya atta'aha nna raxxína na len benne biyieninie ka tisaha nna ittaba udú lebie lhe gwexunniba bedaxxue ka benneha. ²¹Ttaka kumu de labí chi begwe lhu ka tisaha lhe'e lastoe, de nuha nna ttu sattiruba ugía lebie. Laxkala tti ruyúe ttu bixa elha disa o ridú nookane delo ni'a ge ka tisaha, la'ania nna reyadi gaa ttebe. ²²Xuxtila utsa lhe'e yietsiha nna raxxína na len benne riyieninie ka tisaha, ttaka ka elhaxchacha iki gebie tee yiesi lo yu-ni, lhe nu ruinna kini rudorulana lebie gatta gebie, nuha runi ki rudagana ka tisaha, labí rugwelhana ki uin ka tisaha sina lhe'e lastoe. ²³Ttaka xuxtila ubinni lo yu reha nna raxxína na len benne biyieninie ka tisaha lhe ute danie ke lhe. De nuha nna gwa ruinbe nu ra ka tisaha. Benneha nuha anke ttiba xuxtila betebie de gayua (100) lhe de gayuna (60) lhe de rerua (30) lhe.

Jesús-ni rigixxi'abie ge ixixi biria lhe'e xuxtilaha

²⁴Jesús-ni utixxi'agabe attu tisa. Benie aníha kini utte da ka benne bí diani nu raka lee kixxi'anie keha, nianna tti ree:

—Tata Do Yebáha, tti rinnabie ka benne, elha rinnabia geeha raxxína na len nu uka tti ugía ttu benne gwedelha

^w 13:15 Isaías 6:9-10

xuxtila lo yu geeha. ²⁵Ttaka lo relaha, laka tee ka benne te'adhike, nianna tti bisin nu abittu raka uyúna benne bedelha xuxtilaha, nna údana ixxi lhe'e xuxtila geeha, nianna deyyana. ²⁶Tti chi biyelha xuxtilaha nna ulea ikie, la'ania nna biriagaba ixxiha lhe'e benneha. ²⁷Ka nu riben sinaha nna ugákana gweasikana xxana yuha: “Tata, ¿laaba taga'a xuxtilaba nuha bedelhalu lo yu geluha? ¿Gála biria ixxiha ganna?” ²⁸Xxana yuha nna bekabina, rana: “Gaxa ttu nu abittu raka uyúbana neti benna nuha.” Ka nu riben sina geniha nna rákana na: “¿Si gwa raka lelu tsiatu sattupitu ixxiha?” ²⁹Lana nna rana: “Bittu. Kumu ganna sattupile ixxiha nna itupa xuxtilaha-ba itupile. ³⁰Gwalugwelhaba ixxiha lhe xuxtilaha iyelhakana. Axtaliba ganna chi isia eyatsa xuaha, la'anialiba nna upeya ka nu tsu'u gwetselaha: Lade'axa gwalittupi ixxi-na nna xxia xxiaba gwaloxxika lhe'eni kini itena. Iki de nuha-liba nna tti egitsale xuxtila-na nna oga'ale benneha ata rigua tsea lena kiahaha.” Aníha-ba raka tti rinnabia Tata Do Yebáha ka benne.

**Jesús-ni rigixxi'abie ge kua dii lhe ge ttu besi
ge kuana muxtasa lhe**
(Mr. 4:30-34; Lc. 13:18-21)

³¹Utixxi'agabin Jesús-ni ka benne ge ttu besi ge kuana muxtasa. Aníha benie kini utte dáke bí diani nu raka lebie kixxi'anie keha, nianna tti ree:

—Tata Do Yebáha, tti rinnabie ka benne, elha rinnabia geeha raxxína na len ttu besi ge kuana muxtasa úda ttu benne biyú lo yu geeha. ³²Besiha meskiba ankana ttu besi chika'a to delo iyá ka besi-na, ttaka tti rixen yaga ge kuana muxtasaha, nuha-la rakaruna yaga xeni delo iyá ka kuana daa lhe'e kurráliha. Laxkala axtala ka binni-na rusia lhixxu'inkani lo ka náníha.

³³Utixxi'agabanie ke ge kua dii bedelha ttu nuila iki yiediha. Aníha benie ki utte dáke bí diani nu raka lebie kixxi'anie ke, nianna tti ree:

—Tata Do Yebáha, tti rinnabie ka benne, elha rinnabia geeha raxxína na len kua dii bedaxxu ttu nuila nna bedelhana iki tsunna (3) ya yiedi xuxtila kini ilhidhana lhe'e itú kuaha.

³⁴Iyába ka tisa utixxi'ani Jesús-ni ka benne, labí unnebie ka nuha lhixxa rá, satíaba betanie ke nu unneeha. Laxkala

labí rigixxi'anie ke attu bixa tisa, ganna abíba rutanie ke.

³⁵Aníha benie ki gwado tisa ge nu unne benne uke profeta ge
Tata Do Yebáha, tti ree:

Iyába nu kixxi'aya teeki utania na ka benne, labí innea
na lhixxa rá.

Kixxi'abaa nu tee gatsiha, nu labí chi yuke attili ure
yiesi lo yu-ni.^x

Jesús-ni rigixxi'abie bí diani ixxi be'eyu lhe'e xuxtilaha

³⁶Iki de chi uchú tisa Jesús-ni ka benne tupa niha, nianna
deyye bete'e lhe'e yo'oha. Ka benne rudhetinieha nna ubigake
ata due nna ráke bie:

—Utixxi'en ri'itu, ¿bí diani nu unnelu ge ixxi be'eyu lhe'e
xuxtilaha?

³⁷Jesús-ni nna bekabie, ree ke:

—Neti benne daya yebáha, netiba nuha ankaa benne
ugía gwedelha xuxtilaha ³⁸nna lo yu ata ugía xuxtilaha nna
ankana yiesi lo yu-ni. Xuxtilaha nna anke ka benne rinnabia
Tata Do Yebáha ke nna ixxi biria lhe'e xuxtilaha nna ankana
ka nu rudokana tisa ge nu xxegwiha. ³⁹Nu abittu raka uyúna
benne anka xxana yuha, lana nuha anka nu xxegwiha. Lana
údana ixxiha lhe'e xuxtilaha. Gwetselaha nna ankana tti chi
lhuxa yiesi lo yu-ni. Ka benne kweni gwetselaha nna ankake
ka anjeli ge Tata Do Yebáha. ⁴⁰Laxkala ttiba gwate ixxiha
bilupina nna ugíana lo giha, aníha-gaba sate ka benne ganna
chi lhuxa yiesi lo yu-ni. ⁴¹Neti benne daya yebáha idhelhaa
ka anjeli kiaha ata se'e ka benne rinnabiaya, kini kweake ka
nu ridí yiekana ka benne ki ruinke tulha lhe ki kweake ka
nu ruin satsa lhe. ⁴²Nianna tti udelhake kana lo giha. Niha
kwesikana lhe goniba lo layakani lhe. ⁴³La'ania nna ka benne
ruin tseha, ttiba tatubisa-na rapi edha linníbe, aníha-ba tsapi
edha linníbake ata rinnabia Tata geke do yebáha. ¡Ata sia
nagale, gwaludo nagale ganna gwankale nu dika iyienini!

Jesús-ni rigixxi'abie ge ttu nu daka xxatta yu'una lhi'u yu

⁴⁴'Tata Do Yebáha, tti rinnabie ka benne, elha rinnabia
geeha raxxína na len ttu nu daka xxatta yu'una lhi'u yu.

^x 13:35 Salmo 78:2

Ttu benne biyú tti gwaxxake nuha nna bokatsi adakabe na, nianna ritta rebaaba lebie deyye nna gwatto'e iyába nu tee gebie, nianna tti ugíe uyo'e lo yu ata gatsi nu daka xxattaha.

Jesús-ni rigixxi'abie ge ttu íyya ragalha

⁴⁵Lhe anágaba tti rinnabia Tata Do Yebáha ka benne, elha rinnabia geeha raxxígabana na len ttu benne rekie gwetto'o, regile ka íyya ragalha, ka nu tse, ki utto'e kana. ⁴⁶Tti gwaxxake ttu íyya daka xxatta, nianna deyya ttebe gwatto'e iyába nu se'e gebie, nianna tti ugíe gwayo'e íyya ragalhaha.

Jesús-ni rigixxi'abie ge yexxa nu rudaxxu belhaha

⁴⁷Tata Do Yebáha, tti rinnabie ka benne, elha rinnabia geeha raxxína na len ttu yexxa nu rudaxxu belha. Tti rudelha ka benne yexxaha lhe'e indaha nna iyá looba belha rudaxxuna. ⁴⁸Tti chi bisá yexxaha nna ka nu rudaxxu belhaha nna bebeakana yexxaha ro'o indaha. Nianna uyu'ukana bokwekana ka belha tseha nna ulu'ukana ka nuha lhe'e ka sumi, nna ka belha ka nu abittu ixúha nna uru'unabakana ka nuha. ⁴⁹Aníha-ba aka ganna chi isia sá lhuxa yiesi lo yu-ni. Iria ka anjeli ge Tata Do Yebáha kwesike ka benne ruín satsaha lagwi ge ka benne ruín tseha ⁵⁰nianna tti udelhake ka nu ruín satsaha lo giha. Niha kwesikana lhe goniba lo layakani lhe.

⁵¹Nianna tti unnaba tisa Jesús-ni ka benne rudhetinieha, ree ke:

—¿Si gwa ute denle iyá nu ria-ni?

Lake nna bekabike, ráke:

—Gwa ute da galentu.

⁵²Lee nna ree ke:

—Iyába ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni, delába ka nu chi yúkana gasina rinnabia Tata Do Yebáha ka benne, ka nuná ankaabakana attiba xxana ttu yo'o. Xxana yo'oha, lhe'e iyá nu tua tsenna lhe'e yo'o geniha, ribeabana nu kubi lhe ribeabana nu yaxxu lhe.

Jesús-ni besine lhe'esi Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Tti chi uluxani Jesús-ni utixxi'abie ka tisa nu betanie ka benneha, nianna bedábie ata dueha nna deyye. ⁵⁴Tti besine

lhe'esi Nazaret ata uka lasieha, nianna udulo ttebe bele'enie ka benne ge lhe'esiha ka tisa ge Tata Do Yebáha lhe'e yo'o ata rudhetike ka tisaha. Tti biyienkin benne se'e niha nu rigixxi'eha, nianna bebanabakanie nna ra luesike:

—¿Gá gwaxxí nuní elha rieni rapana lhe gá gwaxxína ka milagru ruinna-ni lhe? ⁵⁵¿Laaba xi'ini nu runi ka mexaha lhe ka xxilaha-ba nuní? ¿Laaba Mariába lá nan ge nuní, nna ka betsiniha nna tee lákani Jacobo lhe José lhe Judas lhe Simón lhe? ⁵⁶¿Laaba iyába ka danniha se'ekana lhe'esi-ni len ri'i? Lana nna, ¿gála gwaxxína iyá nu yuna-ni ganna?

⁵⁷Nianna tti bituxxukinna ge Jesús-ni, ttaka labie nna ree kana:

—Ttu benne anke profeta gaxaba die gwa rugwebakana lidhake, ttaka ka nu lhe'esi geeha labí rugwekana lidhake, nigaba ka benne se'e lhe'e yo'o geeha.

⁵⁸De nuha nna labí ixé ka milagru ben Jesús-ni niha, kumu de labí ugía lekani gebie.

Juan benne rugadi indaha uchúkana bega ikie

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 ¹La'ania Herodes nu rinnabia lo yu ge Galilea-ni binana ge nu ruin Jesús-ni. ²Nianna tti rana ka nu riben sina geniha:

—Juan nu rugadi indaha-ba nuná chi beyaka benna lagwi ge ka benne chi uttiha. De nuha-ba nna raka geni ruinna ka milagru-na.

³Aníha ra Herodes-ni, kumu delo ni'a ge Herodías nu uka nuila ge betsini Felipe-ni, de nuha-ba nna udhelhana bedaxxukana Juan-ni nna bexxigakane nna utixxakane lisiyya. ⁴Aníha benna kumu de bituxxuinná de ra Juan-ni na: “Labí ga'anna edo lenlu nuila ge betsilu-na.” ⁵Herodes-ni benna uttina Juan-ni, ttaka usibinna ge ka benne, kumu ráke: Juan-ni anke profeta ge Tata Do Yebáha. ⁶Ttaka la sá tti uka laní ge Herodes-ni tti gwadoinna idaha, la'ania beya'a xi'iniunná Herodías-ni arlo iyába ka nu se'e len Herodes-ni. Herodes-ni nna yalhá uyu'u leni beya'a nuila kwitiha. ⁷Nianna tti bodha'an tsitsi tisa geni len nuilaha nna rana nuha:

—Bixaba innabalu, gutebaa na gelu.

⁸Nuilaha nna rana Herodes-ni:

—Raka lasia ku'ulu lhe'e ttu ye'ena bega iki Juan nu rugadi indaha nna utelu na len neti.

Aníha ra nuilaha kumu de ixnáníha-ba ulu'u tisana na, kini unnabana bega iki Juan-ni.

⁹Nianna Herodes-ni chi bedú si'ina leni, ttaka kumu de chila bedha'an tsitsi tisa geni len nuilaha lhe anágaba de chila unnena nuha lo ka nu se'e niha, de nuha nna benna doelha kini ugwekana nuilaha nu rinnabanaha. ¹⁰Nianna tti udhelhana ki gwachúkana bega iki Juan-ni lhe'e lisiyyaha. ¹¹Ulu'ukana iki benneha lhe'e ttu ye'ena nna gwagwekana nuila kwitiha. Nuilaha nna gwagwena nan geniha nuha.

¹²Ka benne bedhetini Juan-ni nna ugía ttebake gwaxíke benneha nna gwakatsike bie. Iki de nuha nna tti ugíake gwattixxi'akanie Jesús-ni ge nu chi ukaha.

Jesús-ni begobie gayu mili ka benne

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³Tti chi bina Jesús-ni nu gwate Juan-ni, nianna beru'una ttebe deyye sun labe deyye lo ttu barcu betee lo indatooha kini isine ata lanú benne se'e. Ttaka tti chi bina ka benne niha-la chi die, nianna biria ttebake lhe'e ka yiesi gekeha nna ni'abake diake danalhake bie. ¹⁴Tti ugwadie lo barcuha nna bilánie ixé juisiru ka benne chi se'e niha. Nianna gwatua lebie ke nna beyonie ka benne rani gekeha. ¹⁵Ttaka de chi galá dia ralha nuha, nianna tti ubiga ka benne rudhetinieha nna ráke bie:

—Ata se'eri'i-ni, yu bisiba nuní, labí bixa tee nii lhe gwea chiba dia ura nuní. Bedhelhala ka benne tupa-ni eyyake lhe'e ka yiesi to-na kini sayo'oke nu goke.

¹⁶Ttaka Jesús-ni bekabie ree ke:

—Labí raka doelha eyya ka benne-ni. Lebi'iba gwalugwe ke nu goke.

¹⁷Ka benneha nna bekabike, ráke:

—Labí bixa nuja ri'itu. Ne sunruba gayu yettaxtila nujatu nna a chupa ka belha nna.

¹⁸Jesús-ni nna ree ke:

—Nii gwalute ka nu nujale-na ganna.

¹⁹Nianna benie ki bese'e ka benneha lo ixxi binniha, nna tti bedaxxue gayu ka yettaxtilaha nna ixpa ka belhaha, nianna

titi belhidha loe yebáha nna begwebie ixkixaru len Tata Do Yebáha. Nianna tti ulha'abie lhe'e ka benneha nna begwebie ka benne rudhetinieha. Ka benneha nna utidhike benneha begweke ka benne se'e lo ixxi binniha. ²⁰Iyábake utoke nna axtaba beyielakanie. Ka benne rudhetinieha nna bottuparulake a tsi'inu (12) sumi ka ro'o salha'a bexxaha. Besá tí ka sumiha. ²¹Ttiba ttu gayu mili ka benne biyúha utoke, sunrula ka benne biyúha bibaba, bittula bibaba ka benne nuilaha lhe ka nutoha lhe.

Jesús-ni diabie ridábie lo indatooha

(Mr. 6:45-56; Jn. 6:15-21)

²²Iki de nuha nna ben Jesús-ni kini beyapi ka benne rudhetinieha lo barcuha ki eneru gaake eyyake esinke daka attu ladu ro'o indatooha, laka lee nna richú tise ka benne se'e niha. ²³Iki de chi uchú tise ka benneha, nianna tti die ugwapie iki i'yaha. Ttúbe ulhapie tisa len Tata Do Yebáha nna ttúgabe due niha tti chi ulha sáha.

²⁴Barcu ata deyya ka benneha nna aliba chi beru'una nuha lo indaha. Radha retinbana de ru'u indaha kwe'eni kumu de daka arlola barcuha retetsu'u beha. ²⁵Tti chi deoba tsaniha nna dia Jesús-ni ridee lo indaha, die isine ata dia ka benne rudhetinieha. ²⁶Tti bilani ka benneha ridábie lo indaha, nianna usikanie ribesi'abake, ráke:

—¡Ne ttu nu du ela daa naa!

²⁷Ttaka Jesús-ni nna unne ttebe, ree ke:

—Tsitsi gwalikweki lele; bittu gasinle. Netiba nuní.

²⁸Nianna ra Pedruha bie:

—Ganna lu nuná xa tata, ben kini dhaya lo inda-ni kini isiaya ata dulu-na.

(San Mateo 14:22-36)

29 Lee nna rabie na:

—¡Utá ganna!

Pedruha nna ugwadi ttebana lo barcuha nna diana ridána lo indaha kini isinna ata du Jesús-ni. **30**Ttaka tti ute denna yalhá idí daa beha nna usi ttebinna nna kumu de chi diana rixudina lhe'e indaha nna ttikala nuha uresi'ana, rana:

—¡Bodiláttu neti xa tata!

31 Jeru tteba gwadaxxu Jesús-ni náni nna ree na:

—¡Aaluxa nu a ria tsitsi leni! ¿Beaka bedú chupana lelu?

32 Tti chi beyapike lo barcuha nna ure tteba beha. **33** Adí ka benne sia lo barcuha nna ubiga ttebake bedú xibike arlo Jesús-ni nna ráke bie:

—Lúligaba gwalí ankalu Xi'in Tata Do Yebáha.

34 Iki de chi beteke lo indatooha nna besinke lo yu ge Genesaret. **35** Tti chi beyoinbia ka nu se'e daka Genesaret-ni Jesús-ni, nianna utixxi'a ttebakinna ka benne se'e itúba ka daka niha. Ka benneha nna cheke iyába ka benne rani ata dueha **36** nna ka benne raniha nna unnaba ditibake lenie, ráke bie:

—Kwadiba ro'o lari nukulu-na begwelha udaxxutu.

Nianna iyába ka benne rani, ka benne bedaxxuke ro'o xoeha gwa beyakabake.

Nu satsa ruinri'i, nuná rutsigana ri'i arlo Tata Do Yebáha

(Mr. 7:1-23)

15 **1** Nianna tti ubiga ttu chupa ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe attu chupa ka fariseo-ni lhe, ubigakana ata du Jesús-ni. Ka nuha lhe'esi Jerusalén-nili udákana dákana nna rákane:

2—Ka nu rudhetinlu-na, ¿beakala a ruin ka nuná nu chi bodha'an ka benneola geri'iha uinri'i? Kumu ka nuná labí rigí nákani atti lanila gokana yetta.

3 Jesús-ni nna bekabie gekani, ree:

—¿Beakala lebi'i, de rudole tisa ge nu bodha'an ka benneola geri'iha, de nuha nna rigu'ula ni'ale nu bodha'an Tata Do Yebáha uinri'i? **4** Kumu Tata Do Yebáha ree: “Tsia

lele ka tata nan gele”^y nna “Nu kena iki ka tata nan geniha, nuha ralhaba nuha gattina.”^z ⁵Ttaka lebi'i nna rálale: “Gwakaba geri'i gari'i ka tata nan geri'iha, labí aka utea nu tee kia len lebi'i kumu iyába nu tee kia, ge Tata Do Yebáha-ba chi ga'anati utea nuní.” ⁶Lebi'i ukare'aba innále: “Labí aka utea nu tee kia len lebi'i”, la'ania nna labíru daa lone utele nu tee geleha len ka tata nan geleha. ¿Laaba ganna, de rudole tisa ge nu bodda'an ka benneola geri'iha, aníha tte nuha nna chi rig'u'u ni'ale nu bodda'an Tata Do Yebáha? ⁷Lebi'i labí liinle. Delo tisaba ruinle deki ankale benne tse. Gwalí'ani profeta Isaiás-ni atti utixxi'ana gele lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha. Lo ka yetsiha unne Tata Do Yebáha, ree:

⁸ Ka nuní, len ro'oruba ka nuní rákana deki ria lekani neti,

ttaka labí gwalíkinna rakakinna kia.

⁹ Kwentaruba nuná rudú xibikani arloa,

kumu nu anka ge benne se'e yiesi lo yu-niba nuná rule'ekinna ka benne;

labí nu anka kia nuná rule'ekana.^a

¹⁰Nianna tti uxi Jesús-ni ka benne tupa niha nna ree ke:

—Gwaludo nagale kia nna gwalutte da nu innea-ni. ¹¹Labí nu rori'i rutsigana ri'i arlo Tata Do Yebáha, sinuki nu ririala ro'ori'i rinneri'i, nunála nu rutsigana ri'i arloe.

¹²Nianna tti ubiga ka benne rudhetinieha nna ráke bie:

—¿Si gwa yulu xa tata, ka fariseo-ni bituxxulakinna tti biyienkinna nu ralu-na?

¹³Lee nna bekabie ge ka benneha, ree ke:

—Iyába ka yaga ka nu abittu beyada Tata kia do yebáha, ka nuha ilupibakana nna iru'unakana. ¹⁴De nuha nna ka fariseo-na naala se'e ka nuná. Ka nuná ankabakana ttiba ka nu xua lokani, rinnerukana arlo adí ka luesi lo xuakani. Kumu ganna ttu nu xua loni rineruna lo attu luesi lo xua-ni, la'ania nna ixpabakana satsettikana lhe'e ttu yieru.

¹⁵Pedro-ni nna rane:

—Utixxi'en ri'itu, ¿bí diani nu ralu-na?

^y 15:4 Éxodo 20:12

^z 15:4 Éxodo 21:17

^a 15:8-9 Isaiás 29:13

16 Jesús-ni nna bekabie, ree kana:

—¿Si nigaba lebi'i bittugaba rite denle nu ria-ni? **17** ¿Si lagwa gwa rite denle deki iyába nu rori'i, lhe'e tu'ebari'i dia nuná? Delola nna rebeabari'i nuná. **18** Ttaka nu riria ro'ori'i tti rinneri'i, nuná ankana nu ririana lhe'e lastori'i, nunonna rutsigana ri'i arlo Tata Do Yebáha. **19** Kumu lhe'e lastori'i nuná riria iyába nu satsa rulaba leri'i, lhe nágaba nuná riria nu rixegwiri'i ki ruinri'i elhutti, lhe lhe'e lastogabari'i nuná riria tti risári'i nu labí anka latselari'i, lhe ruinri'i nu satsa leni nuxaba benne lhe. Anágaba lhe'e lastogabari'i riria nu reta leri'i rilanari'i, lhe rinneri'i gwen lasi lhe anágaba rinne satsa ge luesiri'i lhe. **20** Iyá ka nunonna runi kini reya'anri'i tsiga arlo Tata Do Yebáha. Laa de abíga kí nári'i tti gori'i yetta, laa de nuha-ga nna eya'anri'i tsiga arlo benneha.

**Jesús-ni beyonie xi'iniunná ttu benne nuila
abittu anke nu Israel**

(Mr. 7:24-30)

21 Bedába Jesús-ni ata dueha nna die daka Tiro lhe Sidón lhe. **22** Niha biria ttu benne nuila anke ge Canaán nna ubige kwe'e Jesús-ni, ribesi'abe, ree:

—¡Benne datia David, gwtuachi lelu neti xa tata!

Xi'iniunnayáha yalhá elha disa ruyúbi yu'u ttu espíritu xxegwi latibi.

23 Ttaka Jesús-ni nna labí bekabie ge benne nuilaha.

Nianna tti ubiga ka benne rudhetinieha nna unnabake len Jesús-ni, ráke bie:

—Bedhelha nuila-na eyyana, kini ribesi'abana danalhana ri'i.

24 Lee nna bekabie, ree:

—Tata Do Yebáha labí udhelhe neti len ka nu dittu-na; suna len ka benne Israel ka benne chi bedhanke neda gebie, suna len ka benne-niba udhelhe neti.

25 Ttaka benne nuilaha nna ubige bedú xibie arlo Jesús-ni nna ree bie:

—¡Tata xisi to, akachi lenlu neti!

26 Jesús-ni nna bekabie ge benneha, ree:

—Ttaka labí anka tse udaxxua yettaxtila nu dika go ka xi'inia-ni nna udelhaa na lo ka beku to-na.

27 Benne nuilaha nna bekabie, ree:

—Gwalí galenlu xa tata; ttaka yulu axta ka beku to-na redigakana ka yettaxtila ro'o yuya riginni xan mexa ge ka xxanakaniha.

28 Jesús-ni nna bekabie, ree benne nuilaha:

—¡Ga ttiparuba tsitsi ria lelu xa nuila! Gwakaba nu rinnabalu-na.

Looraha tteba nna beyaka tteba xi'iniunná benne nuilaha.

Jesús-ni begobie ttapa mili ka benne

(Mr. 8:1-10)

29 Jesús-ni nna bedábe daka Tiro lhe Sidón lhe nna besine gaxxaba ro'o indatoo ge Galilea-ni. Nianna tti ugwapie iki ttu i'iya do niha nna udoe. **30** Nianna tti ubiga ixé juisiru ka benne ata doeha, cheke ka benne ridá natsa lhe ka benne xua loke lhe ka benne ankake biría, lhe anágaba ka benne akaa ttu lha'a ni'ake o náke lhe ixeru ka benne rani lhe. Nianna tti bese'eke ka benneha arloe, lee nna gwa beyoinbe ka benneha. **31** Laxkala ka benne tupa niha rebanabakanie tti rilákanie ka benne anka biríaha chí renneke, lhe ka benne riyasa ttu lha'a ni'ake o nákeha chí reyakake ida'a, lhe anágaba ka benne ridá natsaha chí redá tseke lhe ka benne xua lokeha chí relákanie lhe. Nianna tti ráke:

—¡Xxeniba ra le Diosi ge ka benne Israel-ni!

32 Nianna tti uxi Jesús-ni ka benne rudhetinieha nna ree ke:

—Neti ratua chiba lasia ka benne se'e-ni, kumu chiba uka tsunna ubisa-ni se'eke nii len neti nna birula bi tee bixa goke. Labí raka lasia edhelhaa ke abittu chi utoke, kumu ni kina satú leke lo neda.

33 Ka benne rudhetinieha nna ráke bie:

—¿Gála saxxíri'i nu go ttaníli ka benne-ni? Ki lo yu bisiba nuní se'eri'i ata lanú benne se'e.

34 Jesús-ni nna ree ke:

—¿Balha yettaxtila chele?

Ka benneha nna ráke:

—Ne gasiruba ka yettaxtila chetu nna attu chupa ka belha to nna.

35 Nianna tti ree ka benne tupa niha:

—Gwalese'e lo yu.

³⁶Nianna tti bedaxxue gasi ka yettaxtilaha lhe ka belhaha lhe, nna iki de chi begwebie ixkixaru len Tata Do Yebáha, nianna tti ulha'abie lhe'e ka benneha nna begwebie ka benne rudhetinieha. Ka benne rudhetinieha nna begweke ka benne chi bese'e lo yuha. ³⁷Iyábake utoke nna axtaliba beyielakanie. Iki de nuha nna bottuparula ka benne rudhetinieha a gasi sumi ka benne ro'o salha'a bexxaha. ³⁸Ttiba tu ttpa mili ka benne biyúha utoke, sunrula ka benne biyúha bibaba. Bittula bibaba ka benne nuilaha lhe ka nutoha lhe. ³⁹Iki de chi uchú tisa Jesús-ni ka benneha, nianna beyapie lo barcuha nna deyye daka Magdala.

Rinnabakana len Jesús-ni unie ttu milagru

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 ¹Ka fariseo-ni lhe ka saduceo-ni lhe ubigakana ata du Jesús-ni kini ku'ukane prueba. Nianna unnabakane unie ttu milagru kini ula'a deki gwalí Tata Do Yebáha udhelhe bie. ²Ttaka lee nna bekabie gekani, ree:

—Ki lebi'i, ganna chi dia ralhana rale: “Tseba aka uxxeha kumu xinába anka gwetsáha.” ³Ka dila-na nna rale “Nasá iyya lhaba aka kumu xinába anka gwetsáha lhe beaba yu'u lhe.” Kaxa gwa rite dábinle bixa aka tti rilenle gwetsáha, delo nna a rite denle nu raka lagwi gele nnanna. ⁴Lebi'i ka nu runi satsa se'e nnanna lhe chi rudhá ikile Tata Do Yebáha nna ria lele attu nu subi, lebi'i rinnabale unia ttu milagru, ttaka neti labí ula'ania le attu bixa milagru, sunruba luesi nu gwate Jonás benne uke profeta ge Tata Do Yebáha, a sunruba luesi nuha gula'ania le.

Nuha-ba ree kana nna bese'e bixxibe kana nna deyye.

Jesús-ni rabie: “Gwaluyú gele len ka fariseo-na lhe ka saduceo-na lhe”

(Mr. 8:14-21)

⁵Tti chi uteke lo indatooha nna ka benne rudhetini Jesús-ni gwadú leke deki bixulhabakanie icheke yettaxtila ki goke. ⁶Nianna tti ra Jesús-ni ke:

—Gwaluyú gele ka iyietile kua dii ge ka fariseo-na lhe ka saduceo-na lhe.

⁷Ka benne rudhetinieha nna ra luesike:

—Aná rabie kumu de abittu yettaxtila cheri'i.

⁸Ttaka Jesús-ni nna ute dábanie nu rákeha, nianna tti rabie ke:

—¡Aalexa nu abittu ria tsitsi leni! ¿Beaka ra luesile deki labí yettaxtila tee? ⁹¿Si itua ttu a rite denle nu ria-ni? ¿Si abittugaba rexxa lele ge gayu ka yettaxtila uto gayu mili ka benneha lhe si abígaba rexxa lele a balha ka sumi yettaxtilaha bottupale ge nu bexxaha? ¹⁰¿Si nigaba a rexxa lele ge gasi ka yettaxtila uto ttapa mili ka benneha? Lhe, ¿si abígaba rexxa lele a balha ka sumi yettaxtilaha bottupale ge nu bexxaha? ¹¹¿Si lagwa ute denle? Laa ge yettaxtilaga nuha unnea tti ria: “Gwaluyú gele len kua dii ge ka fariseo-na lhe ka saduceo-na lhe.”

¹²La'anialiba nna tti ute dákanie deki labí ge kua dii ria iki yiedi raka yettaxtilaha nuha rinnebie, sinuki ge nu rule'e ka fariseo-ni lhe ka saduceo-niba nuha rinnebie. De nuha nna ree ke:

—¡Gwaluyú gele len ka nuná!

Pedruha ree Jesús-ni: “Lu ankalu Cristu”

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³Tti bisin Jesús-ni daka Cesarea ge Filipino, nianna tti unnaba tise ka benne rudhetinieha, ree ke:

—Neti benne daya yebáha, ¿nú ra ka benne deki ankaa?

¹⁴Ka benneha nna bekabike, ráke:

—Ttu chupa ka benne ráke deki lu ankalu Juan benne begadi indaha. Attu chupake nna ráke deki lu ankalu Elías, nna adíke nna redenáke deki lu ankalu Jeremías o nuxaba ttu ka benne ukake profeta ge Tata Do Yebáha.

¹⁵Jesús-ni nna ree ke:

—Lebi'i nna, ¿nú rale deki ankaa?

¹⁶Simón Pedruha nna bekabina, rane:

—Lu ankalu Cristu Xi'in Tata Do Yebaa benne anka baniha.

¹⁷Jesús-ni nna ree na:

—Karubárulu xa Simón xi'in Jonás, kumu laa bennega utixxi'anie lu nu ralu-na; Tata kia do yebáha, benneha-ba utixxi'anie lu nuná. ¹⁸Lhe anágaba neti ria lu, lu ankalu Pedro. (Pedro dienna innána íyya.) Iki íyya-ni dhuloa use'a ka benne tsia leke neti. Ni elhuttiha labí dhaana utse'e loona

ke. ¹⁹Len lu utea lo neda kini ulhenlu ka benne innabia Tata Do Yebáha ke. Laxkala iyába nu innálu abittu dika uin ka benne yiesi lo yu-ni, yebáha chigaba bodha'an Tata Do Yebáha deki abittu aka nuha, nna iyába nu innálu gwa dikaba uin ka benne yiesi lo yu-ni, yebáha chigaba bodha'an Tata Do Yebáha deki gwakaba nuha.

²⁰Nianna tti bodha'an tsitsi Jesús-ni len ka benne rudhetinieha, ree ke:

—Anuttu nu gale deki neti ankaa Cristu.

Jesús-ni rigixxi'abie deki teeki uttikane

(Mr. 8:31–9:1; Lc. 9:22–27)

²¹Debá la'ania nna udulo Jesús-ni rigixxi'anie ka benne rudhetinieha deki teeki tsiabie lhe'esi Jerusalén-ni. Niha teeki sate xxatte uyúe elha disa lo ná ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe lo ná ka nu loni ge ka bixxudiha lhe lo ná ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe. Nianna rágabe deki teeki uttikane nna eyonna ubisaha nna eyaka benbe attu libe. ²²Pedro-ni nna ttúbe uxina attu ta subi, nianna tti utisane, rane:

—¡Tata Do Yebáha labí ugwelhe satelu nu ralu-na xa tata!

²³Jesús-ni nna beyekie, ree na:

—¡Ubi'etta kwe'a xa nu xxegwi! Sunruba rattalu lo neda kia. Kumu lu suna nu anka ge ka benne se'e yiesi lo yu-niba do ikilu, labí do ikilu nu anka ge Tata Do Yebáha.

²⁴Nianna ra Jesús-ni ka benne rudhetinieha:

—Ganna nuxa ttúle raka lele etenalhale neti, teeki eria iki eria lele, meskila bixa satele nna gwaludaxxu kurusi gele nna gwaltá gwetenalha neti. ²⁵Kumu ttu benne ganna abittuba raka lebie bixa satebie de etenalhe neti, benneha nnittilee, delába labí aka ben benneha arlo Tata Do Yebáha. Ttaka benne eria iki eria lebie, meskila bixa satebie de etenalhe neti, benneha nna gwaka benlee arlo Tata Do Yebáha. ²⁶Kumu, ¿bí ixú nuha ganna ttixka ttu benne dhaabie uin gebie iyá nu se'e yiesi lo yu-ni, ttaka arlo Tata Do Yebáha nna tsia nnittilee? Nigaba labí aka geri'i go'ori'i elha nabani geri'i kini anáchu aka benri'i ttu dia lii arloe. ²⁷Kumu neti benne daya yebáha esiaya lhe'e xiani ge Tata kia do yebáha lenia ka anjeli geeha. La'ania nna kua ttu ttu ka benne ugwea ke nu ralhake dhike

ge nu benke. ²⁸Netiru ria, ttu chupale ka nu se'ele nii nnanna labí chi uttile atti esiaya innabiyaha. Sa se'e benbale axtaliba ki ilenle neti benne daya yebáha esiaya.

Jesús-ni tti due iki i'iyaha besea lobie

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 ¹Iki de chi ute xxupa ubisaha nna uche Jesús-ni Pedruha lhe Jacobuha lhe Juan betsi Jacobuha lhe, uchebie kana sun labakana iki ttu i'iya xeni do niha.

²Niha besea lobie arlokani. Rapi edha linníba loe ttiba lo tatubisa-na, ka xoeha nna sitsi túba beyakana ttiba xiani.

³Nianna tti bela'akinna uka xxe Moisés-ni lhe Elías-ni lhe, rinne len ka benneha Jesús-ni. ⁴Pedro-ni nna rana Jesús-ni:

—Gwen tte uka se'etu nii xa tata xisi to. Ganna raka lelu, gusiabatu tsunna ka yo'o lhaga: ttu gelu nna ttu ge Moisés-ni nna attu ge Elías-ni nna.

⁵Sa dúlana rinnena ttiru chi bisia ttu bea yien charába ankana urena ata se'ekeha nna lhe'e beaha nna biyien tsi'i ttu benne, rabie:

—Benne-ni anke Xi'inia lhe rakati gebie lhe. Benne-ni runie nu ru'u lasia. Ge benne-ni gwaludo nagale.

⁶Ka benne rudhetini Jesús-ni nna tti biyienkanie unne benneha, nianna bedú xibike nna bettudhi loke lo yu de usi xxattakanie. ⁷Jesús-ni nna ubige nna gwadaxxue kwe'eke nna rabie ke:

—Gwaleyadha. Abittu gasinle.

⁸Tti belhidha lokeha nna nurua nuxa bilákanie, a sunruba Jesús-ni du niha.

⁹Laka deyyake reyadike lati i'iyaha nna ra Jesús-ni ke:

—Bittu kixxi'enle ka benne ge nu bilenle-ni. Axtaliba ganna neti benne daya yebáha chi beyaka bania lagwi ge ka benne chi uttiha, la'anialiba nna kixxi'ale ge nu bilenle-ni.

(San Mateo 17:1-8)

¹⁰Ka benne rudhetinieha nna unnaba tisake bie, ráke:
—¿Beakala ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni nna rálakana deki Elías-ni teeki esie lade'a tte, niala nna tti isia Cristuha?

¹¹Jesús-ni nna bekabie, ree:

—Gwalí galá deki Elías-ni esiabie lade'a tte. Benneha ose'e tsebie iyá nu se'e. ¹²Ttaka neti ria le, Elías-ni chiba bita benneha nna ka benne labí belabike bie, nna bedhakabake bie attiba rakaba leke. Aníha-gaba neti benne daya yebáha, aníha-gaba satea lasi nákani.

¹³La'anialiba nna tti ute dani ka benne rudhetinieha deki ge Juan benne begadi indaha-ba nuha unnebie tti ree aníha.

Jesús-ni beyonie ttu nu kwiti yu'u ttu espíritu xzegwi latini

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Tti besin Jesús-ni len iyunna ka benne rudhetinieha ata se'e ixé juisiru ka benne, nianna tti ubiga ttu benne biyú ata du Jesús-ni nna bedú xibie arloe nna ree bie:

¹⁵—Tata xisi to, gwatuachi lelu xi'inia-ni, kumu rakabi beora nna yalhá elha disa ruyúbi. Gwadú ribixxibi lo giha lhe gwadú ribixxibi lhe'e indaha lhe. ¹⁶Chi bisiaya lenbi ata se'e ka benne rudhetinlu-ni, ttaka ka benne-ni labí udaake eyoinke bi.

¹⁷Jesús-ni nna ree ka benne rudhetinieha:

—¡Aalexá nu a du itá leni lhe nu a ria leni lhe! ¿Nukalila sa dhua len lebi'i? ¿Nukalila sa utto uchíaya ge nu ruinle? ¡Aní gwataxxí nu kwiti-na!

¹⁸Nianna tti bedhaka dise espíritu xzegwi yu'u lati nu kwitiha nna beria tteba nuha. Looraha tteba nna beyaka tteba nu kwitiha.

¹⁹Delola nna tti ubiga ka benne rudhetinieha ata du Jesús-ni nna sun labe unnaba tisake, ráke bie:

—¿Beakala ri'itu nna a udaatu ebeatu espíritu xzegwi-na?

²⁰Lee nna ree ke:

—Kumu de lebi'i labí ria tsitsi lele. Netiru ria, ganna ria lele kwadiba ttuxka'a to ttiba ttu besi ge kuana muxtasa, nuná ttu nu chika'a toru ankana, aníha-gaba lebi'i, ganna ria lele ttu latti to, la'ania nna labí tee ttu bixa abittu aka gele uinle nna gwakaba gele gale i'iya do naa: “Ugía, gwadho daka aná.”

I'yaha nna gweyyabana sa dhona niha. ²¹ [Ttaka luesi espíritu xzegwi uyu'u lati nu kwiti-ni labí eria nuní ganna abíba ilhapiri'i tisa len Tata Do Yebáha lhe utte ubina lhe'eri'i lhe.]

Jesús-ni redegixxi'e attu libe deki teeki uttikane

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²²Tti rekike daka Galilea-ni nna ra Jesús-ni ka benne rudhetinieha:

—Neti benne daya yebáha utekana neti lasi ná ka nu ²³uttikana neti, ttaka ganna chi beyonna ubisaha nna eyaka benbaa.

Ka benne rudhetinieha, tti biyienkanie nu reeha nna yalhá bedú si'ina leke.

Jesús-ni rukixakane belhiu nu ruttupakana ge yotuha

²⁴Tti bisin Jesús-ni lenie ka benne rudhetinieha lhe'esi Capernaum-ni, ka nu rukixakana ka benne belhiu, delába belhiu nu ruttupakana ge yotuha, nna ubigakana, rákana Pedruha:

—Maestru gele-na, ¿si lagwa gwa rigixa benne-na belhiu nu ruteri'i ge yotuha?

²⁵Pedruha nna bekabina, rana:

—Gwa rixa galee.

Tti uta'ana lhe yo'ooha nna lade'axala unnaba tisa Jesús-ni na, ree na:

—Simón, ¿bí rakinlu? Ka nu rinnabia se'e yiesi lo yu-ni, ¿si ka benne lhe'esi gekani rukixakana belhiu-na ak? ¿Ka benne dittu ak?

²⁶Pedro-ni nna bekabina, rana:

—Ka benne dittuba xa.

Nianna ra Jesús-ni.

—Ganna aníha nna ka benne lhe'esi gekinna labí elha ralha ka nuná kixakana. ²⁷Ttaka ki abittu ituxxukinna nna, ugía ro'o indatoo-na nna bedelha yexxa nu rudaxxu belha-na. Belha nu udaxxulu sisi'a tteha nna ixxálu ro'oni. Ro'o belhaha saxxakalu ttu belhiu. Bedaxxu belhuha nna ugía gwatixa gelu lhe gwatixa kia lhe.

Jesús-ni rigixxi'abie gasina dika uin ttu benne ra xxeniru lebie

(Mr. 9:33-37, 42-48; Lc. 9:46-48; 17:1-2)

18 ¹La'aniagaba nna ubiga ka benne rudhetini Jesús-ni nna ráke bie:

—Delo iyá ka benne rinnabia Tata Do Yebáha, ¿núke ra xxeniru leke?

²Jesús-ni nna uxie ttu nuto nna bedúbie na lagwi geke, ³nianna ree:

—Netiru ria, ganna abíba otsea elha ruin gele nna uinle attiba runi ttu nuto, la'ania nna labí akale nu innabia Tata Do Yebáha. ⁴Laxkala benne unie attiba runi nuto-ni orexxa gaa lebie abittu unie deki ra xxeni lebie, benneha nuha ake benne inná xxeniru lebie delo adí ka benne rinnabia Tata Do Yebáha ke, ⁵lhe anágaba nuxaba benne de ria lebie neti, ganna benneha ulabie ttu benne runi attiba runi nuto-ni, neti nuha rulabi benneha. ⁶Ttaka ganna nuxa ttu benne unie dhi yiebie ttu ka benne abittu ra xxeni leke, delába ttu ka benne chi ria leke neti, ganna benneha dhi yiebie ttu ka benne chi ria leke netiha ki uinke nu satsa, benne unie aníha tserula saríane uxxigakana yienie ttu íyya xeni ge ttu mulinu nna udelhakane lhi'u lhe'e indatooha.

⁷¿Gwalíchiru le yiesi lo yu-ni! Satíaba tee nu ruinna ki rinitti ka benne ki ruinke nu satsa, kumu anába teeki aka. Ttaka gwalíchiru le nu unnittina ka benneha ki uinke nu satsa. ⁸Laxkala ganna ni'alu-na o nálu-na usigakana lu ki uinlu ttu bixa nu satsa, tsa ttela uchú ka nuná nna uru'una kana. Kumu tserula taríana lu esinlu ata aka benlu ttu dia liiha ganna ridá natsalu o anka choku ni'a nálu, a laa kila sia ixpa lha'a nálu lhe sia ixpa lha'a ni'alu lhe, nianna iru'unalu tsialu lo gi ata satíaba rite loniha. ⁹Ganna iyya lolu-na uinna ki uinlu ttu bixa nu satsa, tsa ttela ulea nuná nna uru'una na. Kumu tserula saríana lu esinlu ata aka benlu ttu dia liiha len suna ttu lha'aba iyya lolu, a laa kila esinlu len ixpa lha'a lolu ata uyúlu elha disaha nna iru'unalu tsialu lo giha.

¹⁰¿Gwaluyú gele bittu ku'u ni'ale ttu ka benne abittu ra xxeni leke se'e nii, kumu neti ria, ka anjeli gekeha satíaba se'e ka benneha rinnabake geke arlo Tata kia do yebáha. ¹¹[Kumu neti benne daya yebáha daya ugila ka nu chi bigannakana lo neda ge Tata kia do yebáha, ki odiláya kana.]

¹²¿Bí rakinle uni ttu benne ganna ttixka se'e ttu gayua (100) ka neru gebie, nianna igannanie ttu ka nuha? ¿Laaba ganna guse'e bixxibe a tta bixxi chennia (99) ka neruha lhe'exxiha nna tsie ugila nu bigannaha? ¹³Ganna

chi gwaxxake neruha, netiru ria, ittarula edú lebie ge nuha attichula ge a tta bixxi chennia ka neru ka nu abittu bigannaha. ¹⁴Anágaba Tata gele do yebáha, labí raka le benneha nnitti niru ttú ka benne abittu ra xxeni leke se'e nii.

Jesús-ni rigixxi'abie gasina uinri'i tti dhiri'i elha xen lasi ge ttu betsi to geri'i

¹⁵Ganna ttu betsi to geri'i udhakana lu ttu bixa, ttu nu abittu anka tse, ugá nna suna ttúbana unne lenna. Ganna si gokinniba ikini deki binittina, la'ania nna chiba udaalu beyaka tse lenlu na. ¹⁶Ttaka ganna nuha abittuba etabinnu gelu, la'ania nna uche attu o a chupa ka benne nna unne lenna. Aníha kini iyá nu inne lenlu naha, iyienin naga a chupa tsunna ka benneha. ¹⁷Ganna si abittugaba iyieninna ge ka benneha, la'ania nna utixxi'a nuha len adíru ka benne chi ria leke Tata Do Yebáha. Ganna si abittugaba iyieninna ge ka benneha, la'ania nna gwaluyúba na attiba ttu nu abittu chi ria leni Tata Do Yebáha lhe gwaluyúba na attiba ttu gwexixa ruin satsa lhe.

¹⁸Netiru ria, yiesi lo yu-ni iyába nu innále abittu dika uin ka benne, yebáha chiba bodha'an Tata Do Yebáha deki abittu aka nuha nna iyába nu innále gwa dikaba uin ka benne yiesi lo yu-ni, yebáha chigaba bodha'an Tata Do Yebáha deki gwakaba nuha.

¹⁹Rinnea attu libe ria le, yiesi lo yu-ni ganna chupale okinni ikile innele turo'o ttixka bixa innabale len Tata kia do yebáha, la'ania nna gutebe nu innabaleha. ²⁰Kumu ata ritupa chupa o tsunna ka benne de ria leke kia, neti niha-gaba dua lenke.

Jesús-ni rigixxi'abie ge ttu nubiyú abittu uxína elha xen lasi ge ttu benne

²¹Pedruha nna ubigana ata du Jesús-ni nna unnaba tisane, rane:

—Tata xisi to, ¿balha lidú teeki dhia elha xen lasi ge ttu betsi to kia ttixka bixa udhake neti? ¿Si gasi (7) libeli?

²²Jesús-ni nna bekabie ree:

—Laa rigaa lu gasi libe dhilu elha xen lasi gebie. Neti ria lu, balhaxaba libe.

23'De nuha nna Tata Do Yebáha, tti rinnabie ka benne, elha rinnabia geeha raxxína na len nu ben ttu nu rinnabia ge ttu yiesi. Nuha beyaxina ka nu riben sina geniha kini bennabana ka nuha ki kixxi'akana ttixa dia belhiu geniha. 24Tti chi udulona bennabana ka nuha ki kixxi'akana ttixa chi dia belhuha, nianna tti bisin lenkana ttu nu riben sina geniha daana ixeni belhiu geni. 25Ttaka nuha, kumu de labí dhaana kixana belhuha, de nuha nna udhelha nu rinnabiaha utto'okana na lhe utto'okana nuila geniha lhe ka xi'inniha lhe, anágaba utto'ogabakana iyá nu se'e geni. Aníha kini dhaana kixana belhiu daanaha. 26Nu ren sina daa belhuha nna bedú xibini axtaba bettudhi loni lo yu arlo nu rinnabiaha nna unnaba ditibana len nuha, rana na: "Uledachi xa tata to. Neti gwagixabaa iyá belhiu geluha." 27Nu rinnabiaha nna gwatuaba leni nu ren sina geniha nna gwa uxívana elha xen lasi ge belhiu daanaha. Nianna gwa bolhávana na.

28'Tti beriana lisi nu rinnabiaha nna beti'ana attu ka benne riben lenna turo'o sinaha. Benneha nna suna ttu lattiba belhiu daabie geni. Nianna bedaxxu ttebana benne daa belhiu geniha nna bettupana yienie nna rane: "¡Utixa belhiu kia daaluha!" 29Benneha nna biyachu ttebe bedú xibie axtaba bettudhi loe lo yu nna unnabe loni ree na: "Uledachi xa tata to. Neti gwagixabaa iyá belhiu daya geluha." 30Ttaka lana nna labi uka leni. Ugávana gwaga'ana benneha lisiyya axtaliba ki biri'a lenna utixa benneha iyá belhiu geniha. 31Tti bina adí ka benne riben sina ge nu rinnabiaha ge nu chi ukaha nna yalhá bituxxukanie. Nianna tti diake gwattixxi'akanie nu rinnabiaha ge iyá nu chi ukaha. 32Nu rinnabiaha nna uxina na, rana na: "¡Aaluxa nu re satsa leni! Neti gwa uxíbaa elha xen lasi gelu ge iyá nu daaluha kumu de unnaba ditilu loa. 33Lu nna, ¿laa a gwatuachiba lelu nu riben lenlu turo'o lo sina kia-ni, attiba neti gwa gwatuaba lasia lu?" 34Nu rinnabiaha nna bisa'a xxattinna nna betena na lasi ná ka nu uyakana na axtaliba ki utixana iyá belhiu daanaha.

35Nianna tti ra Jesús-ni:

—Anágaba udhaka Tata kia do yebáha le ganna abíba itú iki itú lele dhile elha xen lasi ge ttu betsi to geri'i.

Labí dika udhá iki ttu nubiyú nuila geni

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 ¹Tti chi uluxani Jesús-ni unnebie nu reeha, nianna beriabie Galilea-ni nna diabie daka Judea, daka attu ladu ge yoo Jordán-ni. ²Ixe juisiru ka benne danalhake bie, niha beyonie ka benne rani.

³Ttu chupa ka fariseo-ni nna ubigakana ata dueha, ruinkana kini ku'ukane prueba. De nuha nna unnaba tisakane, rákane:

—¿Si gwakaba udhá iki ttu nubiyú nuila geniha meskiba ttu bixaru ge?

⁴Lee nna bekabie gekani, ree:

—¿Si lagwa chi belabale lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha, ata dia ra deki lee, tti sisi'a tte benie ka benne, “nuila lhe nubiyúba benie ke”?^b ⁵Rágabe: “De nuha nna teeki udhan nubiyúha ka tata nan geniha nna utsá náni len nuila geniha. La'ania nna ixpabakana akakana ttisidiba ttúba benne.”^c

⁶Laxkala labíru anka ka nuha chupa benne, sinuki ttúba benne chi anka ka nuha. Laxkala ka nu chi beketi Tata Do Yebáha, labí dika etsila ttu benne ka nuha.

⁷Nianna ra ka fariseo-nie:

—¿Beakala lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni dia ra deki ttu nubiyú gwakaba ilhidhana ttu yetsi ata inná lo yetsiha deki gwakaba ela'ana len nuila geniha?

⁸Jesús-ni nna ree kana:

—Moisés-ni begwelha galána ela'ale len ka nuila gele-na kumu de ankale nu a riyienini. Ttaka tti sisi'a tteha, labí aná ga'anna aka. ⁹Neti ria le, ttu nubiyú ganna kwentaba ela'ana len nuila geniha, ganna abittuba delo ni'a ge de bisá nuilaha attu nu subi, nianna ganna nubiyúha edína attu nuila subi, la'ania nna satsaba nuha chi ruin nubiyúha. Anágaba nubiyú edína nuila chi bedhá ikikaniha, satsagaba nuha chi uin nubiyúha de edína nuilaha.

¹⁰Nianna tti ra ka benne rudhetinieha:

—Ganna ralu anála rate ttu nubiyú lenna nuila geni, ganna aníha nna tserula abittu utsá ná ttu benne.

^b 19:4 Génesis 1:27

^c 19:5 Génesis 2:24

11 Jesús-ni nna bekabie geke, ree:

—Labí iyá ka benne ankake nu dika tte dákanie nu ria-ni, sinuki sunruba ka benne chi begwelha Tata Do Yebáha ke ki tte dákanie, ka benneha-ruba nuha gwate dákanie nuní. **12**Se'e ka nubiyú labí rutsá nákani, kumu lhe'e tata nan gelikani chi anakana deki labí dho lenkana nuila. Se'e adí ka nubiyú nna labí rutsá nákani, kumu ka benne se'e yiesi lo yu-niba riguake ata do ridá lekani nuila. Anágaba nna se'egaba ka benne biyú titúbake rokinni ikike ráke: “Ri'itu labí tse'etu len nuila.” Aníha ki tse'eke udo leke uinke nu raka le Tata Do Yebáha. Laxkala benne dhielhe unie nu ra ka tisa-ni nna unie na.

Jesús-ni unnabe len Tata Do Yebáha kini aka lenie ka bintoaha
(*Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17*)

13Nianna bisin len ka benne ttu chupa ka nuto arlo Jesús-ni ki ixua nábie ikikani lhe innabe gekani len Tata Do Yebáha lhe, ttaka ka benne rudhetinieha nna rudhaka disalake ka benne cheke ka nutoha. **14**Nianna tti ra Jesús-ni ke:

—Gwalugwelha ka binto-na itakabi len neti, bittu usunale, kumu ka benne runi tti ruin ka binto-na, luesi ka benne-na nuná ralhake akake ka benne innabia Tata Do Yebáha ke.

15Iki de chi uxua nábie iki ka bintoaha, nna bedábie ata dueha nna deyye.

(*San Mateo 19:13-15*)

Ttu nubiyú tee xxatta belhiu geni unne lenna Jesús-ni
(*Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30*)

16Ttu nu kwiti ubigana ata du Jesús-ni nna unnaba tisane, rana: —Maestru, lu ankalu benne tse. Unáchu, ¿bí nu tse unia ki satíaba aka bania arlo Tata Do Yebáha?

17Jesús-ni nna bekabie geni, ree na:

—¿Beaka ralu deki ankaa benne tse? Sunruba ttu benne do

anke benne tse, delába Tata Do Yebáha. Ganna raka lelu aka benlu ttu dia lii, bedo tisa ge nu bodha'ane uinri'i ganna xa.

18Nubiyúha nna rana:

—¿Nú ka tisa bodha'aneha udorua tisa geni?

Lee nna ree:

—Bittu akalu nu runi elhutti^d lhe bittu dho lenlu nu abittu anka latselalu^e lhe bittu lhanalu^f lhe bittu kwentaba usialu iki ttu benne deki benie ttu bixa.^g **19**Anágaba nna tsia lelu ka tata nan gelu^h, lhe akinlu ge attu benne atti tteba rakabin gelu.ⁱ

20Nu kwitiha nna rana:

—[Attili ankaa nutoha], chi rudoa tisa ge iyába nu bodha'an benneha. ¿Bíruala riyasaa unia ganna?

21Jesús-ni nna ree na:

—Ganna raka lelu akalu benne runi itá su, beyya nna betto'o iyá nu tee gelu nna belhiu ge nuha nna begwe ka benne abittu geke tee. Ganna aníha uinlu, la'ania nna gwattaba elha tse gelu yebáha. La'anialigaba nna chinka utá tenalha neti.

22Tti biyienin nu kwitiha nu rabie naha, nianna si'iba bedúna leni deyyana kumu de tee xxatta geni.

23Jesús-ni nna ree ka benne rudhetinieha:

—Netiru ria, tsitsiba anka ki isin ttu nu tee geni akana nu innabia Tata Do Yebáha na. **24**Rinnea attu libe ria: adírula satti ga'a ttu camellu lhe'e yieru do xan ttu yoxa attichula ga'a ttu nu tee geni, kini akana nu innabia Tata Do Yebáha na.

25Tti biyienin ka benne rudhetinieha nu reeha, yalhá bebanakanie nna ráke:

—Ganna aníha nna, ¿nú dhaana esinna len Tata Do Yebáha?

26Jesús-ni nna rugíabe loke nna rabie ke:

—Len ka benne se'e yiesi lo yu-ni, abittu galá aka, ttaka len Tata Do Yebáha iyába gwakaba.

27Nianna unnaba tisa Pedruha, rane:

—Ri'itu bedhába ikitu iyá nu tee getu nna danalhatu lu. ¿Bíla ralhatu dhitu ganna?

d 19:18 Éxodo 20:13

e 19:18 Éxodo 20:14

f 19:18 Éxodo 20:15

g 19:18 Éxodo 20:16

h 19:19 Éxodo 20:12

i 19:19 Levítico 19:18

28 Jesús-ni nna ree ke:

—Netiru ria, atti isia sá ekubi yiesi lo yu-ni lhe iyá nu se'e loni lhe, la'ania neti benne daya yebáha dhoa lo xxila nu rapi edha linníha ata innabiaya. Anágaba lebi'i ka nu danalhale neti ebiagabale lo tsi'inu (12) ka xxila ata tse'ele innabiale kini uinle elhuxtisi ge ka benne tsi'inu (12) dhi datiake benne tee lábíe Israel. **29**Lhe anágaba nuxaba benne ganna si de danalhe neti nna bedhá ikie lisieha lhe ka betsieha lhe ka daneha lhe ka xxudi ixnábie lhe ka xi'inie lhe o si ka lo yu geeha, la'ania nna gayua (100) libe tteba luesi nu bennittieha edíe. Anágaba nna ralhagabe aka benbie ttu dia lii. **30**Ttaka ixé ka nu ra xxeni lekani nnanna, eyakakana ka nu abittu ra xxeni lekani la'ania, nna ixé ka nu abittu ra xxeni lekani nnanna, ka nuha-la eyakakana ka nu inná xxeni lekani la'ania.

Jesús-ni rigixxi'abie ge ka benne uren sina lhe'e ya uvaha

20 **1**'Tata Do Yebáha, tti rinnabie ka benne, elha rinnabia geeha raxxína na len nu ben ttu nubiyú yadinna ka ya uva lo yu geniha. Nubiyúha dila tteba udána diana ugila ka nu kwenkana lo yu geni ata yadinna ka ya uvaha. **2**Unne lenna ka nu kwen sinaha kixana kana ttu denario nu anka lhiaxa ge ttu sá. Nianna tti udhelhana kana lhe'e ya uvaha. **3**Atti chi ugwena retin jaa (9) dilaha nna bederiana attu libe nna bedelenna attu chupa ka nubiyú se'e nattibakana ata raka i'iyaha. **4**Nianna tti rana ka nuha: “Anágaba lebi'i gwaltsiagaba kini kwenle sina lhe'e ya uva kiaha. Neti gwagixabaa le attiba ankaba geni.” Aníoka nna dia tteba ka nuha. **5**Aníha-gaba bedeonna tti chi begwena retin tsi'inuha (12) lhe tti begwena retin tsunnaha lhe. **6**Atti chi ugwena retin gayuha nna bederiana attu libe nna bedelenna adíru ka nubiyú se'e nattibakana niha. Nianna tti redeana ka nuha: “¿Beaka kwentaba se'ele betú sába nii?” **7**Ka nuha nna bekabikana geni, rákana: “Kumu lanú chi bedaxxuna ri'itu ki kwentu sina.” Nubiyúha nna rana kana: “Anágaba lebi'i gwaltsiagaba lhe'e ka ya uva kiaha ki kwenle sina, neti nna gwagixabaa le attiba ankaba geni.” **8**Atti chi ulha sáha nna ra xxana yuha nu baninna ka nu riben sinaha: “Beyaxi ka nu yu'u sina-na nna begwekana lhiaxakani. Dhulolu len ka nu bisia bitoha nna ulhuxalu len ka nu bisia dila tteha.” **9**Tti ubiga ka nu uta'a sina retin gayuha nna kua ttu ttubakana uxíkana ida'aba nu ankaba lhiaxa ge betú sá.

¹⁰Laxkala atti ubiga ka nu uta'a sina dila tteha nna ukakinna deki gaxarukana xxeni, ttaka kua ttu ttukana uxígabakana nu ankaba lhiaxa ge ttu sá. ¹¹Tti chi uxíkana belhuha, nianna udulokana rinne lhákana ge xxana yuha, rákana: ¹²“Ki ka nu se'e nii, deloliba bisia ka nuní, suna ttu uraruba urenkana. Delo nna ttúba utixalu ka nuní len ri'itu. Ri'itu betú sába bechíatu lo sina-ni lhe uy'u'utu lhe'e ubisa lhe.” ¹³Ttaka xxana yuha nna bekabina ge ttu ka nuha, rana na: “Biyúruga xa betsi to, neti labí runia nu abittu anka tse lenlu. ¿Laaba chiba beya'anri'i deki gwagixabaa lu nu ankaba lhiaxa ge ttu sá? ¹⁴Ne belhiu gelu tee nii nna beyya. Neti rakaba lasia kixaa ka nu bisia bito-ni ttiba utixaa lu. ¹⁵Kumu neti gwakaba kia unia len belhiu kia-ni attiba rakaba lasia. Lu nna, ¿si ritisibinlu neti de ankaa benne redá lasia rutea?”

¹⁶Nianna tti ra Jesús-ni:

—Laxkala ka nu daa lo xubanaha, ka nuha-la akakana ka nu nnerukana nna ka nu daneruha nna akakana ka nu sanalha lo xubana. Kumu ixeba ka benne raxi Tata Do Yebáha, ttaka nna ttu chuparubake rukwebie kini akake gebie.

Jesús-ni beyonna libela rigixxi'abie deki teeki uttikane

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Laka yu'u Jesús-ni neda die lhe'esi Jerusalén-ni, nianna uxie ka benne tsi'inu (12) rudhetinieha. Sun labake uxie attu ta subi, nianna rabie ke:

¹⁸—Gwaluyúruga, chiba diari'i isinri'i Jerusalén-ni nna neti benne daya yebáha chiba dabigana utekana neti lasi ná ka nu loni ge ka bixxudiha lhe lasi ná ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe. Ka nuha ukinnibakana neti ki gattia. ¹⁹Nianna tti utekana neti lasi ná ka nu dittu, ka nu abittu anakana nu Israel. Ka nuha nna uxisilakana kia lhe ukulhakana neti lhe, nianna tti utákana neti lo ya kurusi. Ttaka ganna chi beyonna ubisaha nna eyaka benbaa.

**Ttu benne nuila unnabe len Jesús-ni kini ugwelhe kwia
ka xi'inieha gaxxa kwe'ebie yebáha**

(Mr. 10:35-45)

²⁰Nan ge Santiago-ni lhe Juan-ni lhe ubige chebie ixpabakana arlo Jesús-ni, nna bedú xibie, unnabe len benneha, ree:

—Neti innabaa lu ttu bixa xa tata.

21 Jesús-ni nna ree benneha:

—¿Bí raka lelu innabalu len neti?

Benne nuilaha nna bekabie ree:

—Ugwelhalu kwia ixpa ka xi'inia-ni kwe'elu ganna chi innabialuha, ttúkana dhokana daka ná benlu, attúkana nna dhokana daka ná yattilu.

22 Jesús-ni nna ree kana:

—Lebi'i labí yule nu rinnabale. ¿Si gwadaale uyúle luesi elha disa uyúa-ni lhe si gwadaale satele nu satea-ni lhe?

Lakana nna bekabikana, rákane:

—Ila. Gwadaa galátu.

23 Lee nna ree kana:

—Gwalí galá, gwadaabale uyúle luesi elha disa uyúa-ni lhe gwadaabale satele luesi nu satea-ni, ttaka nu rale deki ugwelhaa le kwiale ttúle daka ná bania nna attule nna daka ná yattia, nuná labí neti ralhaa innía ganna gwaka. Kumu Tata kialiba chi ga'anie ka benne kwiake niha.

24 Tti biyenin a tsii ka benne rudhetini Jesús-ni nu rinnaba ka benneha, nianna bisa'a ttebakanie len ixpa betsiba ka benneha. **25** Jesús-ni nna uxie iyába ka benneha nna ree ke:

—Lebi'i gwa yúbale, yiesi lo yu-ni ka nu rinnabia-na rinnabiabakana ka benne gekani attiba rakaba lekani. Anágaba ka nu ra xxeni lekinna, nu rábakana raka. **26** Ttaka lebi'i labí aná dika udhaka luesile. Lebi'i nu uinlale, ganna nuxa ttúle raka lele akale nu ra xxeni leni delo iyále, benne ra xxeni leeha, akalee benne ixúni adíle **27** nna benne raka lebie ake nu loni ge iyále, lalee nuha ake attiba ttu nu to'o lo sina, ixúbie kini ute nábie len adíle **28** ttiba neti benne daya yebáha, laa dagaa yiesi lo yu-ni kini ixúti le uinle nu innía, sinuki dalaa ki ixúá ute náya len nuxaba benne lhe anágaba daya kini gattia kixaa ge ka tulha daa ka benne, ki odiláya ixeke.

Jesús-ni bedhalie iyya lo chupa ka benne ankake lo xua

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Atti beria Jesús-ni lenie ka benne rudhetinieha lhe'esi Jericó-ni, ixé juisiru ka benne danalhake bie. **30** Chupa ka benne lo xua se'eke ro'o nedaha. Tti biyienkanie daa Jesús-ni ritebie ata se'ekeha, nianna uresi'a ttebake, ráke:

—¿Benne datia David, gwtuachi lelu ri'itu xa Tata Xisi to!

³¹Ka benne danalhaha nna rudhaka disalake ka benneha kini eyaka siike, ttaka ka benneha nna adíla idisa ribesi'ake, ráke:

—¿Benne datia David, gwtuachi lelu ri'itu xa Tata Xisi to!

³²Nianna tti gwalheda Jesús-ni nna uxie ka benneha nna ree ke:

—¿Bí raka lele udhaka le?

³³Ka benneha nna ráke:

—Raka letu edhalilu ka iyya lotu-ni xa tata.

³⁴Nianna gwatua tteba le Jesús-ni ke nna utane ka iyya lokeha. Looraha tteba nna belákanie. Nianna dia ttebake danalhake bie.

Jesús-ni uta'abie lhe'esi Jerusalén-ni

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 ¹Tti chi dabiga Jesús-ni len ka benne rudhetinieha lhe'esi Jerusalén-ni, nianna bisinke lhe'esi Betfagé ata do i'iya ata daa ka ya olivuha. Nianna tti udhelhe chupa ka benne rudhetinieha, ²nna ree ka benneha:

—Gwaltsia lhe'e yiesi to re arlori'i-ni. Naa saxxakale ttu burru nalhana, na'aya xi'inni. Gwalidhasi na nna gwalá lenkana.

³Ganna nuxa gana le bixa, gwaligasi na: “Jesús benne anke Xxanari'iha-ba riyasanie ka nuní nna gweteka'an ttebe kana.”

⁴Aníha uka ki gwado tisa ge nu unne benne uke profeta ge Tata Do Yebáha, tti ree:

⁵Gwaligasi ka benne lhe'esi Sión-ni:

“Gwaluyúrua. Ne benne innabie leha chi daa naa.

Labí ra xxeni lebie; dabie doe kwe'e ttu burru to,

ttu burru kwiti to ankana xi'in ttu burru chi ruja yua.”^j

⁶Ka benne rudhetinieha nna ugíake lhe'esiha nna benbake atti tteba ra Jesús-ni ke. ⁷Gwaxxíbake burruha lenna xi'inniha, nianna tti uxuake ka xokeha kwe'e ka nuha,

nianna tti udoe. ⁸Ixe juisiru ka benne ribeake ka xokeha nna ritsilake lo nedaha kini ritebie, adíke nna lo ka yaga daa niha-ba rigitsake nna ritsilake lo nedaha. ⁹Ka benne danalhaha lhe ka benne daneruha lhe ribesi'abake ráke:

—¡Xxeni ra lelu! ¡Lu ankalu Benne datia David!
 ¡Karubáru! ¡Lu ankalu benne udhelha Tata Xisiha! ¡Xxeniba
 ra lelu xa Tata Do Yebaa!

¹⁰Tti chi uta'a Jesús-ni lhe'esi Jerusalén-ni nna bisatsa
 tteba iyába ka benne lhe'esiha nna rinnaba tisa luesike, ráke:

—¿Nú benne nuná daa naa?

¹¹Ka benne danalhake bieha nna ráke:

—Jesús ge lhe'esi Nazaret nu rena daka Galilea-niba
 benne-ni. Benne-ni anke profeta ge Tata Do Yebáha.

Jesús-ni bochesue ka nu se'ekana gwetto'o lali'a yotuha

(*Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22*)

¹²Atti uta'a Jesús-ni lali'a yotu ge Tata Do Yebáha,
 bochesue ka nu se'e gwetto'o lali'a ge yotuha lhe ka nu yu'u
 ugo'oha lhe. Nianna berixxi loe ka mexa ge ka nu se'e gwetsea
 belhuha lhe ka xxila rise'e ka nu rutto'o ka bechaha lhe.

¹³Labie nna ree kana:

—Tata Do Yebáha lo ka yetsi geeha ree: “Yo'o kia-ni ixúe
 kini ilhapi ka benne tisa len neti.”^k Ttaka lebi'i nna ttiba belea
 ata yu'u ka ubanala chi reyoinle yotu-ni.^l

¹⁴Ro'o yotuha ubiga ka benne xua loke lhe ka benne ridá
 natsa lhe, ubigake ata do Jesús-ni. Lee nna gwa beyoinbe
 ke. ¹⁵Ttaka ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka nu rule'ekinna
 ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni, yalhá
 bisa'akinna tti bilákinna ka nu rebaninri'i geni ruin Jesús-ni lhe
 tti biyienkinna ge ka nuto yu'u ro'o yotuha ribesi'akana, rákana:
 “¡Xxeniba ra le Benne datie David-ni!” ¹⁶Nianna tti rákane:

—¿Si gwa riyieninlu nu ra ka nuto-na?

Lee nna bekabie ree:

—Gwa rien galáti. ¿Si lagwa chi belabale lo ka yetsi ge
 Tata Do Yebáha ata dia ra:

Ka nuto elha to-na lhe ka nuto sa rasina lhe,
 ka nuná chi benlu kini ulhakana le'a gelu?^m

¹⁷Niha-ba bese'e Jesús-ni kana nna bedábie lhe'esi
 Jerusalén-ni nna die bisine lhe'esi Betania. Lhe'esi Betania-ba
 beya'ane loolhaha.

^k 21:13 Isaías 56:7

^l 21:13 Jeremías 7:11

^m 21:16 Salmo 8:2

Jesús-ni benie kini ubisi ya higuha

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸Ugwani dilaha tti beyeki Jesús-ni deyu'e neda deyye lhe'esi Jerusalén-ni, nianna tti ugwetti bitunie. ¹⁹Ro'o nedaha bilánie du ttu ya higu. Nianna ubige ata du nuha, ttaka labí gwaxxake higu loni, sunruba lhaga geni sia. Nianna tti belise ya higuha, ree na:

—¡Ni tsa labíru kwia nu xixxi gelu!

Looraha tteba nna ubisi tteba yagaha. ²⁰Ka benne rudhetinieha nna tti bilákanie nu ukaha nna bebanabakanie. Nianna tti ráke:

—¿Gasina nna ttu nnelaba chi bibisi ya higu-ni?

²¹Jesús-ni nna bekabie ree:

—Netiru ria, ganna ruxxen tsitsi lele ge Tata Do Yebáha nna abittu rudú chupana lele deki gwakaba nu innabaleha, la'ania nna alaa suna luesi nu benia len ya higu-niruga gwaka gele uinle, gwakagaba gele gale i'iya do naa: “Ubi'etta ata dolu-na nna ugía gwaxxudi lhe'e indatooha.” La'ania nna gwakaba nu innáleha. ²²Laxkala iyába nu innabale atti innele len Tata Do Yebáha, ganna gwalíga ruxxen tsitsi lele ge benneha deki gwadíbale nu rinnabaleha, la'ania nna gwadíbale nuha.

Jesús-ni rinnaba tisakane nú begwene lo neda

kini runie ka nu runieha

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³Jesús-ni bisine ro'o yotuha nna laka due rule'enie ka benne, nianna tti bisin ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe, nianna rákane:

—¿Bí lo neda nuná rapalu ki ruinlu ka nu ruinlu-na? ¿Núla betena lo neda gelu kini ruinlu aná?

²⁴Jesús-ni nna bekabie, ree kana:

—Anágaba neti innaba tisagabaa le ttu bixa. Ganna lebi'i ekabile ge nu innaba tisaa le, la'ania nna neti gwagixxi'agabania le nú betena lo neda len neti kini runia ka nu runia-ni. ²⁵Gwalinná sanga, ¿nú iki biria ki begadi Juan-ni ka benne inda? ¿Si iki Tata Do Yebáha ak? ¿Iki ka benne se'e yiesi lo yu-ni ak?

Nianna tti udulokana ra luesikani:

—Ganna gari'i na: Tata Do Yebáha-ba betebie lo neda len benneha, la'ania nna innána: “¿Beakala nna a ugía lele ge benneha ganna?” ²⁶Nna ganna innári'i: Ka benne se'e yiesi lo yu-niba udhelhake benneha, ttaka rasibinri'i ka ebi'i noo ka benne ri'i, kumu iyábake ráke deki Juan-ni uke ttu profeta ge Tata Do Yebáha.

²⁷Nianna tti bekabikana ge Jesús-ni, rákana:

—Labí yutu nuxa udhelhana benneha.

Jesús-ni nna ree kana:

—Anágaba neti bittugaba kixxi'ania le nú rutena lo neda len neti ki runia aní.

Jesús-ni rigixxi'abie ge chupa ka nu kwiti

²⁸Rágaba Jesús-ni ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe:

—¿Bí rakinle ge nu kixxi'aya-ni? Udo ttu nubiyú use'e chupa ka xi'in biyúni. Nianna rana xi'in biyú neru geniha: “Xi'ini to, ugía gwachen sina lhe'e ya uva kiahá nasá.” ²⁹Nu kwitiha nna bekabina rana: “Labí tsia neti.” Ttaka delola nna beleninna nna gwa ugíabana. ³⁰Nianna tti ubiga xxudiha nna nuha-gaba redeana attu xi'in biyúniha. Nuha nna bekabina rana: “Gwaya'abaa xa tata.” Ttaka labí ugíana.

³¹Nianna tti redea Jesús-ni ka bixxudiha lhe ka benneolaha lhe:

—¿Nú ka nuha rakinle gwa benkana nu ra xxudikaniha ganna?

Lakana nna rákana:

—Xi'in biyú neru geniha.

Jesús-ni nna redeabie kana:

—Netiru ria, ka gwekixa-na lhe ka nuila rutto'o latikinna, nnelarula dhielha ka nuná akakana ka nu innabia Tata Do Yebáha kana attichula lebi'i. ³²Aná ria, kumu Juan benne begadi indaha gwa bitaba benneha bele'enie le ttu neda tse, ttaka lebi'i nna labí ugía lele gebie. Ka gwekixa-na lhe ka nuila rutto'o latikinna nna gwa ugíaba lekani gebie. Lebi'i nna meskiba gwa bilenle iyá nu ben benneha nna labí bodúna le ge nu ruinle kini tsia lele gebie.

Jesús-ni rigixxi'abie ge ka nu ruin satsa riben lo yuha

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³Gwaludoruga nagale kixxi'aya attu nu raka lasia unale ge ttu benne beyade ka ya uva lo yu geeha. Nianna bedheabie

abi'iba ro'o yuha nna tti ulekíe ttu xieru lagwi ge yuha ata idhie uvaha. Bedogabe ttu yo'o ttu nu yadha kini dho benne ulatsie ki anuttu nu salhidana uvaha. Nianna bete ganne yuha len ka nu kwenkana nuha, nna tti biriabie diabie idittu. ³⁴Tti chi bisia sá exú uvaha nna udhelha ttebe ka benne riben lo sina geeha, udhelhe ke ata se'e ka nu riben lo yu geeha kini utekana nu ralhe dhie ge yuha. ³⁵Ttaka ka nu riben lo yuha nna bedaxxulakana ka benne udhelheha: ttu ka benneha benkane gwe, attue nna tsa ttela bettikane nna benne beyonnaha nna besiakane íyya. ³⁶Iki de nuha nna benne anka xxana yuha udhelharue adí ka benne riben lo sina geeha. Adírula íxeke udhelhe attichula ka benne udhelhe sisi'a tteha, ttaka ka nu riben lo yuha nna aníha-gaba bododhakakana ka benneha.

³⁷'Iki deliba nuha nna tti udhelhe kwinaga xi'in biyúeha, kumu rakanie: "Xi'inia-niligaba nna gweyya lekanie." ³⁸Ttaka tti bilákin nu riben lo yuha xi'in biyúeha, nianna ra luesikani: "Lana nuná eya'anna lo yu-ni. Uttiri'i na kini eya'anri'i len yu-ni." ³⁹Nianna tti bedaxxukana benne kwitiha, uleakane ro'o yuha nna bettikane.

⁴⁰Nianna tti ra Jesús-ni ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe:

—Ganna chi esia xxana yuha, ¿bí rakinle udhake ka nu urenkana lo yu geeha?

⁴¹Lakana nna rákana:

—Lábí satua lebie ka nu runi satsaha, uttibe ka nuha.

Nianna tti utebie yu geeha len ka nu subi ki kwenkana nuha, ki ugwekane nu ralhe dhie ganna chi isia sá exú nu xixxi ge ka yagaha.

⁴²Jesús-ni nna ree kana:

—¿Si niba tsa abittu chi belabale lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha ata dia ra:

Íyya nu ulu'u ni'a ka nu rukuakana yo'oha,
 íyyaha-la nuha chi bisinna beyakana nu rixúru.
 Tata Xisiha-ba benie kini uka aní
 nna rebanabinri'i rilenri'i nu benie?ⁿ

⁴³De nuha nna neti ria le, Tata Do Yebáha kuabe lo neda gele kini abitturu akale ka nu innabie. Ka benne uinke nu tsu'u lebie, ka

ⁿ 21:42 Salmo 118:22-23

benneha nuha gwa ralhake akake ka benne innabie. ⁴⁴Laxkala nuxaba benne ganna ibixxie iki íyya nu ulu'u ni'akaníha, tuttíruba iyuya benneha lhe anágaba ganna ttixka íyyaha iginnina iki ttu benne, utsutsa tábana benneha.

⁴⁵Tti biyienin ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka fariseo-ni lhe nu ra Jesús-ni, nianna tti ute dákinna deki labakana nuha rutanie nu reeha. ⁴⁶Nianna benkana deki udaxxukane, ttaka usibakinna ge ka benne, kumu iyába ka benne rakakanie deki Jesús-ni anke ttu profeta ge Tata Do Yebáha.

Jesús-ni rigixxi'abie ge ka nu biyaxikana kini tse'ekana dha'a

22 ¹Jesús-ni rodolise attu libe ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka fariseo-ni lhe. Benie ki utte dákana bí diani nu raka lebie kixxi'anie kanaha, nianna tti ree:

²—Tata Do Yebáha, tti rinnabie ka benne, elha rinnabia geeha raxxína na len nu ben ttu nu rinnabia ge ttu yiesi tti benna dha'a ge xi'in biyúniha. ³Nianna tti udhelhana ka nu riben lo sina geniha ki tsia ka nuha salisakana ka nu chi biyaxi ki tse'ekana dha'aha, ttaka ka nuha nna labí uka lekani tsiakana. ⁴Nianna tti bededhelhana adíru ka nu riben lo sina geniha attu libe nna rana ka nuha: “Aní gwaligasi ka nu biyaxikana tse'ekana dha'aha: chiba tee tse elho lhe chiba bettia ka ku'una kia ka nu rixen xxattaha. Iyába chi tee tse. Gwaltá kini tse'eri'i dha'a.” ⁵Ttaka ka nuha labí betabikinna ge nu rinnabiaha. Birialakana diakana: ttúna birialana diana gwelanni ka yu geniha, attuna nna birialana diana ata rutto'onaha, ⁶adí ka nuha nna bedaxxulakana ka nu riben lo sina ge nu rinnabiaha nna uyalakana ka nuha nna axtaba bettikana kana. ⁷Nu rinnabiaha nna yalhá bisa'a xxattinna. Nianna udhelha ttebana ka soldadu geniha ki gwatse'e lookana ka nu ben elhuttiha lhe gwadokana gi yiesi gekaniha lhe. ⁸Nianna rana adí ka nu riben lo sina geniha: “Chiba tee tse elho ge dha'a-ni, ttaka ka nu biyaxi ki tse'ekana dha'a-ni, delo ni'a ge nu benkanaha nna labí elha ralhakana tse'ekana nii. ⁹Nnanna nna gwaltsia ata raka kurusi ka neda-na nna gwaligaxi iyába ka benne eti'ale, gwaligasi ke itake ki goke.” ¹⁰Ka nu riben lo sina geniha nna biria ttebakana lo ka nedaha nna gwattupabakana iyába ka benne gwaxxakabakana: sila ka benne ruin tse lhe sila ka benne ruin satsa lhe. Aníha uka nna bisá t'íba benne lhe'e yo'o ata raka dha'aha.

11 Tti uta'a nu rinnabiaha ki ilenna ka nu chi biyaxi dha'aha, niha bilenna do ttu nubiyú labí nukuna xo ge dha'a. 12 Nianna tti rana nuha: “Betsi to, ¿gasina uka uta'alu nii ki labí nukulu xo ge dha'a?” Ttaka nuha nna siiba ukana, labí bekabina.

13 Nianna rana ka nu riben sina geniha: “Gwaluxxiga ka ni'ani lhe gwaluxxiga ka náni lhe, nna gwaludelha na ro'o yo'o-na ata anka chulha-na. Naa kwesina lhe goniba lo layani lhe.”

14 Nianna tti ra Jesús-ni:

—Kumu ixeba ka benne raxi Tata Do Yebáha, ttaka nna ttu chuparubake rukwebie ki akake gebie.

**¿Si teeki kixa ka benne belhiu len César nu rinnabia
ge Roma-ni?**

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Nianna tti deyya ka fariseo-ni nna unne len luesikani gasina uinkana ki ibixxini Jesús-ni bixa innábie kini aníha nna dhaakana ukinnikane. 16 Nianna tti udhelhakana ka nu rudhetikinnaha, itupa len ka nuha ka nu tákana Herodes nu rinnabiaha. Udhelhakana ka nuha kini gákana Jesús-ni:

—Maestru, ri'itu yutu deki lu ankalu ttu benne rinnelu nu ankaba gwalí lhe rule'ebinlu ka benne neda ge Tata Do Yebáha attiba ankaba geni. Labí retabinlu ge nu inná ka benne, kumu labí rulannilu ttixa ankake. 17 Nnanna nna unáchu, ¿si gwa ga'anaba kixari'i belhiu nu daa lori'i kixari'i len César nu rinnabia xeniha, o abittuba ak?

18 Ttaka Jesús-ni nna ute dábanie nu rulha lekani uinkanaha, nianna tti ree kana:

—¡Aalexa ka nu delo tisaba rinnaba tisale! ¿Beaka ruinle kini ichekua nna ibixxiti bixa inná? 19 Gwalule'e sanga belhiu rigixari'i-na.

Nianna bele'ekinne ttu denario. 20 Nianna tti unnaba tise, ree kana:

—¿Nú lo nuní du lo belhiu-ni lhe nú lá nuní dia xani'a nuní lhe?

21 Lakana nna bekabikana, rákana:

—Lá César nu rinnabiaha-ba nuní.

Nianna ree kana:

—Ganna aníha nna gwalugweba César-ni nu anka geni nna Tata Do Yebáha nna gwalugwegabe nu ankaba gebie.

²²Tti biyienkinna nu rabie kanaha nna bebanabakinna nna niha-ba bedúkane nna deyyakana.

**Ka saduceo-ni rinnaba tisakana Jesús-ni
ganna gwalí reyaka ben ka benne chi uttiha**

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³La sáha-gaba bisin ka saduceo-ni ata du Jesús-ni. Ka nuha rákana deki labí reyaka ben ka benne chi uttiha. Nianna rákane:

²⁴—Maestru, Moisés-ni bodha'ane, ree: “Ganna ttu nubiyú chi betsá náni, nianna gattina nna anúba xi'inni aka len nuila geniha, la'ania nna teeki edí betsiniha nuila bidabiha kini ka xi'inni aka len nuilaha nna eyakakana ttisidiba xi'in benne chi uttiha.” ²⁵Ganna aníha anka nna ttibanka ri'itu udo ttu benne getu use'e gasi ka betsie. Benne xxeniha betsába nee len nuila geeha, ttaka uttibe nna lanú xi'inie bodha'ane. Nuilaha nna beya'anbana kini edína attu betsieha. ²⁶Aníha-gaba gwate betsie nu berupaha lhe nu beyonnaha lhe. Aníha-ba gwateke nna ni beyába iyába gasi betsike utti. ²⁷Iki de nuha nna uttigaba nuilaha. ²⁸Nianna, ganna chi bisia sá eyaka ben ka benne chi uttiha, ¿núla nuila geke aka nuilaha, ki iyába gasike udo lenke nuha?

²⁹Jesús-ni nna bekabie gekani, ree:

—Lebi'i rinittibale nu gweala rale, kumu de labí yule nu ra lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha lhe labí yule deki tsitsiba ra lebie lhe. ³⁰Kumu tti eyaka ben ka benne chi uttiha, nuila lhe nubiyú lhe labíru dina otsá ná ka benneha, nigaba uketike ka xi'inkeha lhe. Eyakabake attiba ka anjeli se'e yebáha ³¹nna ge nu rale ganna gwalí reyaka ben ka benne chi uttiha, neti upeya le, ¿si lagwa chi belabale nu ra lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha, tti ree: ³²“Neti ankaa Diosi ge Abraham-ni lhe ge Isaac-ni lhe ge Jacob-ni lhe”?^o Laxkala Tata Do Yebáha labí anke Diosi ge ka benne chi uttiha, labie ankalee Diosi ge ka benne anka bani.

³³Tti biyienin ka benne se'e niha nu ra Jesús-ni, yalhá bebanakanie ge nu rule'enie keha.

^o 22:32 Éxodo 3:6

De lo iyá ka tisa bodha'an Tata Do Yebáha, ¿nú ka nuha rakaru doelha udori'i tisa geni?

(Mr. 12:28-34)

³⁴Ka fariseo-ni, tti binakana deki bose'e siiba Jesús-ni ka saduceo-ni, nianna bottupa tteba luesikani. ³⁵Ttu ka fariseo nu rule'enna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni, de ruinna ku'una Jesús-ni prueba, nianna rane:

³⁶—Maestru, ¿nú ka tisa bodha'an Tata Do Yebáha lo bia bennabi-na rakaru doelha udori'i tisa geni?

³⁷Jesús-ni nna ree na:

—“Akinlu ge Tata Do Yebaa benne anka Xxanaluha itú iki itú lelu.”^p ³⁸Nuní nu lade'a tte rakaru doelha uinri'i. ³⁹Nu berupaha nna ankagabana attiba nuní, rana: “Akinlu ge attu benne atti tteba rakabin gelu.”^q

⁴⁰Ge ixpa ka tisa-ni rudaxxu ni'a iyá nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni lhe rudaxxu ni'a nu ra lo ka yetsi bodha'an ka profetaha lhe.

David-ni uke xutto Cristuha

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹Laka tupa ka fariseo-ni, nna unnaba tisa Jesús-ni kana, ree kana:

⁴²—¿Bí rakinle ge benne anke Cristuha? ¿Nú uka xutto benneha?

Lakana nna rákana:

—David-niba xa.

⁴³Nianna ree kana:

—Ganna David-ni ukana xutto Cristuha nna, ¿beakala tti yu'u Espíritu ge Tata Do Yebáha latini nna rálana deki Cristuha anke Xxanani? Kumu David-ni rana:

⁴⁴Aní ra Tata Do Yebáha tti rulise Cristu benne runie neti mandaduha:

“Utá udo daka ná ben kia.

^p 22:37 Deuteronomio 6:5

^q 22:39 Levítico 19:18

Niiba dholu axtaliba ganna chi bese'a ka nu abittu raka uyúkana lu, kini ulealu ikikani.”^r

45Ki ganna David-ni daneruna Cristuha, ¿galasina nna rálana benneha: “Lu ankalu benne ruinlu neti mandadu”?

46Niba ttú ka fariseo-ni a uka gekani ekabikana ge nu ra Jesús-ni nna debá la sáha nna ni ttúkana labíru beyaxakinna innaba tisakane ge attu bixa.

Jesús-ni rinnebie ge ka fariseo-ni lhe ge ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabiha lhe
(*Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47*)

23 ¹Iki de nuha nna tti ra Jesús-ni ka benne se'e niha lhe ka benne rudhetinieha lhe:

²—Ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi-ni lhe ka fariseo-ni lhe, lakana nuná daa lokani ula'akana nu bodha'an Moisés-ni lo bia bennabi-na. ³Laxkala lebi'i, gwaludo tisa gekani lhe gwaluin iyá nu innákana lhe. Deba nna bittu uinle tti ruinkana, kumu lakana nu subi rákana nna nu subila ruinkana. ⁴Ttiba ttu yua idi'i nuná rudelhakana kwe'e ka benne tti rudo doelhakana ke ki udoke tisa ge iyá nu rákana, ttaka lakana niba ttu latti a raka lekani udokana tisa ge nu rule'ekana. ⁵Yalhá ru'u lekani rodixenkana ka yetsi ka nu ruxxika lhe'e nákaní lhe rutá lo xeakani. Lo ka yetsiha dia ttu chupa ka tisa ge Tata Do Yebáha. Lhe anágaba ru'ugaba lekani ukukana ka xalho daa xxatta xuda ro'okani. Ruinkana iyá nuní uka diba ki iláni ka benne deki yalhaba tse ruinkana. ⁶Anágaba ruinkana ata tee ttu elha go, yalhá ru'u lekani kwiakana lo ka xxila tseru. Nuha-gaba ruinkana lhe'e ka yo'o ata rudhetiri'i ka tisa ge Tata Do Yebáha, yalhá ladeakakana kwiakana lo ka xxila tseru. ⁷Lhe ru'u lekani tti eti'a benne kana lo ka neda-na, latsiru inneke gake kana padiuxi lhe anágaba lhe ru'ugaba lekani gake kana: “Maestru.”

⁸Ttaka lebi'i bittu dhielhale gákana le: “Maestru”, kumu sunruba ttu benne doe anke Maestru gele, [delába benne anke Cristuha]. Lebi'i turo'oba ankale, lanú benne ra xxeniru lebie do. Iyábale ttisidiba betsibale raka. ⁹Lhe anágaba anuttu nuxa gale: “Tata” yiesi lo yu-ni, kumu sunruba ttu Tata geri'i do,

^r 22:44 Salmo 110:1

nna yebáha-ba do benneha. ¹⁰Bittugaba dhielhale gákana le: “Lebi'i ankale nu loni”, kumu sunruba ttu benne do anke nu loni gele; delába benne anke Cristuha. ¹¹Laxkala benne raka lebie inná xxeniru lebie arlo adíle, benneha-la nuha daa loe ixúe ute nábie len lebi'i. ¹²Kumu ganna ttixka ttu benne titúbe unie deki ra xxeni lebie, la'ania nna elhida gaala Tata Do Yebáha le benne ruin aníha, nna benne elhida gaa le titúbe, benneha-la nuha uin Tata Do Yebáha kini inná xxeni lebie.

¹³Ttaka lebi'i ka nu rule'enle ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe lebi'i ka fariseo lhe, delo tisaba ruinle deki ankale benne tse. ¡Gwalíchiru lele, kumu lebi'i rudheale lo ka benne raka leke ga'ake udaxxuke neda ge Tata Do Yebáha ata rinnabieha! Ttaka nigaba lebi'i a ra'ale lo neda geeha, lhe nigaba a rugwelhale ga'a ka benne raka leke ga'ake lhe. ¹⁴[Lebi'i, ka nu rule'enle ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe lebi'i ka fariseo lhe, delo tisaba ruinle deki ankale benne tse. ¡Gwalíchiru lele, kumu riguale ka yo'o ge ka nuila bidabi-na, nianna delo tisaba rise'ele isá rilhapile tisa len Tata Do Yebáha! De nu ruinleha nna lebi'i ralhable dhírule elha disa tsitsi.]

¹⁵¡Lebi'i ka nu rule'enle ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe lebi'i ka fariseo lhe, delo tisaba ruinle deki ankale benne tse! ¡Gwalíchiru lele, kumu doelha tsitsiba ruinle kini riri'a lenle raxile kwadiba ttu benne ki tsia lebie tti ria lele! Nianna ganna chi biri'a lenle uxile benneha, la'ania nna lebi'i ruinle kini raka benneha nu ruin satsaru. De nuha nna adírula elha disa tsitsi ralha benneha dhie lo giha attichula lebi'i.

¹⁶¡Aalexa nu lo xua! Gwealaba rinerule lo adí ka benne. Gwalíchiru lele rale: “Tti innári'i uinri'i ttu bixa, meskiba udettiri'i yotu-na, labí teeki daa lori'i uinri'i nu chi rari'iha, ttaka ganna chi bedettiri'i ka oru sia lhe'e yotu-na, la'anialigaba nna teeki uinri'i nu chi rari'iha.” ¹⁷¡Aalexa nu lo xua lhe nu akaa elha rieni ikini lhe! ¿Si lagwa gwa yule deki yotu-nala dakaru attichula ka oru sia lhe'en-na? Kumu yotu-nala nuná ruinna kini ka oru sia lhe'en-na rakakana le'a. ¹⁸Anágaba lhe, rágabale: “Ganna udettiri'i bekú daa ro'o yotu-na, la'ania nna labí teeki daa lori'i uinri'i nu chi rari'iha. Ttaka ganna udettiri'i úna sia lo bekú-na, la'anialigaba nna

teeki uinri'i nu chi rari'iha.” ¹⁹¡Aalexa nu lo xua! ¿Si lagwa gwa yule deki bekú-nala nuná dakaru attichula úna sia loin-na? Kumu bekú-nala nuná ruinna kini úna sia loin-na rakana le'a. ²⁰Laxkala benne rudettie bekú-na tti ree unie ttu bixa, alaa sunruga bekú-na nuná rudettie, iyágaba úna sia loin-na nuná rudettie. ²¹Nna benne rudettie yotu-na tti ree unie ttu bixa, laa sunruga yotu-na nuná rudettie, iyágaba benne do lhe'e yotu-na nuná rudettie, delába Tata Do Yebáha. ²²Nna benne rudettie yebáha tti ree deki unie ttu bixa, iyágaba xxila ata rido Tata Do Yebáha nuha rudettie lhe rudettigabe Tata Do Yebáha lhe, kumu lee nuha ridoe lo xxilaha.

²³'Lebi'i ka nu rule'enle ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni lhe lebi'i ka fariseo lhe, delo tisaba ruinle deki ankale benne tse. ¡Gwalíchiru lele, kumu ruinle doelha rutele len Tata Do Yebáha ttu tsi (10) por ciento ge ka kuana rexú gele, ttibanka rutele ttu latti ge ka gwadhi bela lhe ge ka comino lhe ge ka anís lhe! Ttaka rixulhabinle ge nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni, nu rakarula doelha udole tisa geni, delába akale benne ratua lasi lhe uinle latsiru attiba ankaba geni, lhe anágaba udole tisa ge Tata Do Yebáha lhe. Nunonna nu rakaru doelha uinle nna bittugaba udhanle a utele nu rutele-na. ²⁴¡Aalexa nu lo xua! Gwealaba rinerule lo adí ka benne. Lebi'i doelhaba ruinle kini rudole tisa ge nu ra ka tisa dia lo bia bennabi-na, meskiba ankana ttu tisa chika'a to, ttaka nna rixulhabinle udole tisa ge nu rakaru doelha. Ruinbale attiba runi ttu nu ruyú tsitsibana kini abittu gabina ttu be'eya to nna labí rite denna tti rabina ttu camellu.

²⁵'Lebi'i ka nu rule'enle ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe lebi'i ka fariseo lhe, delo tisaba ruinle deki ankale benne tse. ¡Gwalíchiru lele, kumu lebi'i ankabale attiba ka xiga lhe ka ye'ena rixuinle-na! Ka nuná rigí xúbale latikani, ttaka lhi'u lhe'ekani nna tsiga ya'aba anka. Aníha-ba nuná ankale. Lo liaruba nuná nari xúba rule'ele, ttaka lhi'u lhe'e lastole nna saa tíba nu satsa ruinle lhe nu rilanale ge ka benne lhe. ²⁶¡Fariseo lo xua! Gwalocharixa lhi'u lhe'e xiga-na lhe lhe'e ye'ena-na lhe, kini anáchu nna eyarigaba latikani.

²⁷'Lebi'i ka nu rule'enle ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe lebi'i ka fariseo lhe, delo tisaba ruinle

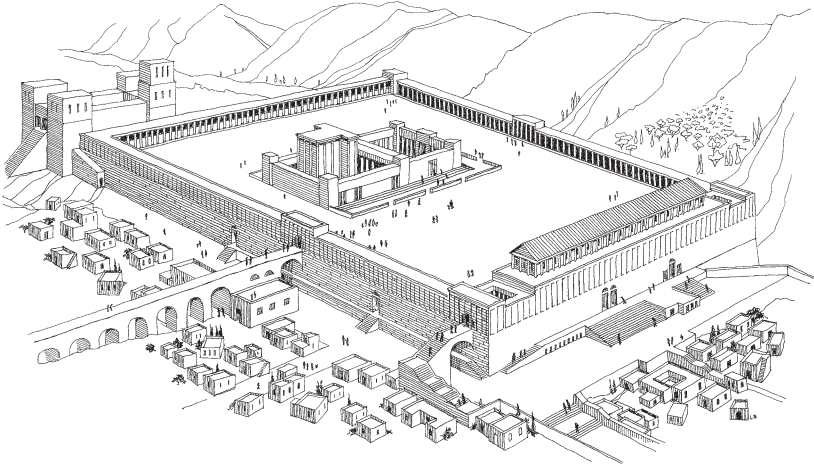
deki ankale benne tse! ;Gwalíchiru lele, kumu lebi'i ankale ttiba ttu baa, yalhá lhe'e rula'a lo lia! Ttaka lhi'u lhe'eni nna saa tíba sitta ge ka nu yattiha lhe iyába nu yusu lhe.

²⁸Anágaba lebi'i, lo liaruba nuná rule'ele deki ankale benne ruin tse, ttaka lhi'u lhe'e lastole nna saa tíba nu satsa ruinle lhe delo tisaba ruinle deki ankale benne tse lhe.

²⁹'Lebi'i ka nu rule'enle ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe lebi'i ka fariseo lhe, delo tisaba ruinle deki ankale benne tse. ;Gwalíchiru lele, kumu rusiale ka baa ge ka profeta betti ka benneola geleha lhe ruingabale latsiru ka yo'o to kini rusiale iki ka baa ge ka benne benke nu dika ixú! ³⁰Nianna tti rise'ele, rale: "Ganna ttixka ri'itu chi se'etu tti use'e ka benneola geri'iha, la'ania nna labí tulapa ugíatu ka benneha bettitu ka profetaha ganna ttixka." ³¹Ukare'aba nu chi rale-na chi runna liina deki gwalíba datiale ka benneola bettikana ka profetaha. ³²;De nuha nna tsa ttela gwalulhuxa loo nu udulo ka benneola geleha benke!

³³';Aalexa nu ruin satsa! Lebi'i ankale ttiba ka belha-na. ;Gasina uinle ki lhaale kini abittu tsiale lo giha? ³⁴Laxkala gwaludo nagale, neti idhelhaa ka profetaha ata se'ele-na lhe idhelhaa ka benne yuu lhe ka benne ula'akanie le lhe. Ttaka lebi'i nna utálale ttu chupa ka benneha lo ya kurusi kini gattike, adíke nna gayalale ke lhe'e ka yo'o ata rudhetiri'i ka tisa ge Tata Do Yebáha, lhe anágaba kua suba lhe'e iyába ka yiesi-na sanalhale ke nna urio lále ke. ³⁵Laxkala kwe'ebale tsia reni ge iyába ka benne abittu bixa benke nna kwentaba bettikana ke yiesi lo yu-ni. Dhulo tsia kwe'ele reni ge Abel benne benie nu dika ixú arlo Tata Do Yebáha nna axtaba reni ge Zacarías xi'in Berequías, delába Zacarías benne bettile ata daa bekú lali'a ro'o yotuha. ³⁶Netiruria, iyá nuní tsiana kwe'e ka benne se'e nnanna.

³⁷';Eru geni xa benne ge Jerusalén! Lebi'i ruttile ka profeta lhe rusiale íyya ka benne ridhelha Tata Do Yebáha lhe'esi gele-ni kini rigixxi'ake ka tisa geeha. Ixe lidú benia ottupaa le ttiba runi beraha rottupana ka xi'inniha regu'u lhe'e xxilani kana, ttaka lebi'i nna labí uka lele. ³⁸Gwaluyúrugá, lhe'esi gele-ni a suna ttúbana eya'anna, lanúru benne tse'e lhe'eni. ³⁹Neti xpeya le, debá nnanna labíru ilenle neti axtaliba ganna chi isia sá tti innále: "¡Karubáru dedálu kwenta ge Tata Xisiha!" La'anialiba tti elenle neti attu libe.

(Mateo 24:1-2)

Jesús-ni rigixxi'abie deki isia sá tse'e looba yotuha

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 ¹Jesús-ni chiba berie ro'o yotuha deyye. Nianna tti ubiga ka benne rudhetinieha bele'ekanie bie adíru ka yo'o sia ata do yotuha. ²Lee nna ree ka benneha:

—¿Si gwa rilenle iyá nuní? Netiru ria: isia sá tse'e looba ka nuní. Ganna chi bise'e lookanaha, la'ania niruba ttú ka íyya kua nii a eya'anna iki luesikani.

Jesús-ni rigixxi'abie gasina aka atti lani lhuxa yiesi lo yu-ni

(Mr. 13:3-37; Lc. 21:7-36)

³Tti chi bisin Jesús-ni iki i'íya ata daa ka ya olivuha, niha-ba udoe, nianna tti ubiga ka benne rudhetinieha nna suna labe, ráke:

—Utixxi'en ri'itu, ¿nuka aka nu ralu-na? Lhe, ¿bí aka ki unna liina deki chi dabiga esialu lhe deki chi dabigana lhuxa yiesi lo yu-ni lhe?

⁴Jesús-ni nna bekabie ge ka benneha, ree:

—Gwaluyú gele, bittu tsia lele ge ka nu ruin lekani, ⁵kumu ixé ka nu isia uinkana attisidiba netiba nuha ankakana, nianna tti innákana: “Neti ankaa Cristu.” La'ania nna ixeba ka benne dhi yiekana. ⁶Lebi'i unagabale deki chi yu'u ka yiesi

ritilha len luesikani lhe daa tisa deki ruin ka yiesi itilha len luesikani lhe, ttaka lebi'i bittu gasinle, kumu teeki aka aníha. Ttaka labí chi bisia ura lhuxa yiesi lo yu-ni la'ania. ⁷Kumu ka yiesi elha-na dhulokana ebi'i noo luesikani itilhakana, lhe anágaba ka nu rinnabia-na ebi'i noogaba luesi ka nuná. Ga'agaba [isagwe ge ka benne] lhe ga'agaba ubina, lhe anágaba yiesi lo yu-ni gattigabinna ixú. ⁸Tti chi aka iyá nuha, la'aniaruba nuha si dhulo uyú ka benne elha disa.

⁹La'ania nuha utekana le lasi ná ka nu gayakana le lhe uttikana le lhe, nna iyá xeaba ka benne labí aka uyúkana le de ria lele neti. ¹⁰La'aniagaba nuha ixeba ka nu chi ria lekani neti udhankana abitturu tsia lekani neti lhe la labakana ukinni luesikani lhe abitturu aka uyú luesikani lhe. ¹¹Ixegaba ka nu labí gwalí ankakana profeta ge Tata Do Yebáha tsekikana la'ania, nna ixeba ka benne dhi yiekana kini tsia leke ge gwen lasi innekanaha. ¹²Kumu de tsani xxatta nu satsa raka yiesi lo yu-ni la'ania, de nuha nna ixeba ka benne udhanke labíru akin ge luesike. ¹³Ttaka benne dhaabie dhu tsitsie lo neda ge Tata Do Yebáha, benneha nna godilába Tata Do Yebáha bie ganna chi ute iyá nu akaha ¹⁴nna ka tisa tseha, delába ka tisa rigixxi'a gasina innabia Tata Do Yebáha ka benne, teeki chadhi ka nuha itúba yiesi lo yu-ni kini una iyá xea ka benne. Iki de nuha-liba nna tti lhuxa yiesi lo yu-ni.

¹⁵Nu ulabana nu dia lo yetsi-ni, teeki utte dana bixa diani nu ra Jesús-ni, tti ree:

—Tti ilenle lhe'e yotuha aka ttu nu tuttíruga anka satsa, delába ge nu satsa utixxi'a profeta Daniel-ni, ¹⁶la'ania nna ka benne se'e daka Judea-ni teeki uxunnike tsapike iki ka i'iya sia niha. ¹⁷Benne doe iki yo'o geeha nna abittu eyadie salebie nu se'e lhe'e yo'oha kini ichebie na. ¹⁸Benne dia lhe'exxiha nna bittu eyye lhe'e yo'o geeha saxíe jabana geeha. ¹⁹¡Gwalíchiru le ka benne nuila ata nuja xi'inke la'ania lhe denke ka nuto rasi lhe! ²⁰De nuha nna gwalinnaba len Tata Do Yebáha, kini tti uxunnile lo elha disa sateleha, abittu satele nuha tti raka idilhaha lhe tti anka sá reyaka leri'iha lhe, ²¹kumu ttu elha disa tsitsi nuha uyú ka benne la'ania, ttu elha disa nu labí chi uka itú ure yiesi lo yu-ni axtaliba la'ania aka nuha. Anágaba lhe labíru aka nuha nu si daa. ²²Ganna ttixka abíba odatsi Tata Do Yebáha ka sáha, la'ania nna ni ttu

benne labí lhaabie, iyábake gattike. Ttaka de ka benne chi bekwebie kini akake geeha, de ka benneha-ruba nna godatsie ka sáha. ²³Ganna nuxa gana le la'ania: “Gwalulanniruga, ne benne anka Cristuha du nii”, o si innána: “Gwalugáruga, ne bie du naa”, abittu tsia lele ge nu inná aníha. ²⁴Kumu la'ania isia ka nu labí gwalí ankaakana Cristu lhe isia ka nu labí gwalí ankaakana profeta ge Tata Do Yebáha nna uinkana ka milagru lhe uinkana ttu bixa nu dika ebanani ka benne ge nu uinkanaha. Uinkana nuha ki dhi yiekana ka benne. Gaxa axtala ka benne chi bekwe Tata Do Yebáha ki akake gebie, axtala ka benneha uinkana dhi yiekana ke ki tsia leke gekani. ²⁵Nnannali chi rigixxi'ania le ge nu aka la'ania. ²⁶Laxkala ganna gákana le: “Gwaltsáruga gwalulanni, ne Cristuha du lo yu bisiha”, lebi'i nna bittu iriale tsiale. O, si ganna innákana: “Gwaltáruga gwalulanni, ne bie do lhe'e yo'oha”, bittu tsia lele gekani. ²⁷Kumu attiba edha-na tti ridú liina daka ata riria ubisa-na, rilá saaba xiani geni axtaba ata radi ubisa-na, aníha-ba ilá saaba ganna chi esiaya, neti benne daya yebáha. ²⁸Attiba ruin ka chettu-na tti rilákinna ata tee nu nimala yatti, niha ritupakana. Aníha-gaba ilenle ganna chi esiaya.

²⁹'Iki de chi ute ka sá tti uyú ka benne elha disaha, la'ania nna echulha tteba lo tatubisa-na. Nanto beo-na nna labíru xiani ku'u benne-na. Ka beli sia gwetsáha nna iginnibakana lo yu lhe adíru ka nu ra xxeni lekani sia gwetsáha igubigabakana. ³⁰Yebáha aka ttu bixa nu unna liina deki neti benne daya yebáha, neti nuha chi dedáya. La'ania nna iyá xeaba ka benne se'e yiesi lo yu-ni elenkanie tti ilákanie dedáya yebáha lhe'e bea, ra tsitsi lasia lhe raka lhalhaba xiani kia lhe. ³¹Nianna tti kwesi trompetaha idisa, neti nna idhelha ttebaa ka anjeli kiaha itú tte yiesi lo yu-ni, desdeba ata ridulo yebáha nna axtaliba ata riluxunaha. Idhelhaa ke kini tsiake ottupake ka benne chi bekwe Tata Do Yebáha.

³²'Gwalutte dáruga ge ya higuha. Nuha ganna chi renettu ka lo nání lhe reria ka lhaga geni lhe, la'ania nna chiba yule deki chiba dabiga eta'a iyya. ³³Anágaba lebi'i, ganna chi ilenle aka iyá nu chi ria-ni, la'ania nna chiba yule deki chi tteba dabiga esiaya. ³⁴Netiru ria, labí chi utti ka benne se'e nnanna tti aka iyá nuní. ³⁵Yebáha lhe yiesi lo yu-ni tse'e loobakana, ttaka ka tisa chi ria-ni tee kiba aka nu ra ka benne-ni.

36 'Ttaka la sá lhe la ura aka nuha, lanú nu yuna, ni ka anjeli ge Tata Do Yebáha yuke lhe nigaba neti benne ankaa Xi'inieha^s abittu yua, sunruba Tataha yue.

37 'Akaba attiba uka tti udo Noé-ni, aníha-gaba aka ganna chi esiaya, neti benne daya yebáha. **38** Kumu atti lanila isá yiesi lo yu-ni inda, ka benne use'e la'ania, utobake lhe u'uyabake, lhe anágaba nna betságaba náke lhe beketigabake ka xi'inkeha lhe. Aníha-ba benke axtaliba tti bisia sá tti uta'a Noé-ni lhe'e barcuha. **39** Labí ute dákanie bixa nuha aka axtaliba tti chi rilákanie risá indaha, nianna iyábake uchena. Aníha-gaba nuha aka ganna chi besiaya, neti benne daya yebáha. **40** La'ania ata se'e chupa ka nubiyú lhe'exxiha, ttúna echea na nna, attuna nna odha'anbaa na. **41** Ata yu'u chupa ka nuila gwettu, ttúna echea na nna, attuna nna odha'anbaa na.

42 'De nuha nna lebi'i gwaltse'e ubeda, kumu labí yule bixa sá esiaya, neti benne ankaa Xxanaleha. **43** 'Ttaka lebi'i gwalúnaruga, ganna ttixka xxana ttu yo'o yuna bí ura lo rela isin ubanaha tachadina yo'o geniha, la'ania nna dho tennálana ki uyúna yo'o geniha kini abittu ugwelhana ubanaha ga'ana lhanana. **44** Laxkala, anágaba lebi'i, gwaltse'e ubeda, kumu neti benne daya yebáha esiaya attila abí ribedale neti.

45 '¿Laaba ganna nu rudo tsitsina tisa ge xxananiha lhe ruinna attiba ankaba geni lhe, laaba ganna lana nuha rodha'an xxananiha na kini uyúna adí ka nu riben sina lisiniha ki ugona ka nuha ura geni? **46** 'Karubáru nu ren sinaha, ganna chi besia xxananiha nna etexxakana na gwa ruinbana sina nu daa loni uinnaha! **47** Netiru ria: xxananiha odha'anbana lasi náni kini uyúna iyá nu se'e geniha. **48** 'Ttaka ganna nu ren sinaha satsaba re leni, nianna tti ulaba lhi'u leni, akinna: "Risába xxana sina-ni; nu nuha resia", **49** nianna dhulo ttebana gayana adí ka nu riben sinaha nna tti dhona gona lhe i'iyana len ka nu dusi. **50** 'Ttaka la sá attila abittu ribedana lhe la ura attila abí rakinna deki esia xxananiha, la'aniala nna iyyaba leni esia nuha. **51** Nianna tti ugwena na ttu elha disa tsitsi nna tti kweana na udelhana na ata se'e ka

^s 24:36 Ka tisa nu ra: "nigaba neti benne ankaa Xi'inieha", labí ka tisa-ni dia lo adíru ka yetsi.

nu labí liikinna delo tisaba ruinkana ttu bixa. Niha kwesina lhe goniba lo layani lhe.

Jesús-ni rigixxi'abie ge tsii ka nuila ribani

25 ¹Tata Do Yebáha tti rinnabie ka benne, elha rinnabia geeha raxxína na len nu gwate tsii ka nuila ribani biriakana denkana ka kinke ge seti nna gwaledakana nubiyú utsá nániha. ²Gayu ka nuilaha anakana ka nu se'e xulha nna a gayukana nna anakana ka nu gwa se'e dhina. ³Ka nu se'e xulhaha nna gwa denbakana ka kinke gekaniha, ttaka labí seti denkana kini ega'akana ge ka nuha. ⁴Ka nu se'e dhinaha nna gwa nujaba ka nuha bega ta'a seti lhe chegabakana ka kinke gekaniha lhe. ⁵Ttaka kumu risába nubiyú utsá nániha anúna risina, aníoka nna bedaxxuba bisielaha iyába ka nuilaha nna bixuinba lekani. ⁶Tti chi ugwená riluelaha nna biyien tsi'i ttu benne uresi'e, ree: “¡Ne nubiyú utsá nániha chi daha! ¡Gwaliria nna gwatatsá na!” ⁷Nianna iyába ka nuila ribaniha bebenkana nna bese'e tse ttebakana ka kinke gekaniha. ⁸Ka nu se'e xulhaha nna rákana ka nu se'e dhinaha: “Gwalute latti seti gele-na ki ega'atu lhe'e ka kinke getu-ni kini reyolaba ka nuní.” ⁹Ka nu se'e dhinaha nna rákana: “Labí ute ri'itu, gasi ni kina ebisi seti getu-ni, la'ania nna iyasagaba getu lhe iyasagaba gele lhe. Tserula gwaltsia ata rito'o seti gwatayo'o gele.” ¹⁰Ttaka laka dia ka nuha ugo'o setiha nna bisin nubiyú utsá nániha. Ka nuila se'e dhinaha nna uta'aba lenkana nubiyú utsá nániha lo dha'aha, nianna beto tteba yo'oha. ¹¹Deloliba nna tti besin adí ka nuila ribaniha nna rinnekana ro'o yo'oha, rákana: “¡Tata xisi to, udhalichi kini ga'atu!” ¹²Ttaka nubiyúha nna bekabina, rana kana: “Labí idhalia gele kumu labí ankabiati le.”

¹³Nianna tti ra Jesús-ni:

—Laxkala lebi'i gwaltse'e ubeda, kumu labí yule bittiga ura lhe bittiga sá esiaya, neti benne daya yebáha.

Jesús-ni rigixxi'abie ge ka benne bedháke belhiu ge xxanakeha

¹⁴Tata Do Yebáha tti rinnabie, elha rinnabia geeha raxxína na len nu ben ttu nubiyú biriana diana idittu. Nianna tti uxina ka nu ren sina geniha nna bodha'anna len ka nuha belhiu nu tee geniha. ¹⁵Ttu ka nuha begwena na gayu mili, attuna

nna chupa mili, nu beyonnaha nna begwena na ttu mili. Kua ttu ttubakana begwena kana attiba bedhaka leni dhaakana udhákana belhiu geniha. Nianna tti biriana diana. ¹⁶Nu uxí gayu miliha nna ugweki ttebana gwerixxi len belhuha nna gwa bedienbana iki nuha a gayu mili. ¹⁷Aníha-gaba ben nu uxí chupa miliha, gwa bediengabana a chupa mili iki nuha. ¹⁸Ttaka nu uxí ttu miliha nna ugíalana gwache'enna lhi'u yu nna bekatsilana belhiu ge xxananiha.

¹⁹'Isáliba uka nna tti beyeki xxanakaniha besinna. Nianna uxina kana kini kixxi'akana ttixa dia rani belhuha. ²⁰Nu uxí gayu miliha nna besia lenna a gayu mili, nianna rana: "Tata xisi to, gayu mili nuha bete kwinalu len neti. Biyúruga, ne a gayu mili tee nii chi bedienia iki nuní." ²¹Xxananiha nna bekabina, rana na: "Tseba anka nu benlu. Lu ankalu ttu benne ruin tse sina lhe ttu benne rudo tsitsiba tisa lhe. Kumu ttu latti belhiu betea len luha, gwa biyú tsitsibalu na, nnanna nna uxxenrula lasia lu kini udhálu ixeniru belhiu. De nuha nna utá len neti kini tse'e ittari'i." ²²Bisingaba nu uxína chupa miliha nna rana: "Tata xisi to, kwinalu betelu chupa mili len neti. Nnanna nna, ne a chupa mili tee nii chi bedienia iki nuní." ²³Xxananiha nna bekabina, rana na: "Tseba anka nu benlu. Lu ankalu ttu benne ruin tse sina lhe ttu benne rudo tsitsiba tisa lhe. Kumu ttu latti belhiu betea len luha, gwa biyú tsitsibalu na, nnanna nna uxxenrula lasia lu udhálu ixeniru belhiu. De nuha nna utá len neti kini tse'e ittari'i." ²⁴Ttaka tti bisin nu uxí ttu miliha, nianna rana xxananiha: "Tata xisi to, neti yubaa deki lu ankalu ttu benne labí ratua lelu, kumu lu relapalu ata labí ulu'ulu lhe redílu ata labí bedelhalu lhe. ²⁵De nuha nna usibati lu nna ugíalaa gwakatsia belhiu gelu-ni lhi'u yu. Nnanna nna ne belhiu geluha tee nii." ²⁶Xxananiha nna bekabina geni, rana na: "¡Aaluxa nu ren sina re satsa leni lhe nu lea lhe! Ki ganna gwa yúbalu deki neti relapaa ata labí ulu'a lhe redía ata labí bedelhaa lhe, ²⁷¿beakala nna a gwattixxabalu belhiu kia-ni lhe'e banku kini nnanna besiaya nna edía belhiu-na itupa len xi'inni?" ²⁸Nianna tti rana ka nu se'e niha: "Gwalegua belhiu-na lo ná nuní nna gwalute belhiu-na len nu chi den tsii mili-na. ²⁹Kumu benne gwa ruyú tsitsie nu ridíeha, dhi chiettirula benneha nna exxa tamarula gebie nna nu abittu ruyú tsitsina nu ridínaha, nuha axtala

nu ttu latti chi tee geniha etua. ³⁰Nubiyú du nii nu abittu gwakana uinna sina-ni, gwalikwea na nna gwaludelha na ata anka chulhaha. Niha kwesina lhe goniba lo layani lhe.”

Jesús-ni unie elhuxtisi ge iyába ka benne se'e yiesi lo yu-ni

³¹'Atti esiaya neti benne daya yebáha, dedáya lhe'e xiani kiahaha lenia ka anjeli ge Tata Do Yebáha, nianna tti dhoha lo xxila nu raka lhalha ata innabiyaha. ³²La'ania nna iyá xeaba ka benne se'e yiesi lo yu-ni etupake arloa. Neti nna ebesia lhe'e luesike attiba runi nu reki lo ka neruha rebesina ka chivaha lhe'e ka neruha. ³³Use'a ka benne ruin tseha daka ná bania nna ka nu ruin satsaha nna use'a kana daka ná yattia. ³⁴La'ania nna neti benne ankaa nu rinnabiaha, upeya ka benne se'e daka ná baniha: “Lebi'i chiba uka len Tata kiahaha le. Gwaltáxxi kini dhile nu tse chi ga'anie dhi ka benne rinnabie; delába nu chi ga'anie dhile attili lani kwe yiesi lo yu-niha. ³⁵Kumu neti tti bituniaha, lebi'i nna gwa betebale nu utoa nna tti bebisia indaha, lebi'i nna gwa betebale inda u'uyaa nna tti rekia ankaa attiba ttu benne dittu, lebi'i nna gwa beyaxibale neti lisile. ³⁶Anágaba tti biyasati xoa, lebi'i nna gwa betebale nu bikua nna tti úniahaha, lebi'i nna gwa biyúbale neti. Anágaba tti uttaa lisiyyaha, lebi'i nna gwa bitabale betegíale neti.” ³⁷Ka benne ruin tseha nna ekabike kia, innáke: “Tata Xisi to, ¿nuka bilentu lu rituinlu nna gwa bennabatu nu utolu lhe nuka bilentu lu rebisilu inda nna gwa betebatu inda u'uyalu? ³⁸Lhe anágaba, ¿nuka bilentu lu rekilu attiba ttu benne dittu nna gwa beyaxibatu lu lisitu? Lhe ¿nuka biyasinlu xolu nna gwa betebatu nu bikulu? ³⁹Anágaba lhe ¿nuka bilentu lu ranilu o telu lisiyya nna gwa bitabatu betegíatu lu?” ⁴⁰Neti benne ankaa nu rinnabiaha nna ekabia geke, upeya ke: “Netiru ria, atti bete nále len ttu ka betsi to geri'i, ka benne labí ra xxeni leke, attisidiba len netiba nuha bete nále.” ⁴¹Nianna tti upeya ka nu se'e daka ná yattiha: “¿Lebi'i ka nu ralhale urixxi ukinni Tata Do Yebáha, gwalibietta kwe'a nna gwaltsia lo gi nu satíaba rite loniha, delába gi nu chi re tse kini tsia nu xxegwiha loni itupa lenna ka anjeli geniha! ⁴²Kumu neti tti bituniaha, lebi'i nna labí betele nu goa nna tti bebisia indaha, lebi'i nna labí betele inda i'iyaa. ⁴³Anágaba tti rekia ankaa attiba ttu benne dittu, lebi'i

nna labí betele ata eya'anaa nna tti biyasati xoa, lebi'i nna labí betele nu ukua. Anágaba tti úniahaha lhe tti uttaa lisiyyaha lhe, lebi'i nna labí betegíale neti.” ⁴⁴La'ania nna ekabikana kia, innákana: “Tata Xisi to, ¿nuka bilentu lu rituinlu lhe rebisilu inda lhe? ¿Nuka bilentu lu rekilu attiba ttu benne dittu o si rekilu riyasinlu xolu? Lhe anágaba, ¿nuka bilentu lu ranilu o telu lisiyya, ri'itu nna a bete nátu len kwinalu?” ⁴⁵La'ania nna ekabia gekani, upeya kana: “Netiru ria: tti abittu bete nále len ttu ka betsi to geri'i-ni, ka benne abittu ra xxeni leke, len neti nuha abittu bete nále.”

⁴⁶Nianna tti ra Jesús-ni:

—Luesi ka nu ruin satsa-ni, tsiaba ka nuní ata uyúkana elha disa ttu dia liiha; ka nu ruin tseha nna eyyabakana ata aka benkana ttu dia liiha.

**Ka nu loni ge ka benne Israel-ni regila lekani
gasina uttikana Jesús-ni**

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 ¹Atti chi uluxani Jesús-ni unnebie iyá nu reeha, nianna tti ree ka benne rudhetinieha:

²—Lebi'i gwa yúbale, a chupa ubisaba nuní riyasa kini isia laní Pascua. La'ania neti benne daya yebáha, utekana neti lasi ná ka nu utákana neti lo ya kurusiha.

³Ka nu loni ge ka bixxudiha lhe [ka nu rule'ekinna

ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni] lhe anágaba ka benneola ge ka nu Israel-ni bitupakana lali'a ge yo'o ata do Caifás nu anka bixxudi xeniha, ⁴bitupakana nna botsi'inu lekani gasina udaxxukana Jesús-ni nna uttikane.

⁵Ttaka ra luesikani:

—Bittu uinri'i nuha tti raka laníha kini ka utsatsari'i ka benne.

(San Mateo 26:3)

Ttu nuila bedona seti nu rure ixixxi iki Jesús-ni

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶Jesús-ni doe lhe'esi Betania lhe'e lisi Simón nu uka latini yiesu nu tee lání lepra. ⁷Nianna tti bisin ttu nuila denna ttu re'e to ankana ge íyya ragalha. Íyya ragalhaha tee lání alabastro. Lhe'e re'e toha ta'a seti nu rure ixixxi. Setiha daka xxattana. Nianna bedo ttatta nuilaha setiha iki Jesús-ni tti doe go yettaha. ⁸Tti bilani ka benne rudhetini Jesús-ni nu ben nuilaha, nianna bisa'akanie nna ráke:

—¿Beaka kwentaba bedelha lattina seti-na? ⁹A betto'ochilana nuná yaxi; belhuha nna betena nuha len ka benne dii abittu geke tee.

¹⁰Ttaka Jesús-ni yube nu ra ka benneha, nianna tti ree ke:

—¿Beaka rinnele ge nuila-ni? Nuní chi benna ttu nu tse len neti. ¹¹Kumu ka benne dii abittu geke tee satíaba tse'e ka benne-na len lebi'i, neti nna labí satía dhoa len lebi'i.

¹²Nuila-ni begadina seti-ni ikia. Benna kini odú tsena neti ki igatsia ganna chi uttíaha. ¹³Netiru ria: Itúba yiesi lo yu-ni gaxaba lhe'e ka yiesi ata kixxi'a ka benne ka tisa kia-ni, kixxi'agabake ge nuila-ni. Aníha ki sadú le ka benne ge nu benna-ni.

Judas-ni betena Jesús-ni lasi ná ka nu uttikane

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴Ttu ka benne tsi'ínu (12) rudhetini Jesús-ni nu tee lání Judas Iscariote, ugíana ata se'e ka nu loni ge ka bixxudiha

¹⁵nna rana ka nuha:

—¿Tti kixale neti ki utea Jesús-ni lasi nále?

Ka nuha nna rákana na:

—Utetu rerua (30) belhiu plata lenlu.

¹⁶Debá la'ania nna udulo Judas-ni regila leni gasina utene lasi ná ka nu uttikaneha.

Jesús-ni roe len ka benne rudhetinieha irse ge laní Pascua

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷Sá neru ge laní Pascua tti ro ka benne Israel-ni yettaxtila nu abittu kua dii dia ikiniha, la'ania ubiga ka benne rudhetini Jesús-ni ata dueha nna ráke bie:

—¿Gá raka lelu sentu irse kini gori'i laní Pascua-ni?

¹⁸Lee nna ree ka benneha:

—Gwaltsia lhe'e yiesi-na nna gwaligá ttu benne biyú do naa: “Aní ra maestruha: Chiba dabiga isia ura kia. Lhe'e lisilu-ni raka lasia goa irse ge laní Pascua len ka benne rudhetinia-ni.”

¹⁹Aníha uka nna ka benne rudhetinieha benbake atti tteba raba Jesús-ni, ugíabake gwenke irse ge laní Pascuaha.

²⁰Tti chi ulha sáha nna bebiga Jesús-ni ro'o mexaha len ka benne tsi'inu (12) rudhetinieha. ²¹Laka yu'uke go irseha nna ree ka benneha:

—Netiru ria, nuxa ttúle nuní utele neti lasi ná ka nu uttikana neti.

²²Ka benneha nna yalhá bedú si'i xxattana leke tti biyienkanie nu reeha, nianna tti uduloke ttu ttubake unnaba tisake bie, ráke:

—¿Si bittuba neti nuná xa tata?

²³Lee nna bekabie, ree ke:

—Nu ugutuna len neti lhe'e ttúba ye'ena-ni, lana nuha utena neti lasi ná ka nuha. ²⁴Neti benne daya yebáha eya'abaa

(San Mateo 26:20-29)

attiba chi ga'anna lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha. Ttaka nna, jgwalíchiru le nu utena neti lasi ná ka nu uttikana neti! Tserula saríana na ganna abittu ulina, a laa kila ulina.

²⁵Nianna ra Judas nu utene lasi ná ka nuha:

—¿Si bittuba netiba nuná xa maestru?

Lee nna bekabie ree na:

—Luba chi raxa.

²⁶Laka yu'uke goha nna tti bedaxxu Jesús-ni yettaxtilaha nna begwebie Tata Do Yebáha ixkixaru. Nianna tti ulha'abie lhe'e benneha nna begwebie ka benne rudhetinieha nna ree ke:

—Gwaludaxxu nna gwaligo. Benne-ni anke bela latia.

²⁷Iki de nuha nna tti bedaxxue xiga ta'a vinuha nna begwebie ixkixaru Tata Do Yebáha, nianna tti begwebie ka benneha nna ree ke:

—Gwali'iya iyále nuní, ²⁸kumu nuní ankana reni kia. Reni kia-ni rugwena lidhaka tisa chi bodha'an Tata Do Yebáha len ka benne. Reni-ni ilalina kini ixé ka benne ixú elha xen lasi ge ka tulha ruinke. ²⁹Neti ria le: debá nnanna labíru i'iyaa vinu-ni, gannaliba chi bisia sá i'iyaa vinu kubi len lebi'i ata rinnabia Tata kiahaha.

³⁰Iki de chi bilhake ttu le'a to, nianna tti biriake diake iki i'iya ata daa ka ya olivuha.

**Jesús-ni rigixxi'abie deki Pedruha labí dhi ro'oni
deki ankabienne**

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³¹Tti chi se'eke iki i'iyaha, nianna ra Jesús-ni ka benne rudhetinieha:

—Nnolha iyábale isatsale udhá ikile neti. Akaba attiba chi unne Tata Do Yebáha lo ka yetsi geeha, tti ree: “Neti uttibaa nu reki lo ka neruha nna ka neruha nna isatsa ttebakana.”^t

³²Rágaba Jesús-ni:

—Ttaka iki de chi beyaka bania lo elhuttiha, la'ania nna eya'a gaaya enerua lole esinaa daka Galilea-ni, delola nna esiale.

³³Pedro-ni nna rane:

—Meskiba adí ka nuní udhá ikikani lu, neti labí udhá ikia lu.

^t 26:31 Zacarías 13:7

34 Lee nna ree Pedro-ni:

—Netiru ria: nnolha atti lanila kwesi chinkaha, lu tsunna libela chi bedhea lelu a ridí ro'olu deki ankabienlu neti.

35 Pedro-ni nna rana Jesús-ni:

—Neti meskila gattia lenlu, labí innía deki labí ankabiati lu. Aníha-gaba ra adí ka benne rudhetinieha.

(San Mateo 26:36-46)

Jesús-ni rilhapie tisa len Tata Do Yebáha Getsemaní-ni

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Nianna tti dia Jesús-ni len ka benne rudhetinieha ttu latti ata tee láni Getsemaní, nianna ree ke:

—Nii gwaltse'e, laka neti tsiaya innea len Tata Do Yebáha.

37 Nianna chebie Pedro-ni lhe a chupa ka xi'in biyú Zebedeo-ni nna tti uduloe bedú si'ina lebie lhe bedú xxattane lhe. **38** Nianna tti ree kana:

—Neti yalhá si'i du lasia. Gwanalu chiba gattia rakati. Nii gwaltse'e nna gwaltse'e tenná len neti, bittu ga'adhile.

39 Nianna tti biru'une a latti daka aná nna tti bettudhi loe lo yu nna unnebie len Tata Do Yebáha, ree:

—Tata to kia, nu diru innálu benchi kini abittu uyúa elha disa satea-ni. Ttaka labí nu innía aka, sinuki nu innába kwinalu aka.

40 Nianna tti beyekie ata se'e ka benne tsunna rudhetinieha nna gwaxxake ka benneha te'adhilake. Nianna tti ree Pedro-ni:

—¿Si niba ttu ura laa udaale tse'e tennále len neti?

41 Gwaltse'e tenná lhe gwalinnaba len Tata Do Yebáha, kini

abittu dhi yie nu xxegwiha le nna eyadi gaale. Gwalí galá lebi'i gwa rakabinle tse'e tennále, ttaka bela latile-na labí ridaana uchíana.

42Nianna tti dedheyeye attu libe nna bedennee len Tata Do Yebáha nna ree:

—Tata to kia, ganna abíba aka kualu nu satea-ni, la'ania nna nu innába kwinalu aka.

43Tti bedeyekie attu libe dedheyeye ata se'e ka benneha, nianna gwadixxakagabe ke dedete'adhigabake kumu de ta'a xxattake bisiela. **44**Niha-ba bodose'ebie ke nna dedheyeye gwenne len Tata Do Yebáha beyonna libe. Bodeki adakabe ka tisa ka nu chi ree benneha. **45**Tti bedeyekie attu libe ata se'e ka benne rudhetinieha nna ree ke:

—¿Si sa te'adhibale? Neti benne daya yebáha, chiba bisia ura nuní utekana neti lasi ná ka nu ruín tulha. **46**¿Chinka gwaleyadha nna gwaletía! ¿Ne nu utena neti lasi ná ka nu uttikana netiha chi daa naa!

Bedaxxukana Jesús-ni kini uttikane

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47Sa dula Jesús-ni rinnebie tti bisin Judas nu selana lhe'e ka benne tsi'inu (12) rudhetinieha. Bisin lenna ixeru ka nu denkana espada lhe yaga lhe. Ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka nu anka benneola ge ka nu Israel-ni lhe, lakana udhelhakana ka nuha. **48**Judas nu utena Jesús-ni lasi ná ka nuha nna chila rana ka nuha:

—Nu ibigaa goa xxaganiha, lana nuha udaxxule.

49Nianna ubiga tteba Judas-ni ata du Jesús-ni nna rane:

—¿Padiuxi, maestru!

Nianna tti utona xxage. **50**Labie nna ree na:

—Betsi to, tsa ttela ben nu dalu uinlu.

Nianna tti ubiga ka nu daa lennaha nna bedaxxu ttebakana Jesús-ni. **51**Ttaka ttu ka benne du len Jesús-ni nna ulea ttebe espada geeha nna uchúe naga nu riben lo sina ge bixxudi xeniha. **52**Jesús-ni nna ree benneha:

—¿Tasiekilu! Boga'a espada gelu-na lhe'e xoni, kumu ka nu ruttikana len espada, len nunágaba gattikana. **53**¿Si rakinlu labí aka kia innabaa len Tata kiaha kini idhelhe ixé juisiru ka anjeli ki odiláke neti loora tte nnanna? **54**Ttaka ganna gaxia

ka benneha, la'ania nna, ¿galasina ki aka nu ra lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha ata rigixxi'a ra deki teeki satea aní?

55Looraha tteba nna ra Jesús-ni ka nu chi bedaxxukaneha:

—¿Beaka ttiba ttu nu daa gwedaxxu ubana dale gwedaxxu neti, denle espada lhe yaga lhe? Ki ttu ttu sába ridúa ro'o yotu-na rule'enia le nna abí chiga bedaxxule neti. **56**Ttaka iyá nuní raka kini rado tisa ge nu unne ka profetaha lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha.

Nianna iyába ka benne rudhetini Jesús-ni bexunnike nna a ttúbe bedúke.

Jesús-ni biso due arlo ka uxtisi ge ka nu Israel-ni

(*Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24*)

57Ka nu bedaxxukana Jesús-ni nna deche ttebakane arlo Caifás nu anka bixxudi xeniha. Niha chi tupa ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe chi tupa ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe. **58**Ttaka Pedro-ni nna idittuliba danalhane axtaliba bisinna lali'a ge yo'o ata do bixxudi xeniha. Uta'abana nna urena len ka nu se'e gweyú ro'o yo'oha kini ilenna bixa aka.

59Ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka benneolaha lhe adíru ka nu runi elhuxtisi ge ka nu Israel-ni rigilakana ka nu uin lekani ki usiakana iki Jesús-ni ttu bixa. Aníha ki tee ro'okani ukinnikane nna uttikane. **60**Ttaka labí udaakana, meskiba bika betso dúkana ixe ka nu ben lekani. Delola nna bisia a chupakana nna **61**rákana:

—Nubiyú du nii rana: “Neti gwakaba kia uttampaa yotu ge Tata Do Yebáha nna delo tsunna ubisaba nna chi elhidhaa na.”

62Bixxudi xeniha nna udú liina nna rana Jesús-ni:

—¿Bífunni rusia ka nuní ikilu? ¿Si lagwa gwekabilu ge nu rákana-ni?

63Ttaka Jesús-ni siiba uke, labí bekabie. Bixxudi xeniha nna rane:

—Tata Do Yebaa benne anka baniha rudettia rinnabaa lenlu, utixxi'a, ¿si lu ankalu Cristu Xi'in benneha?

64Jesús-ni nna bekabie, ree:

—Luba chi raxa. Anágaba neti upegabaa le deki neti benne daya yebáha, debá nnanna chi ilenle neti dhoa daka ná ben ge Tata Do Yebaa benne ra tsitsi leeha lhe ilágabinle neti dedáya yebáha lhe'e beaha.

65Nianna tti ulhi triba xo bixxudi xeniha uchedana nuha. Nianna tti rana ka nu se'e niha:

—¡Tata Do Yebáha nuná rorexsa gaana tti rana aná!

Nnanna labíru riyasinri'i nuxa kixxi'enna ri'i deki bixa ben nuní, ki kwinaba lebi'i chi biyienin nagale deki rorexsa gaana Tata Do Yebáha. **66**Lebi'i nna, ¿bí rakinle?

Ka nuha nna bekabikana, rákana:

—Ralhaba nuná gattina.

67Nianna tti udulokana bettuttu xxenkani loe, attu chupakana nna bedhenkane nna attu chupakana nna uleakana gi ro'e. **68**Nianna tti rákane:

—Cristu, unne ya'achu, ¿núna bedhenna lu ganna?

Pedruha labí ridí ro'oni deki ankabienna Jesús-ni

(Mt. 14:66-72; Lc. 22:55-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69Laka raka nuha, Pedro-ni nna lali'a ge yo'oha-ba dona. Nianna tti ubiga ttu ka nuila riben sina niha, rana na:

—Lu lhe danalhagabalu Jesús ge Galilea-ni.

70Ttaka lana labí uxí ro'oni arlo iyá ka nuha deki ankabienne. Rálana:

—Bi yu neti bí ge nuná rinnelu.

71Tti chi deyyana eriana ro'o yo'oha, nianna tti bedeláni attu nuila riben sinaha Pedro-ni. Nianna ra nuha ka nu se'e niha:

—Anágaba nuní danalhagabana Jesús ge Nazaret-ni.

72Ttaka lana nna labí bededí ro'oni, axtala rana:

—¡Yuru Tata Do Yebáha, labí ankabiati nubiyú-na!

73Attu sattiruba nna chi bedebiga ka nu se'e niha ata du Pedro-ni nna redeakana na:

—Gwalí galá, gaxa lu selagabalu len ka nu danalhakana Jesús-ni, kumu reyakabia tteba elha rinne gelu.

74Lana nna rana:

—Gwalígati xa; labí ankabiati nubiyú-na. Tata Do Yebáha ugwebie neti elha disa ganna abíba liiti.

Looraha tteba nna uresi chinkaha. **75**Nianna gwadú tteba le Pedro-ni ge nu ra Jesús-ni tti rabie na: “Lanila kwesi chinkaha, lu tsunna libela chi bedhea lelu labí ridí ro'olu deki ankabienlu neti.” Nianna beria ttebana ata du naa, nna uresibana ttibaxkaba leni de releninna.

Jesús-ni biso due arlo Pilato-ni

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 ¹Tti chi ugwani dilaha nna iyába ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe, iyábakana beda'a ro'okani deki gattiba Jesús-ni. ²Nianna tti bexxikakane nna chekane gwaga'akane lo Pilato nu rinnabiaha.

Judas-ni ulu'u tuu yienni

³Judas nu betena Jesús-ni lasi ná ka nu loni ge ka bixxudiha lhe lasi ná ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe, tti bilenna deki chiba bekinnikana Jesús-ni ki gattie, nianna chi bodúna na ge nu bennaha nna ugá ttebana bodekina rerua (30) belhiu plata nu begwekana naha, ⁴nna rana ka nuha:

—Neti tulha xxeniba nuná benia betea lasi nále ttu benne labí bi benie.

Ttaka ka nuha nna bekabilakana, rákana:

—¡Deloxa, labí yu ri'itu! ¡Naba biyú!

⁵Nianna gwadelha ttebana ka belhuha lhe'e yotuha nna tti biriana diana gwalhu'u tuu yienni.

⁶Ka nu loni ge ka bixxudiha nna bedigakana ka belhuha nna rákana:

—Belhiu-ni labí ga'anna egu'uri'i nuní lhe'e ata ru'u ka úna ge yotu-ni kumu belhiu-ni ankana nu utixari'i kini gatti ttu benne.

⁷Aníha uka nna beda'a ro'okani go'okana len belhuha xulali nu tee láni Ata Riria Ka Yedhu, kini xulaliha ixúna igatsi ka nu dittu. ⁸De nuha nna axtaba nnanna beya'an lá xulaliha Xulali Nu Biyo'o Len Reni. ⁹Aníha ki gwado tisa ge nu unne profeta Jeremías-ni, tti ree: “Bedaxxubakana rerua (30) belhiu plataha. Ttanía nuha ulea ka nu Israel-ni lidhaka benne gattiha. ¹⁰Nianna tti betekana nuha kini biyo'o xulali ata riria ka yedhuha. Benbakana attiba raba Tata Xisiha neti”,^u aníha ra Jeremías-ni.

Pilato-ni rinnaba tisana Jesús bixa benie

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Jesús-ni nna bisin lenkane arlo Pilato nu rinnabiaha. Nuha nna unnaba tisane, rane:

^u 27:9-10 Zacarías 11:12-13

—¿Si lu ankalu nu rinnabia ge ka benne Israel-ni?

Lee nna bekabie geni, ree:

—Luba chi ra deki nuná ankaa xa.

¹²Ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe, tti se'ekana rukinnikane arlo Pilato-ni, lee nna kwachiruba bekabie gekani. ¹³Nianna tti ra Pilato-nie:

(Mateo 27:11)

—¿Si gwa riyeninlu? Ttanlí nu rusiakana ikilu.

¹⁴Ttaka Jesús-ni nna niba ttu tisa laa bekabie. De nuha nna nu rinnabiaha rugía ya'abana de labí rekabie geni.

Bedába ro'okani uttikana Jesús-ni

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵Kua risiaba laní Pascua, Pilato nu rinnabiaha labinna rodilána ttu ka nu tee lisiyya. Rebeabana nu rakaba le yiesiha eria. ¹⁶La'ania nuha yaya ttu nubiyú lisiyya. Iyába ka benne yuke ge nu benna. Nubiyúha lána Barrabás. ¹⁷Tti chi tupa ka benne niha, nna unnaba tisa Pilato-ni kana, rana:

—¿Nú raka lele odiláya? ¿Si odiláya Barrabás-ni ak? ¿Odiláya Jesús nu tee lání Cristu-ni ak?

¹⁸Aníha ra Pilato-ni kumu chiba yuna deki de ritisibakinna Jesús-ni nna gwaga'akane loni.

¹⁹Laka do Pilato-ni ata rinnabianaha nna udhelha nuila geniha ttu rresona geni, rana na: “Bittu uga'a nálu len nubiyú-na. Labí bixa ben nuná. Kumu de lana nna neti yalhá elha disa biyúa bitsiati ttu ela.”

²⁰Ttaka ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe, biri'aba lenkana uxí yiekana ka nu saa niha kini ka nuha nna unnabakana kini olhána Barrabás-ni nna Jesús-ni nna unnabakana kini gattie. ²¹Nu rinnabiaha nna unnaba tisana kana attu libe, rana kana:

—Delo ixpa ka nuní, ¿nú ka nuní raka lele odiláya?

Lakana nna rákana:

—Barrabás-na bodilaa.

²²Pilato-ni nna rana kana:

—Jesús nu rale Cristu-ni nna, ¿bíla anka nu unia len nuní ganna?

Iyábakana bekabikana, rákana:

—¿Betá nuná lo ya kurusi!

²³Nianna ra Pilato-ni kana:

—¿Beaka? ¿Bí nu satsa ben nuní?

Ttaka lakana nna adíla idisa ribesi'akana, rákana:

—¿Betá nuná lo ya kurusi!

²⁴Tti ute den Pilato-ni deki labí dhaana lo ka nuha, kumu adíla rigiyyakana, nianna tti bedaxxuna inda nna utí nání arlokani nna rana kana:

—Labí udelhale kwe'a elhutti ge nubiyú-ni. ¡Naba gwaluyú!

²⁵Iyábakana bekabikana, rákana:

—Kwe'ebatu lhe kwe'e ka xi'intu-niba tsia elhutti ge nuná.

²⁶Nianna bolhába Pilato-ni Barrabás-ni. Jesús-ni nna udhelhana ki bekuhakane, nianna tti botene lasi ná ka nu utákane lo ya kurusiha.

²⁷Ka soldadu ge Pilato nu rinnabiaha chekana Jesús-ni lhe'e guskadu ata ridona ruinna elhuxtisiha. Nianna tti bottupakana adí ka soldaduha abi'iba kwe'e Jesús-ni.

²⁸Uleakana ka xoeha nna begukukane ttu lari xiná. ²⁹Nianna tti benkana ttu corona yetsi nna ulu'ukana nuha ikie nna begwekane ttiba ttu vara ge nu rinnabia den ná benbie, nianna tti bedú xibikani arloe ruxisikana gebie, rákane:

—¿Xxeni ra lelu xa nu rinnabia ge ka nu Israel!

³⁰Nianna tti ruttuttu xxenkani loe nna rudaxxukana vara denieha nna riginkana nuha ikie. ³¹Iki de chi bedhakakane aníha, nianna tti utuakana lari xiná nukueha nna bogukukane ka xoeha, nianna tti chekane kini utákane lo ya kurusiha.

Jesús-ni betákane lo ya kurusiha

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³²Tti biriakana dia lenkana Jesús-ni, nianna beti'akana ttu benne lhe'esi Cirene lábie Simón. Benneha bedo doelhakane ki bije kurusi ge Jesús-ni. ³³Nianna tti bisinkana ttu latti ata tee láni Gólgota. (Gólgota dienna innána Bega Iki Nu Yatti.) ³⁴Niha begwekana Jesús-ni vinu nu dia kuana ilhá ikini ki i'ie, ttaka iki de chi bennixie nuha nna birua uka lebie i'ie nuha.

(San Mateo 27:35)

³⁵Iki de chi betákane lo ya kurusiha, nianna bedelhakana suerti kini elha'akana ka xoeha, kini ula'ana nupaxakana galhakana edíkana ka nuha. [Aníha ki gwado tisa ge nu unne benne uke profeta ge Tata Do Yebáha, tti ree: “Belha'abakana ka xoaha nna bedelhakana suerti ge ka nuha.”] ³⁶Nianna tti use'ekana biyú tsitsibakane. ³⁷Daka xekie betákana ttu breta dia letra loni ata rigixxi'a bí ge taabie lo ya kurusiha. Lo bretaha dia ra: “Nuní ankana Jesús nu rinnabia ge ka benne Israel-ni.”

³⁸Betákana Jesús-ni lhe betágabakana a chupa ka ubana lo ka ya kurusi, ttúna daka ná banie nna attúna nna daka ná yattie. ³⁹Ka nu rite ata taabieha nna ruttába ikikani rulisa xxattakane, ⁴⁰rákana:

—Lu ralu deki ottampalu yotu-na nna delo tsunna ubisaba chi elhidhalu na. ¡Ganna si gwalíginlu ankalu Xi'in Tata Do Yebáha, titúbalu benchu ki lhaalu lo ya kurusi-na nna beyadichu!

⁴¹ Aníha-gaba ruin ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka nu rule'ekinna ka benne nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni lhe aníha-gaba ruin ka fariseo-ni lhe ka benneola ge ka nu Israel-ni lhe; ruxisigabakana gebie, rákana:

⁴²—¡Ka benne subí gwa bodilána, ttaka lana nna a raka geni elaa titúbana lo ya kurusi-na! ¡Ganna gwalíginna ankana nu rinnabia ge ka nu Israel-ni, eyadichuna lo ya kurusi-na, la'ania nna ri'itu gweyya letu geni! ⁴³Bexxen leni ge Tata Do Yebáha, nnanna nna odiláchue na ganna gwalíga rakanie geni. Kumu rana: Neti ankaa Xi'in Tata Do Yebáha.

⁴⁴ Anágaba ka ubanaha, ka nu taagabakana lenie lo ka ya kurusiha, rulisagabakane.

Jesús-ni uttie lo ya kurusiha

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Itúba yiesi lo yu-ni udulo bechulha, udulo bechulha retin tsi'inu (12) nna axtaliba retin tsunnaha beyani. ⁴⁶ La uraha-gaba nuha, uresi'a Jesús-ni itú lebie, ree:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —Tisa-ni dienna innána: Tata Do Yebaa kia, Tata Do Yebaa kia, ¿beaka rudhá ikilu neti?

⁴⁷ Tti biyienini ttu chupa ka nu se'e niha nu reeha, nianna ra luesikani:

—Profeta Elías-niba nuná raxina.

⁴⁸ Looraha nna ttu ka soldadu du niha biresu ttebana gwaxxína ttu xunu nna bodibidhana nuha len vinu idí. Nianna tti bexxikana nuha lo ttu iyyaxtila nna bedona nuha ro'o Jesús-ni kini i'iyé nuha. ⁴⁹ Adí ka nu se'e niha nna rákana:

—Naa la taachuna si gwetedilaa Elías-ni na lo ya kurusi-na.

⁵⁰ Ttaka Jesús-ni nna uresi'e attu libe idisa, nianna tti bechú lebie.

⁵¹ Looraha tteba nna bireda lari daa lhe'e yotuha, chubaa tíba ukana, udulona xekini nna axtaba xani'ani bireda. Yiesi lo yu-ni nna bixú. Ka íyya bartoha nna bila'a lhe'ekani.

⁵² Biyaligaba ka yieru baa nna beyaka ben ixeru ka benne chi uttiha, delába ka benne chi ulesi Tata Do Yebáha ki akake gebie. ⁵³ Ka benneha beriake lhe'e ka yieru baaha nna iki de chi beyaka ben Jesús-ni lo elhuttiha, la'ania nna beta'a ka benne beyaka baniha lhe'e yiesi le'aha, delába Jerusalén-ni, nna niha bele'e loke len ixé ka benne.

⁵⁴Soldadu nu baninna adí ka soldaduha, du lenna attu chupa ka soldadu ruyúkana Jesús-ni. Ka soldaduha tti bilákinna chi rixúha lhe iyá nu chi ukaha lhe, nianna usi xxattakinna nna rákana:

—Benne-niligaba nna gwalí anke Xi'in Tata Do Yebáha.

⁵⁵Ixeba ka benne nuila, delába ka benne danalhake Jesús-ni desdeba Galilea-ni kini bete náke lenbie, ka benneha idittuliba se'eke gwelanni. ⁵⁶Lhe'e ka benneha sela María Magdalena lhe María nan ge Jacobo-ni lhe José-ni lhe; niha-gaba sela nan ge ka xi'in Zebedeo-ni lhe.

Jesús-ni bekatsike bie

(*Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42*)

⁵⁷Tti chi ulha sáha nna bisin ttu benne biyú tee gebie. Benneha lábie José. Lee anke benne lhe'esi Arimatea. Benneha ukagabe ttu ka benne bedhetini Jesús-ni. ⁵⁸José-ni ugíe arlo Pilato-ni nna bennabe Jesús-ni ki ukatsie benneha. Pilatuha nna udhelha ttebana kini botekana benneha len José-ni. ⁵⁹José-ni nna bedíbe Jesús-ni nna tti bottesie benneha ttu lari nari xú. ⁶⁰Nianna bekatsie Jesús-ni lhe'e yieru baa kubi geeha. Yieru baaha uche'enie na lhe'e ttu íyya daa niha. Nianna iki de chi bekatsie Jesús-ni nna tti bottulhue ttu íyya xeni kini bedheabie ro'o yieru baaha, nianna tti deyye. ⁶¹Ata bigatsi Jesús-ni re María Magdalena-ni lhe attu María-ni lhe; se'eke daka arlo yieru baaha.

Ka soldaduha se'ekana ruyúkana ro'o yieru baaha

⁶²Beyeki sáha, la sá tti reyaka le ka benne Israel-ni, ka nu loni ge ka bixxudiha lhe ka fariseo-ni lhe bisinkana lo Pilato-ni ⁶³rákana na:

—Tata xisi to, ri'itu rexxa letu ge nu ruin leniha tti sa anka bennaha, rana: “Ganna chi uka tsunna ubisa uttiaha, iki de nuha nna eyaka benbaa attu libe.” ⁶⁴De nuha nna rinnabatu len kwinalu kini idhelhalu ka nu tse'e tsitsikana ki uyúkana ro'o yieru baaha axtaliba ganna chi beyonna ubisaha, la'anialiba nna ebi'ettakana kumu ni kina tsia ka nu bedhetinaha nna salea sigákana nu yattiha. Nianna tti tsekikana gákana ka benne deki beyaka benba nuha lagwi ge ka benne chi uttiha. La'ania nna adírula xeni aka gwen lasi inne ka nuha attichula gwen lasi unne nuha sisi'a tteha.

65 Pilato-ni nna rana kana:

—Naba se'e ka soldadu ka nu uyúkana ro'o yieru baaha. Gwaliche kana nna gwaludhea tsitsi ro'o yieru baaha. Gwaluinba ttiba rudhakaba lele kini tsaya tsitsi ro'oni.

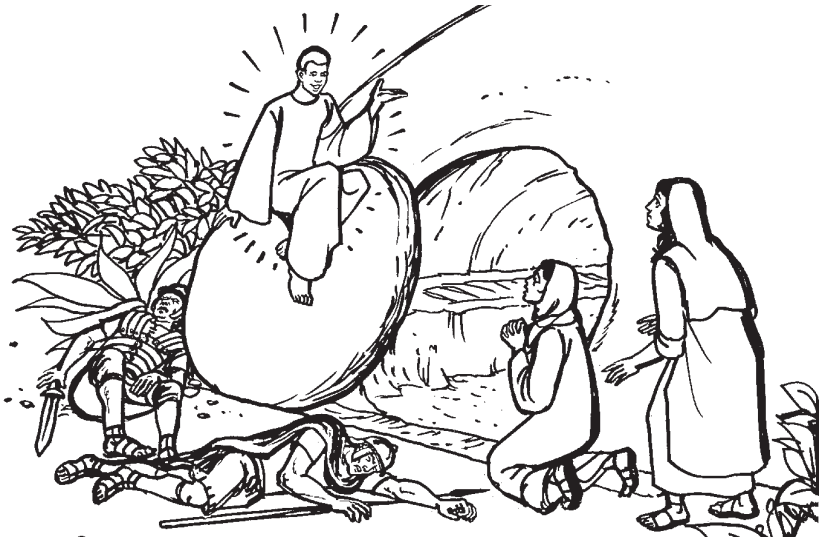
66 Aníha uka nna diakana gwadhea tsitsikana íyya nu yaya ro'o yieru baaha nna bese'ekana ka soldaduha ki uyú tsitsikana ro'o nuha.

Jesús-ni beyaka benbie lo elhuttiha

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 ¹Iki de chi ute sá tti reyaka le ka benne Israel-ni, tti chi ugwani dila bedú ni'a xumanuha, dia María Magdalena-ni lenie attu María-ni diake gwalannike ro'o yieru baaha. ²Ttiruba ttu nnelaba bixú idí kumu ttu anjeli ge Tata Xisiha ugwadie dabie yebáha. Bisie nna ubige ro'o yieru baaha nna utue íyya yaya ro'o nuha nna tti udoe ikini. ³Raka lhalhabe attiba raka lhalha tti rapi edha-na lhe sitsi túba anka xobie ttiba begi. ⁴Ka soldadu ka nu se'e ruyúkana ro'o yieru baaha, rixidinibakana de usikinna ge anjeliha, nna tuttíruba bechulhakinna ttiba ttu nu yatti ukakana. ⁵Anjeliha nna unnebie, rabie ka benne nuilaha:

—Bittu gasinle, kumu neti gwayúbaa deki lebi'i regilale Jesús ge Nazaret benne betákana lo ya kurusiha. ⁶Lanúru

(San Mateo 28:1-10)

benneha tee nii kumu chiba beyaka ben benneha atti tteba chi reeha. Gwaltáruga gwalugía ata utixxakaneha. ⁷Nnanna nna jeru tte gwaleyya gwasattixxi'ani ka benne bedhetinieha deki chiba beyaka ben benneha lagwi ge ka benne chi uttiha nna chi deyye daka Galilea-ni daneru gaabie nna niha ilenlee. Neti nuníba daya ugixxi'en le.

⁸Aníha-ba uka nna jeru tteba deyya ka benne nuilaha beru'unake ro'o yieru baaha, rasibakanie lhe redeakabakanie deyyake gwattixxi'akanie ka benne bedhetinieha. ⁹Ttiru nna ttu nnelaba uka xxe Jesús-ni arlo ka benne nuilaha nna begwebie ke padiuxi. Lake nna ubiga ttebake gwatesike lhe'e ka ní'eha nna bedú xibike arloe. ¹⁰Jesús-ni nna ree ke:

—Bittu gasinle. Gwaltsia nna gwaligasi ka betsi to kiahá, delába ka benne bedhetiniaha, gwaligasi ke tsiake daka Galilea-ni, niha ilákanie neti.

Ka soldaduha rigixxi'akana ge nu uka ro'o yieru baaha

¹¹Laka deyu'u ka benne nuilaha neda deyyake, ttu chupa ka soldadu ka nu se'e gweyú ro'o yieru baaha deyya ttebakana lhe'esiha nna gwattixxi'akinna ka nu loni ge ka bixxudiha ge iyába nu chi ukaha. ¹²Ka nu loni ge ka bixxudiha nna bitupa ttebakana unne lenkana ka benneola ge ka nu Israel-ni nna beda'a ro'okani begwekana ka soldaduha ixeni belhiu. ¹³Nianna tti rákana ka nuha:

—Aní innále: Ka nu bedhetini Jesús-niba bitakana lo rela tti te'adhituha nna beteleabakana benne yattiha. ¹⁴Ganna eyona Pilatu benne rinnabiaha ge nuní, ri'itu gwanneba lentue kini lebi'i nna abittu isela elha gaa gele.

¹⁵Aníoka nna ka soldaduha uxíbakana belhuha nna benbakana ttiba raba ka bixxudiha kana. De nuha nna nu ra ka soldaduha la'ania, nuha-ba sa ra ka nu Israel-ni axtaba nnanna.

Jesús-ni ridhelhe ka benne rudhetinieha kini kixxi'ake ka tisa geeha

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Iyába ka benne sinea bedhetini Jesús-ni diake daka Galilea-ni iki i'iyá ata chi rabie keha. ¹⁷Tti chi bilákanie bie, nianna bedú tteba xibike arlobie; ttaka attu chupake nna rudúbana ke, labí yuke ganna gwalíttiga lee nuha. ¹⁸Jesús-ni nna ubige ata se'ekeha nna ree ke:

—Tata Do Yebáha chiba betebie lo neda len neti kini innabiaya yebáha lhe yiesi lo yu-ni lhe. ¹⁹De nuha nna gwaltsia lhe'e iyá xea ka yiesi se'e yiesi lo yu-ni nna gwaluse'e ka benne kini udhetike ka tisa kia-ni nna gwalugadi ke inda lhe. Tti ugadile ke indaha nna udettile lá Tata Do Yebáha lhe lá Xi'inieha lhe lá Espíritu geeha lhe. ²⁰Anágaba nna gwalule'e kanie kini udoke tisa ge iyá nu chi bodha'anaa len lebi'i uinke. Neti nna ttu ttu sába gwadúbaa len lebi'i axtaliba ganna chi lhuxa yiesi lo yu-ni. Amén.